

370.158

๙645ก

๒.3 (หมายเหตุ ๘๐)

การเปรียบเทียบนิทานแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของ
นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่ก้าวร้าวในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

सानิต รัตตัญญู

๒-๕ ต.ค. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

ธันวาคม 2533

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

173149

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานินนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร)

.....กรรมการ
(อ.สมเกียรติ ทินยทัศน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร)

.....กรรมการ
(อ.สมเกียรติ ทินยทัศน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.ปรีชา ธรรมมา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานินนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 1..เดือน มีนาคม พ.ศ. 2534

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์ และอาจารย์สมเกียรติ กิยพัทธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นบางประการเพื่อให้ปริญญานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำ การสร้างเครื่องมือวัดการรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ทำให้เครื่องมือมีคุณภาพดียิ่งขึ้น ตังมีรายนามในวิธีสร้างเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณท่านรองผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา (นายบุญเหลือ พูลทอง) ที่ได้ให้คำแนะนำในการเขียนคำนิยามศัพท์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และออกหนังสือให้ความสะดวกในการไปติดต่อเก็บข้อมูลกับโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์เกษม รอดอยู่ ที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และอาจารย์ทวี พรหมจักร ที่ได้ให้ความช่วยเหลือการจัดทำปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำให้การติดต่อเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครู-อาจารย์ และขอขอบใจนักเรียน ในโรงเรียนกลุ่มที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ เอกจิตวิทยาพัฒนาการ ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจ คุณสฤติย์ ภักระ คุณปัญญา เอี่ยมผ่อง และคุณวิระ หนูนิล ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนต่าง ๆ คุณนงลักษณ์ ภักระ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์ปริญญานิพนธ์ และ คุณกิ่งกาญจน์ ภูภาพขาว ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ แล้วเสร็จ

คุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชาแด่ผู้ที่เป็นครู ผู้ให้ความรู้ทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้ความรู้ต่าง ๆ อันเป็นรากฐานทางการศึกษา แก่ผู้วิจัย

ลานิต รัตตัญญู

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า.....	6
	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	6
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว.....	12
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว.....	15
	ความหมายของตน.....	21
	ความหมายของมโนภาพแห่งตน.....	23
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนกับความก้าวร้าว.....	30
	ความหมายของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน.....	31
	ความสำคัญของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน.....	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับความก้าวร้าว.....	37
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อม ของโรงเรียน	41
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	42

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	43
	ประชากร.....	43
	กลุ่มตัวอย่าง.....	43
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	68
5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	105
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
	อภิปรายผล.....	112
	ข้อเสนอแนะ.....	125
	บรรณานุกรม.....	127
	ภาคผนวก.....	136
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	173

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. แสดงลักษณะรูปแบบและด้านๆของพฤติกรรมก้าวร้าวจากการวิเคราะห์ ของบัล	14
2. จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	45
3. แสดงค่าเฉลี่ยของมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านจำแนกตามลักษณะพฤติกรรม และขนาดของโรงเรียน	69
4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และด้านรวม จำแนกตามลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนและขนาด ของโรงเรียน	70
5. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทาง สติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนอยู่ใน โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่	74
6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะ พฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตามคือมโนภาพแห่งตน ด้านพฤติกรรม	75
7. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ของกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่.....	76
8. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะ พฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตามคือ มโนภาพแห่งตน ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน.....	78

9. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทาง
สติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรม-
ก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ 79
10. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทาง
สติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป
ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ 80
11. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะ-
พฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตามคือ มโนภาพแห่งตน
ด้านลักษณะความวิตกกังวล 82
12. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความ
วิตกกังวลของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ใน
โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่..... 83
13. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะ
พฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตามคือ มโนภาพแห่งตน
ด้านความเป็นคนน่านิยม 85
14. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านความเป็น
คนน่านิยม ของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียน
ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ 86
15. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านความเป็น
คนน่านิยมของกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก
กลาง และใหญ่ 87
16. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะ
พฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตามคือมโนภาพแห่งตน
ด้านรวม..... 88

17. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนนิภาพแห่งตนด้านรวมของ กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่.....	90
18. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนนิภาพแห่งตนด้านรวมของ กลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่.....	91
19. การสรุปผลการวิจัยนิภาพแห่งตนแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะ พฤติกรรม และขนาดของโรงเรียน.....	92
20. แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของ นักเรียนแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะพฤติกรรมและขนาดของ โรงเรียน.....	94
21. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสภาพแวดล้อมของ โรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้านและด้านรวม จำแนก ตามลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน และขนาดของโรงเรียน.....	95
22. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ ของนักเรียนในด้านที่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่เรียนอยู่ใน โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่.....	99
23. การสรุปผลการวิจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของ นักเรียนจำแนกตามลักษณะพฤติกรรม และขนาดของโรงเรียน.....	101
24. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างนิภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน จำแนกตามส่วนย่อยแต่ละด้าน และด้านรวม.....	103
25. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน.....	166

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1. แสดงการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมต่าง ๆ จากสิ่งเร้า
ที่ไม่พึงประสงค์..... 19
2. แสดงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคล
ในวัยต่าง ๆ..... 27
3. แสดงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตน..... 29

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากการได้ติดตามข่าวในสื่อมวลชนแต่ละประเภท เป็นต้นว่า ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ มักจะปรากฏข่าวของนักเรียนที่ยกพวกตีกัน ทำร้ายกัน หรือคดีอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงอยู่เสมอมา ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งถึงอนาคตของชาติอันเนื่องจากพฤติกรรมก้าวร้าวต่าง ๆ นี้ ถ้าหากเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติมีพฤติกรรมก้าวร้าวที่แสดงออกไปในรูปแบบการทำลายแทนที่จะเป็นพฤติกรรมสร้างสรรค์ (Constructive Behaviors) แล้วก็เป็นที่ยึดมั่นว่าการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมจะมีปัญหา ประเทศไม่อาจพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเพื่อความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ เพราะต้องคอยแก้ปัญหาของประชากรที่กำลังจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติอยู่นั่นเอง

จากการศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ 3 แห่ง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เขตกรุงเทพมหานคร และนครปฐม ของ อารมย์ ทศนาญชลี และคนอื่น ๆ (2528 : 13) ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีระดับความก้าวร้าวดังแสดงไว้ต่อไปนี้

ระดับความก้าวร้าว	ความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
0	ไม่มี	176	26.61
1	ขนาดน้อย	267	38.86
2	ขนาดปานกลาง	128	18.60
3	ขนาดมาก	89	<u>12.00</u>
4	ขนาดมากที่สุด	27	<u>3.90</u>

ผลจากตารางแสดงให้เห็นว่าระดับของความก้าวร้าวของกลุ่มตัวอย่าง มีระดับก้าวร้าวมากที่สุด ร้อยละ 3.90 และขนาดมากร้อยละ 12.00 ซึ่งรวมกันทั้ง 2 ระดับแล้ว เท่ากับร้อยละ 15.90 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมแสดงออกที่รุนแรงกว่าปกติ อาจจะโดยการทำร้ายตัวเอง ลัทธิเลียงหรือบุคคลอื่น พฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และเป็นอันตรายต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง นักจิตวิทยาถือว่าพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับรุนแรงนี้เป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เป็นพฤติกรรมที่ปรับตัวไม่ได้ (Baker and Holzworth. 1961 : 135-139) คนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูง เป็นคนที่ขาดการควบคุมตนเองและทำลายล้างสิทธิผู้อื่น (Goldstein. 1975 : 136) นอกจากนี้พฤติกรรมก้าวร้าวในวัยเด็ก อาจพัฒนาเป็นพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ (Eron and Heusman. 1983 : 21-23)*

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กนักเรียน เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ หลายสาเหตุ ความคิดหรือความรู้สึกที่มีต่อตัวตนของนักเรียน อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะความคิดหรือความรู้สึกที่มีต่อตัวตนจะส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมในทางจิตวิทยาเรียกความคิดหรือความรู้สึกที่มีต่อตัวตนนี้ว่า "มโนภาพแห่งตน" (Self Concept) ซึ่งมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาเรื่องนี้ เป็นต้นว่า อำไพ ศิริพัฒน์ (2515 : 91) ได้กล่าวถึงความสำคัญของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า "พฤติกรรมทุกอย่างที่มนุษย์แสดงออกมาเป็นผลจากความนึกคิดเกี่ยวกับตน มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจต่าง ๆ ตลอดจนการปรับตัวของคน นอกจากนั้นยังเน้นถึงความสำคัญของความคิดเรื่องตนในการที่จะช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรม ทำนายพฤติกรรม และเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่น" และประเทือง แดงงาม (2520 : 4) กล่าวว่า "นักจิตวิทยาพบว่าคนที่มิมโนภาพแห่งตนดี มักจะมีมโนภาพแห่งตนดีต่อผู้อื่นด้วย คนที่ยอมรับตนเอง ก็มีการยอมรับผู้อื่นด้วย ตรงกันข้ามคนที่มิมโนภาพแห่งตนไม่ดี ต่อผู้อื่นมักจะมีมโนภาพแห่งตนไม่ดีต่อตนเองด้วย" ดังนั้น การ

ศึกษามโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จะทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิด หรือสถานจิตภายในของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนได้ดี และ เข้าถึงตัวนักเรียนได้ใกล้ชิดที่สุด

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการหา แนวทางป้องกันแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าวให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ทำ หน้าที่ให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนเด็กต่อจากสถาบันครอบครัวที่มีความสำคัญต่อ- พัฒนาการทุกด้านของเด็ก สุภาวดี มิตรสมหวัง (2523 : 112) ได้เขียนกล่าวถึง โรงเรียนไว้ว่า "โรงเรียนเป็นสถานที่เด็ก ๆ หลายครอบครัวมารวมกัน บาง ครอบครัวก็มีระเบียบแบบแผนครอบครัวก็มีปัญหา เช่น การแตกแยกในครอบครัว ประกอบอาชีพทุจริต เป็นต้น เด็กย่อมได้รับอิทธิพลทางด้านความประพฤติมาจาก ครอบครัวของตน เมื่อเด็กจากครอบครัวมาสู่สังคมใหม่ คือ โรงเรียน ค่านิยมก็ตี ทัศนคติต่าง ๆ ก็ตี ย่อมถูกนำติดตัวมาและมีการถ่ายทอดจนทำให้เด็กเสียได้ ปัจจัย ที่โรงเรียนมีส่วนผลักดันให้เด็กกลายสภาพเป็นผู้กระทำผิดอื่น ๆ ก็ยังมีอีกมากมาย เช่น เด็กขาดครูที่ดี หรือครูไม่ให้ความสนใจต่อเด็กเท่าที่ควร ไม่ได้สร้างความ เข้าใจในตัวเด็กและพร้อมที่จะช่วยบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก เกิดการแบ่งแยก กลุ่มในกลุ่มนักเรียน เพราะความแตกต่างทางเศรษฐกิจ โรงเรียนขาดหลักการและ บริการด้านนันทนาการ เป็นต้น จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อ เด็กอย่างยิ่งในการหล่อหลอมบุคลิกลักษณะตลอดจนนิสัยใจคอของเด็ก ซึ่งความคิดนี้ ได้รับการสนับสนุนโดย ทวีป อภิลิทธิ (2520 : 6) ผู้ซึ่งกล่าวว่า "สิ่งแวดล้อมมี อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ และถ้าเราสามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้ ดีแล้ว เราก็สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดีได้ง่าย" เช่นเดียวกันในโรงเรียนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนก็นับว่ามีอิทธิพลในการเปลี่ยน- แปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก วิจิตร ชีระกุล และสุวิษฐา ชีระกุล (2519 : 4) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนว่า "อาคารสถานที่และสิ่ง แวดล้อมภายในโรงเรียนมักมีอิทธิพลเหนือจิตใจของเด็ก โรงเรียนที่มีบริเวณร่มรื่น

นำพักอาศัย มีอาคารสถานที่สะอาดจัดไว้เป็นระเบียบสวยงาม ย่อมหล่อหลอม พฤติกรรมของเด็กให้ใฝ่ไปในทางที่ดี”

เด็กในวัยประถมศึกษาเป็นนักเรียนที่อยู่ในวัยเด็ก (Childhood) ที่มีอายุ ระหว่าง 6 - 12 ปี และเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดส่วนใหญ่ของเด็ก จึงได้แก่ สังกัดในโรงเรียน ซึ่งจะมีสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ครู การเรียนการสอน การให้บริการของโรงเรียน กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ สังกัดกลุ่มเพื่อนและการปกครองควบคุมดูแลนักเรียน เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับ มีคุณค่าในสังคม การเลือกศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและมโนภาพแห่งตนของนักเรียนก็เพื่อช่วยหาแนวทางทำให้นักเรียนมีการปรับตัวที่ดี โดยเฉพาะนักเรียนที่มีอายุในวัย 10 - 12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่วัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ และสังคมซึ่งจะเป็นผลมาจากการปรับตัวของเด็ก ซึ่งหากมีการปรับตัวที่ดีเมื่อผ่านเข้าสู่วัยรุ่น ก็จะเป็นวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนไปในทางที่ดี ไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้กับสังคม แต่ถ้าหากเด็กในวัยนี้ปรับตัวได้ไม่ดี ก็อาจส่งผลสืบเนื่องไปยังวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์อยู่เสมอ อันยากต่อการปรับตัวและอาจส่งผลให้เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่รุนแรงได้ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามาก ดังนั้นเด็กวัยนี้จึงควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมพัฒนาการที่ดีทั้งร่างกายและทางจิตใจได้ทันทั่วทั้งเป็นการวางรากฐานที่ดีทางสังคมและอารมณ์ให้แก่เด็กก่อนเข้าสู่วัยรุ่น

จากเหตุผลและแนวความคิดดังกล่าวในฐานะที่ผู้วิจัยทำงานเกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่นักเรียนในระดับประถมศึกษา และมีความสนใจในพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ผู้วิจัยต้องการทราบมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวว่าเป็นอย่างไรแตกต่างจากนักเรียนปกติทั่วไปหรือไม่ มโนภาพแห่งตนจะมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนไปในทิศทางใดและปริมาณเท่าใด ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถ

นำเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียน เริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กที่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ครู ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ทราบว่าการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนั้นเป็นอย่างไร ควรปรับปรุงอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขไม่เกิดความเครียดในทางอารมณ์ อันเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน
2. จากผลการเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไปจะทำให้ทราบว่า กลุ่มใดมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่ากัน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนได้หาทางปรับปรุงและพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนที่ไม่ชัดเจนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกต่อตนไปในทางที่ดี ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตาม

ที่สังคมต้องการ

3. การทราบความสัมพันธ์และทิศทางระหว่างสภาพแวดล้อมของโรงเรียน กับมโนภาพแห่งตน จะเป็นแนวทางพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียน เช่น ถ้าผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและมโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กันสูงในเชิงนิมานแล้ว ครูหรือบุคลากรในโรงเรียนสามารถส่งเสริมมโนภาพแห่งตนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้โดยปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีขึ้นทุกด้าน เป็นต้น ซึ่งเมื่อนักเรียนพึงพอใจสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแล้ว ก็จะเป็นการช่วยป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้ทางหนึ่ง

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2532 ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 427 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 40,312 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จากโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน 29 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 150 คน และกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปจำนวน 150 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน แบ่งออกเป็น

3.1.1.1 พฤติกรรมก้าวร้าว

3.1.1.2 พฤติกรรมปกติทั่วไป

3.1.2 ขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ขนาด

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 มโนภาพแห่งตน

3.2.2 สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การเลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป ได้จากการประเมินตนเองของนักเรียนจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ถือเอาคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นดัชนีบ่งบอกนักเรียนคนไหนได้คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 104 คะแนน จัดเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนนักเรียนคนไหนได้คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 93 คะแนน จัดเป็นนักเรียนปกติทั่วไป ระดับคะแนนนี้ สมพร สุกคณีย์ (2530 : 180) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างก็เป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงถือระดับคะแนนที่ได้กล่าวมาเป็นเกณฑ์คะแนนแบ่งพฤติกรรมนักเรียน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา ที่หน่วยงานสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบ เปิดทำการสอนตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 แบ่งออกเป็น 3 ขนาด โดยถือเกณฑ์ตามหน่วยงานสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร กำหนดไว้

2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 400 คน

2.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401-800 คน

2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 801 คนขึ้นไป

การแบ่งขนาดของโรงเรียนจะยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ซึ่งโรงเรียนแต่ละขนาดส่วนใหญ่จะมีจำนวนพื้นที่ใกล้เคียงกัน

3. มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและการประเมินตนเองให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึก ทศนคติต่อตน ทั้งในด้านที่เป็นจริงและไม่เป็นจริง ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดได้จากแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนของเพียร์สและแฮร์ริส (The Piers-Harris Children's Self Concept) แปลเป็นภาษาไทยโดย จุไรรัตน์ เปรมิษฐ์ (2513 : 29-32) ซึ่งสอบถามการรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อตนเอง 7 ด้าน ดังนี้

3.1 พฤติกรรม หมายถึง ผลรวมของความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อที่นักเรียนมีต่อการแสดงพฤติกรรมของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3.2 สภาพทางสติปัญญาและสถานภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในเรื่องการเรียน และความเป็นอยู่ภายในโรงเรียน

3.3 รูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านรูปร่าง และลักษณะ โดยส่วนรวมของตนในด้านลักษณะท่าทางการพูดจา และรูปร่างหน้าตา

3.4 ความวิตกกังวล หมายถึง ความรู้สึกที่ตัวเองมีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ มีความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผล ทำให้นักเรียนมีความตึงเครียด ไม่สงบ ไม่สบายใจ

3.5 ความเป็นคนน่านิยม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านการยอมรับของเพื่อน ๆ ทั้งเพื่อนผู้หญิงและเพื่อนผู้ชาย

3.6 ความสุขและความพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองในด้านความเป็นอยู่ ความสมหวัง และความพอใจในสถานการณ์ที่ตนประสบ

3.7 ลักษณะรวม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเอง ในจำนวน 6 ด้าน ที่กล่าวมา

แบบสอบถามชุดนี้พิจารณาในภาพแห่งตนในส่วนที่เป็นนิมิต

4. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของเขา วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

4.1 ครู หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนภายในโรงเรียน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ต้องศึกษาถึงการรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อครูในด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับบุคคล

4.2 การเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศในการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร รวมถึงการนำเข้าสู่บทเรียนวิธีสอน และการวัดประเมินผล

4.3 การให้บริการนักเรียน หมายถึง บริการด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้นว่า บริการแนะแนว บริการอาหารกลางวัน บริการด้านสุขภาพ และบริการห้องสมุด

4.4 กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาแก่นักเรียน เป็นต้นว่า กิจกรรมการปกครอง กิจกรรมสหกรณ์และ

การกีฬา กิจกรรมส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

4.5 อาคารสถานที่ หมายถึง ลักษณะของสถานที่ภายในโรงเรียน เป็นต้นว่า อาคารเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ โรงอาหาร สถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโรงเรียน การตกแต่งบริเวณ ความสะอาดของอาคารและบริเวณ การบำรุงรักษาสสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และการดูแลด้านความปลอดภัยตลอดจนมลภาวะ

4.6 สังคมกลุ่มเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ในหมู่นักเรียน การคบเพื่อนของนักเรียนภายในโรงเรียน และความร่วมมือในกลุ่มเพื่อนทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

4.7 การปกครอง หมายถึง การให้นักเรียนได้รับรู้หรือมีส่วนในการกำหนดข้อตกลงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการควบคุมดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ข้อบังคับของโรงเรียน และข้อตกลงที่ได้มีการตกลงระหว่างครูกับนักเรียน

5. พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่ทำให้ผู้อื่นไม่พึงพอใจหรือเจ็บปวดทางกาย และ/หรือทางใจ หรือเป็นพฤติกรรมที่ทำให้สิ่งของเสียหาย และเป็นพฤติกรรมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม พฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าวเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ที่มีระดับรุนแรง แต่มีความรุนแรงไม่ถึงขั้นผิดกฎหมาย (รายละเอียดพฤติกรรมก้าวร้าว ดูภาคผนวก ค.) งานวิจัยนี้ถือเอาคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวที่ได้จากการประเมินตนเองของนักเรียนจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวของ สมพร สุกตัญญู (2530 : 251-258) สามารถแบ่งลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง นักเรียนที่ประเมินตนเองจากแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวไม่ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด 104 คะแนน

5.2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ก้าวร้าว หมายถึง นักเรียนปกติทั่วไป
ประเมินตนเองจากแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวไม่สูงกว่า
เกณฑ์กำหนด 93 คะแนน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
 - 2.1 ความหมายของตน
 - 2.2 ความหมายของมโนภาพแห่งตน
 - 2.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนกับความก้าวร้าว
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 - 3.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 - 3.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับความก้าวร้าว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน.

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว

ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว

ได้มีการศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของมนุษย์และสัตว์ในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ผู้ที่ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวเหล่านั้นได้ให้ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อบุคคล แต่ในทาง

จิตวิทยามีผู้ให้ความหมายพฤติกรรมก้าวร้าวแตกต่างกันออกไปในเรื่องของการมีเจตนา และไม่มีเจตนาอย่างไรก็ตาม นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายหรือเจตนาให้บุคคลหรือสิ่งของได้รับความเสียหาย (Bandura and Walter. 1959 : 90 ; Berkowitz. 1965 : 302 ; Sears, Maccoby and Levin. 1957 : 220) การให้ความหมายดังกล่าวเป็นความหมายที่มีเจตนาด้านเดียว คือ เจตนาร้าย จึงไม่อาจจะตัดสินได้ว่า พฤติกรรมที่มีได้มีเจตนาร้าย แต่ทำให้คนอื่นได้รับอันตรายเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวหรือไม่ เพราะพฤติกรรมดังกล่าวมิได้มีเจตนาจะทำให้บุคคลหรือสิ่งของเสียหาย

ถ้าหากจะพิจารณาจากการแบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวของ เบอร์โกวิทซ์ (Berkowitz. 1965 : 302) ได้แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ชนิด จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมก้าวร้าวได้ชัดเจนขึ้น พฤติกรรมก้าวร้าว 2 ชนิดดังกล่าว ได้แก่

1. พฤติกรรมก้าวร้าวที่เป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย (Instrumental aggression) เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีเจตนาร้ายแม้จะทำให้บุคคลหรือสิ่งของเสียหาย บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อผลบางอย่าง เช่น เพื่อระบายความขบขัน เพื่อรางวัล หรือเพื่อเรียกร้องความสนใจ พฤติกรรมเช่นนี้จะเปลี่ยนไปตามสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมของรางวัลและการลงโทษ

2. พฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดจากความโกรธ (Angry-aggression หรือ hostility aggression) เป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้บุคคลหรือสิ่งของได้รับอันตราย ตัวกำหนดพฤติกรรมชนิดนี้ คือ การได้รับโทษในอดีต และการถูกทำลายศักดิ์ศรีในปัจจุบัน

นอกจากนี้พฤติกรรมก้าวร้วยังมีหลายลักษณะ หลายรูปแบบและหลายด้าน ดังเช่น การวิเคราะห์ของ บัส (Buss. 1961 : 6-9) สรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงลักษณะรูปแบบและด้านต่าง ๆ ของพฤติกรรมก้าวร้าวจากการ
วิเคราะห์ของ บัส (Buss. 1961)

พฤติกรรม	Active		Passive	
	ตรง	อ้อม	ตรง	อ้อม
ทางกาย	ชกต่อย	เล่นตลกยั่วเย้า	ขวางทางเดิน	แสดงท่าทีเฉยเมย ต่อคำสั่ง
ทางวาจา	พูดดูหมิ่น	นินทา	พูดต่อว่า	พูดปฏิเสธ

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวมีลักษณะซับซ้อน คือ มีทั้ง
พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย วาจา ที่มีลักษณะ active คือจะเป็นลักษณะการกระทำ
เพื่อตอบสนองต่ออิทธิพลอื่นที่มาเร้าเพื่อให้เกิดอันตราย และลักษณะ Passive คือ
จะเป็นลักษณะความตั้งใจที่จะทำอันตรายผู้อื่นในความหมายของบัส พฤติกรรมก้าวร้าว
จึงมีความรุนแรงในระดับที่ต่างกัน นอกจากบัสแล้ว โฮล์ม (Holm. 1984 : 143
- 144) ได้ศึกษาถึงระดับความรุนแรงของพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย พบว่ามีระดับความ
รุนแรงตั้งแต่น้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ ผลัก ชกต่อย ขว้างสิ่งของใส่ผู้อื่น เตะ ตี(ด้วยไม้)
บีบรัดคอหอย ไข่มุข ไข่มัด และผลที่เกิดจากการกระทำที่ถือว่าเล็กน้อย คือ ฟกช้ำ
มีแผลเล็กน้อย เลือดออกเล็กน้อย แขนขาหัก ผลที่ถือว่ารุนแรงคือ ตัดแขนขา ทำลาย
อวัยวะภายในจนทำหน้าที่ไม่ได้

โดยที่ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวได้มีการอธิบายในลักษณะที่แตกต่างกัน
ตามความเชื่อในทฤษฎีที่แตกต่างกันในการศึกษาค้นคว้า ได้กำหนดความหมายของ

พฤติกรรมก้าวร้าวของงานวิจัยนี้ ตามที่สมพร สุกตัญญู (2530 : 3-4) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พึงพอใจ หรือเจ็บปวดทางกาย และ/หรือจิตใจ ตลอดจนถึงพฤติกรรมที่ทำให้สิ่งของเสียหาย และเป็นพฤติกรรมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งทางตรง และทางอ้อม พฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าวเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ที่มีระดับความรุนแรงต่างกัน แต่มีความรุนแรงไม่ถึงขั้นผิดกฎหมาย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

จากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาหลายท่านซึ่งมีแนวความคิดต่าง ๆ กัน ออกไป เกิดเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความก้าวร้าวหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ (2520 : 4-5) นำมารวบรวมไว้แล้วสรุปเป็นทฤษฎีใหญ่ ๆ สามทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับพันธุกรรม ทฤษฎีนี้มาจากความเชื่อของฟรอยด์ที่ว่า ความก้าวร้าวของบุคคลมีมาแต่กำเนิด และเห็นว่าความก้าวร้าวเกิดจากสัญชาตญาณแห่งการดำรงพันธุ์ (Sexual Instincts) นั่นคือ เมื่อไม่ได้รับการบำบัดความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้ว คนเราจะเกิดความก้าวร้าวได้ ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ฟรอยด์เคยเชื่อว่าสัญชาตญาณของมนุษย์มีสองประเภท คือ สัญชาตญาณแห่งการดำรงพันธุ์ดังกล่าวแล้วกับสัญชาตญาณแห่งการดำรงตน (Ego Instincts) ต่อมาภายหลังความคิดของฟรอยด์เกี่ยวกับเรื่องนี้เปลี่ยนแปลงไป จึงเอาสัญชาตญาณแห่งการดำรงพันธุ์ไปรวมเข้ากับสัญชาตญาณแห่งการดำรงตน แล้วให้ชื่อใหม่ว่าสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต (Life Instincts) แล้วตั้งสัญชาตญาณแห่งการทำลายชีวิตหรือสัญชาตญาณแห่งการตาย (Death Instincts) ขึ้นมาคู่กัน นอกจากนี้ ฟรอยด์ยังได้กล่าวถึงเรื่อง มาโซคิสซึม (Masochism) ว่าเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะเริ่มความรู้สึกพึงพอใจจากการทำลายตัวเอง ซึ่งมีผลมาจากความต้องการ

ทำลายหรือก้าวร้าวผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความก้าวร้าวต่อคนอื่นนั้นไม่สามารถแสดงออกมาได้ง่าย ๆ จึงหันมาทำลายตนเอง ฝรอยด์ให้ความเห็นว่า บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้เป็นเพราะมีความรู้สึกผิด (Guilt Feeling) ติดอยู่ในจิตใต้สำนึก (Unconscious) เป็นต้นว่า เมื่อยังเด็กเคยถูกพ่อแม่ผู้มีอำนาจเหนือตนลงโทษ เด็กต้องการจะทำร้ายพ่อแม่เป็นการตอบแทน แต่ก็แสดงออกไม่ได้จึงหันมาทำร้ายตนเอง ส่วนชาดิสซึม (Sadism) นั้นเป็นแนวโน้มของพวกที่มีสัญชาตญาณในการทำลายหรือก้าวร้าวที่ชอบแสดงออกต่อคนอื่น ดังนั้น ฝรอยด์จึงมีความเห็นว่าอย่าให้บุคคลเก็บความกดดันและความก้าวร้าวไว้มาก ๆ ควรหาทางปลดปล่อยความก้าวร้าวไปในทางที่สังคมยอมรับ และไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้อื่น

2. ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นักจิตวิทยาที่เชื่อในทฤษฎีนี้มีความเห็นว่า สภาพแวดล้อมทำให้บุคคลเกิดความขัดข้องใจซึ่งจะก่อให้เกิดความก้าวร้าวทฤษฎีนี้แบ่งความคิดเป็นสองแนวทาง คือ

2.1 สมมติฐานความก้าวร้าวที่มาจากความขัดข้องใจ (Frustration Aggressive Hypothesis) มาจากความเชื่อของดอลลาร์ดและมิลเลอร์ว่า ความก้าวร้าวของบุคคลมีสาเหตุมาจากความขัดข้องใจ เขาได้อธิบายความหมายของความขัดข้องใจว่า เป็นความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เกิดจากบุคคลถูกขัดขวางไม่ให้บรรลุผลสำเร็จ สรุปว่าเมื่อคนเราถูกขัดใจจะเกิดความขัดข้องใจ ซึ่งเมื่อสะสมไว้จะเกิดเป็นความก้าวร้าวได้ในที่สุด และผู้ที่ถูกก้าวร้าวก็มักจะเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความขัดข้องใจนั่นเอง

2.2 ทฤษฎีสัญญาณความก้าวร้าว (Aggressive Cues Theory) แนวความคิดนี้มาจากเบอร์โกวิทซ์ (Berkowitz) ซึ่งมีรากฐานจากความเชื่อที่ว่า ความก้าวร้าวเกิดจากความขัดข้องใจ แต่การแสดงออกจะมากน้อยหรือไม่แสดงออกเลยนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์กระตุ้นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว กล่าวคือ ลักษณะภายในของบุคคลกับสถานการณ์กระตุ้นจะต้องสัมพันธ์กัน นั่นคือ ถ้าเกิดความขัดข้องใจน้อยแต่มีสถานการณ์กระตุ้นมาก ก็เกิดความก้าวร้าวได้ หรือถ้าเกิดความขัดข้องใจ

แต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อยก็ไม่เกิดความก้าวร้าว

3. ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของการเรียนรู้โดยมีข้อตกเบื้องต้นว่า ความก้าวร้าวนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ตามความเห็นของแบนดوراและวอลเตอร์ (Bandura and Walters) ที่เชื่อว่า ถ้าบุคคลได้เห็นตัวอย่างความก้าวร้าว และทำพฤติกรรมนั้นบ้างแล้วได้รับรางวัล บุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ทฤษฎีนี้จึงเน้นการเสริมแรง (Reinforcement) คือ ถ้าบุคคลนั้นได้รับการเสริมแรงก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไป แบนดورا (สมพร สุกัญญ์. 2530 : 15-18 อ้างอิงมาจาก Bandura. 1976 : 203-227) ได้อธิบายความก้าวร้าว ในทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม 3 ลักษณะ คือ

3.1 การเกิดความก้าวร้าว (Origin of Aggression)

3.2 ตัวกระตุ้นให้เกิดความก้าวร้าว (Instigator of Aggression)

3.3 การเสริมแรงที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ (Reinforcement of Aggression)

3.1 การเกิดความก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมก้าวร้าวได้มาอย่างไร ได้มาในรูปแบบใด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากการเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ

3.1.1 การสังเกต เป็นการเรียนรู้จากตัวอย่าง โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น หรือเรียกว่าการสังเกตตัวแบบ การสังเกตตัวแบบนี้ผู้สังเกตจะเรียนรู้กลวิธีในการแสดงพฤติกรรมในเวลาต่อมาได้นอกจากพฤติกรรมของตัวแบบ แบนดورا (Bandura) เชื่อว่า การเรียนรู้จากการสังเกตต้องรวมตัวแปรกระบวนการทางปัญญาด้วย การสังเกตจึงสอนให้บุคคลคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น การสังเกตตัวแบบที่ได้รับแรงเสริม (vicarious reinforcement) กระบวนการทางปัญญาทำให้บุคคลคาดหวังผลกระทบที่จะได้รับถ้าตนแสดงพฤติกรรม

เช่นนั้นบ้าง ความคาดหวังจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ การสังเกตประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

3.1.1.1 การสังเกตลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง บุคคลจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าเขาสนใจลักษณะสำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง การสนใจหรือใส่ใจย่อมเกิดจากความเด่นของตัวแบบ ความแจ่มชัดของพฤติกรรม รวมทั้งลักษณะเฉพาะตัวของผู้สังเกตด้วย เช่น ความสามารถในการรับสัมผัสและการรับรู้ ตลอดจนประสบการณ์การได้รับแรงเสริม

3.1.1.2 การจดจำ การจดจำที่ได้จากการสังเกตตัวแบบ จะทำให้ตัวแบบนั้นมีอิทธิพลต่อผู้สังเกต การจดจำจะเกิดขึ้นในลักษณะของสัญลักษณ์ เช่น จินตภาพ คำพูด หรือสัญลักษณ์อย่างอื่น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการจดจำ คือ การฝึก หรือการทบทวนทางปัญญา

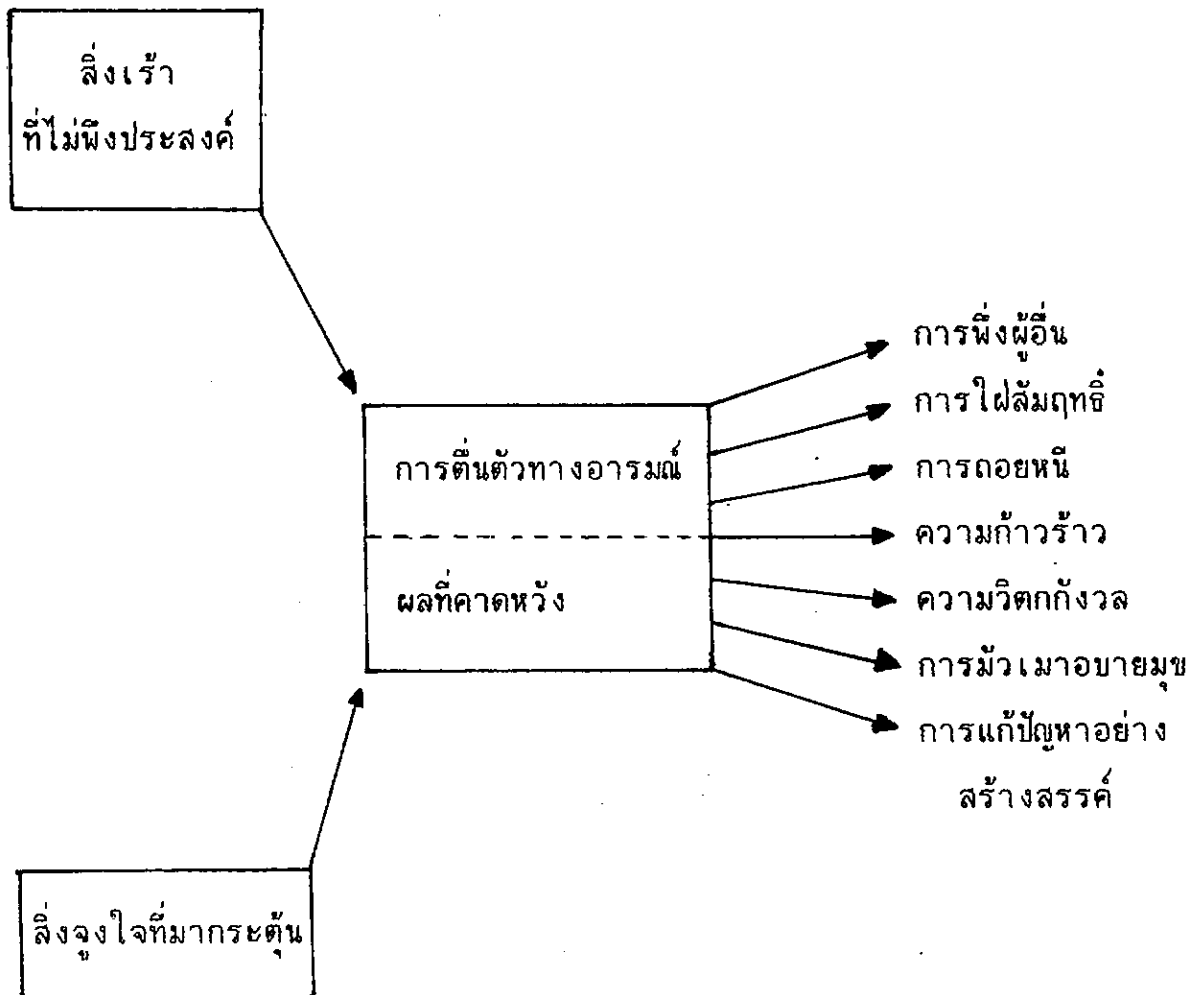
3.1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (รวมกระบวนการกระทำและกระบวนการจูงใจ) ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับรางวัล แรงเสริม หรือการลงโทษ พฤติกรรมก้าวร้าวนั้นจะเกิดขึ้นอีกในโอกาสต่อไป โดยนัยนี้พฤติกรรมก้าวร้าวจะเกิดในลักษณะพฤติกรรมที่ต้องกระทำเองจึงจะได้รับแรงเสริมหรือแรงจูงใจ

3.2 ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

3.2.1 อิทธิพลของตัวแบบ ตัวแบบมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์ทดลอง จากการทดลองของ แบนดูรา, โรส และโรส (Bandura, Ross and Ross) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบก้าวร้าวโดยเฉพาะตัวแบบที่ได้รับแรงเสริมจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบไม่ก้าวร้าว

3.2.2 สิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การต่อสู้ การทำร้ายร่างกาย การถูกลงโทษหรือการถอดถอนแรงเสริม สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิด

ความขบขันหรือความโกรธ ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าว ดังแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมต่าง ๆ จากสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์

3.2.3 สิ่งจูงใจ ส่วนใหญ่พฤติกรรมก้าวร้าวของบุคคลเกิดจากการคาดหวังผลทางบวก ฉะนั้นตัวกระตุ้นคือแรงเสริมที่บุคคลคาดหวัง มากกว่าการกระทำให้อื่นเจ็บปวด ดังแสดงในแผนภาพเช่นเดียวกับสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์

3.2.4 การควบคุมด้วยการสอน บุคคลจะถูกฝึกให้เชื่อฟังกฎและระเบียบต่าง ๆ ผู้ฝึกจะให้รางวัลแก่การเชื่อฟังและลงโทษแก่การไม่เชื่อฟัง วิธีการลงโทษที่รุนแรงย่อมทำให้บุคคลเกิดความก้าวร้าวได้ เพราะทำให้บุคคลข้องคับใจ และเห็นตัวแบบที่ก้าวร้าวด้วย เพาเวอร์ และกรีน (Power and Green) พบว่า การเห็นคนอื่นลงโทษทำให้บุคคลเพิ่มความก้าวร้าว

3.2.5 การควบคุมด้วยสิ่งที่เป็นมายา มายาเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่เกิดจากความเชื่อถือที่ผิด บางครั้งความเชื่อที่ผิดทำให้บุคคลก้าวร้าวได้

3.3 สิ่งที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ ได้แก่ แรงเสริม แบบดورا (Bandura) ได้แบ่งแรงเสริมออกเป็น 3 ชนิด 1) แรงเสริมภายนอก เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับแรงเสริมพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นจะคงอยู่ 2) แรงเสริมที่ได้จากการสังเกต บุคคลจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวของตัวแบบที่ได้รับรางวัลมากกว่าตัวแบบที่ไม่ได้รับรางวัล ฉะนั้น ตัวแบบก้าวร้าวที่ได้รับรางวัลจะเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ แรงเสริมที่ได้จากการสังเกตจะทำหน้าที่ให้ข้อมูล และแรงจูงใจให้บุคคลแสดงความก้าวร้าว 3) แรงเสริมที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ การลดค่าหรือคัดค้านผู้อื่น เช่น การพุดนินทา หรือตำหนิผู้อื่นจะทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้นรู้สึกพึงพอใจและระบายความข้องคับใจได้

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว ทำให้ทราบว่า มีปัจจัยที่เป็นสาเหตุเป็นจำนวนมากที่มีอิทธิพลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จะมีนิมิตหมายแห่งตนอย่างไร โดยศึกษารูปแบบของการเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน

ความหมายของตน

คำว่า "ตน" มีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงหลายท่าน ได้แก่ วิลเลียม เจมส์ (กิตติพงษ์ เทียนตระกูล. 2522 : 2 อ้างอิงมาจาก William James. 1950 : 291) นักจิตวิทยาคนแรกที่เขียนเรื่องเกี่ยวกับตนได้ให้ความหมายไว้ว่า ตน คือ สิ่งที่คุณรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตัวเขาเอง ซึ่งประกอบด้วย

ตนทางวัตถุ (Material Self) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของ เช่น ร่างกาย ครอบครัว สิ่งของต่าง ๆ

ตนทางสังคม (Social Self) หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อบุคคลนั้น

ตนทางจิต (Spiritual Self) หมายถึง กระบวนการทางจิตใจ เช่น ความคิด อารมณ์ ความปรารถนา ที่มีต่อตนเอง

นิวคอมป์ (Newcomb. 1950 : 312) ให้ความเห็นว่า "ตน" ของบุคคล คือ วิถีทางที่บุคคลรับรู้ตัวเขาเอง "ตน" คือ การที่แต่ละคนรู้จักตนเอง

ดรีเวอร์ (Drever. 1952 : 262) กล่าวว่า ตน คือ การที่บุคคลมองตนเองด้วยจิตรู้สึกของตัวเขาเอง ซึ่งตนเป็นผลรวมของคุณลักษณะส่วนตัวของตนเอง และจากการที่เขามีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

โรเจอร์ (Hall and Lindzey. 1957 : 478 citing Rogers. n.d. : unpagged) ได้ให้ความหมายของ ตน ไว้ว่า หมายถึง ทักษะคติและความรู้เกี่ยวกับตนเองซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. ตน พัฒนาจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม
2. ตน อาจจะได้รับค่านิยมต่าง ๆ มาจากบุคคลอื่น และอาจรับรู้มาในสถานการณ์ที่ผิดไปจากความจริง

3. ตน จะค้นร้นต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง เช่น
ไม่ยอมรับค่านิยมใหม่ที่ขัดกับค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม เป็นต้น

4. อินทรีย์ จะแสดงพฤติกรรมให้เป็นไปตามตน

5. ตน อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

เจอร์ซิลด์ (Jersild. 1963 : 7) ได้กล่าวว่า ตน หมายถึง ผลรวม
ของความคิดและความรู้สึก ซึ่งทำให้บุคคลนั้นรู้ว่าเขามีอะไรอยู่ และมีมุมมองว่า
เขาเป็นใคร รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะและคุณสมบัติของตนเอง

ดิงเมเยอร์ (Dinkmeyer. 1965 : 183) กล่าวว่า ตน เป็นโลก
ภายในของแต่ละคน ซึ่งเป็นผลจากการปะทะสังสรรค์กับบุคคลอื่น การพัฒนา ตน
ของบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากศาสนา สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจที่เขาเกี่ยวข้องกับ
ด้วย รัช (Ruch. 1971 : 112) ได้ให้ความหมายของตนไว้ใกล้เคียงกันว่า
ตน คือ โลกภายในบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินค่าความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งทำ
ให้กลายเป็นการรับรู้ที่คงที่ของบุคคลว่าเป็น "ฉัน" หรือ "ของฉัน"

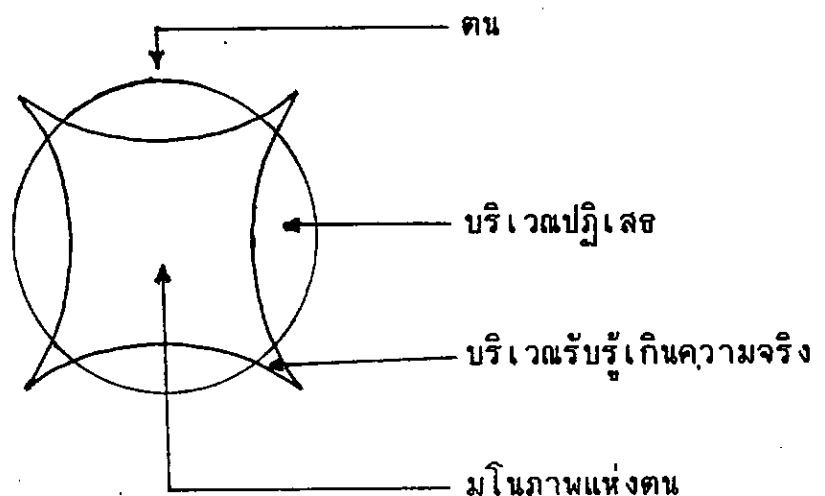
เพอร์กี (Perkey. 1970 : 16) ได้สรุปความหมายของตนจากทัศนะของ
นักจิตวิทยาหลายท่านไว้ว่า ตน คือ ระบบความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเอง และความ-
เชื่อนี้มีลักษณะจัดขึ้นอย่างมีระเบียบ (organized) ไม่อยู่คงที่ (dynamic) และ
ได้จากการเรียนรู้ (Learning)

จากความหมายของตนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ตน หมายถึง ผลรวม
ของคุณลักษณะส่วนตัวที่เขารับรู้ตัวเอง เป็นโลกภายในของแต่ละคน ซึ่งพัฒนาขึ้น
จากการเรียนรู้ จากสิ่งแวดล้อมที่ตัวเขาปะทะสังสรรค์และอาศัยวุฒิภาวะ ในแต่ละคน
จะมีตนลักษณะที่แตกต่างกัน

ความหมายของมโนภาพแห่งตน

มโนภาพแห่งตน (Self-Concept) นั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับทฤษฎีเกี่ยวกับตนมาก จนนักจิตวิทยาบางคนใช้คำ 2 คำนี้ในความหมายเดียวกัน และทั้งสองจะมีความสัมพันธ์กันมากยากที่จะแยกกัน ^① พรรณทิพย์ เกษะนันท์ (2517 : 56) ได้สรุปความหมายมโนภาพแห่งตนไว้ว่า เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองเป็นลักษณะที่คนคิดว่าเป็นตัวเขาเองตลอดเวลาทุกสถานที่ แต่ "มโนภาพแห่งตน" ไม่ใช่ "ตน" เพราะ ตน คือ วิถีทางที่คนเป็นตนของตนเอง รวมความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง พร้อมทั้งร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา ความสามารถ นิสัยใจคอลงไปด้วย ^② อำไพ ศิริพันธ์ (2515 : 93) มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า ตนและมโนภาพแห่งตนไม่ใช่สิ่งเดียวกัน มโนภาพแห่งตนเป็นส่วนหนึ่งของตน เป็นส่วนสำคัญและเป็นคุณลักษณะประจำตัวของตน

แมคเดวิด และฮารารี (McDavid and Harari. 1968 : 221-222) ได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างและความเกี่ยวข้องระหว่างตนและมโนภาพแห่งตนไว้อย่างชัดเจน อธิบายโดยใช้แผนภูมิที่เรียกว่า "ชีส เบอร์เกอร์" (Cheese burger) ดังนี้

ตน หมายถึง ส่วนทั้งหมดของร่างกาย พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ตามวิถีทางที่บุคคลนั้นเป็น ในที่นี้แทนด้วยวงกลมทั้งหมดของแผนภูมิ

มโนภาพแห่งตน หมายถึง ระบบโครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลที่ต่อตนซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ทั้งอดีตและปัจจุบัน แทนด้วยสี่เหลี่ยมที่วงกลม

บริเวณปฏิเสธ หมายถึง เป็นส่วนของตนที่มโนภาพแห่งตนรับรู้ไม่ได้ หรือไม่ยอมรับ อาจเป็นไปได้ทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี

บริเวณรับรู้เกินความจริง เป็นส่วนของมโนภาพแห่งตนที่รับรู้ได้เกินที่ตนเป็นจริง อาจเป็นไปได้ทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี

สำหรับความหมายของมโนภาพแห่งตน ได้มีจิตวิทยากล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้ ไรมี (Raimy, 1948 : 153-156) เป็นคนแรกที่ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตน เขากล่าวว่า มโนภาพแห่งตนทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อเกี่ยวกับตัวของเขาเอง มโนภาพแห่งตนเป็นแผนที่ ที่แต่ละบุคคลใช้พิจารณาเพื่อเข้าใจตนเอง

โรเจอร์ส (Rogers, 1951 : 136) ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตน ในแง่ของการรับรู้ว่ามีมโนภาพแห่งตนเป็นโครงสร้างของการรับรู้ (configuration of perception) ที่บุคคลมีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง เป็นต้น โรเจอร์ส (Hall and Linzey, 1965 : 428-429 citing Rogers, 1954 : unpagged) เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในเรื่องมโนภาพแห่งตน และได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับตน (Rogers' Self Theory) แบ่งมโนภาพแห่งตนออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้คือ

1. มโนภาพแห่งตนด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล (Academic Value) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน แรงจูงใจ ความคาดหวังจากทางบ้าน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ และทักษะในการอ่าน

2. มโนภาพแห่งตนด้านการปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือ ความรู้สึกต่อตนเองตามความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวล

ความสุข ความเครียด และความเบื่อหน่าย

3. มโนภาพแห่งตนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และความสามารถในการคบเพื่อน และความสามารถในการเข้าสังคม

แกลนซ์ (Glanz. 1958 : 225) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนของบุคคล แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ดูว่าเขาพิจารณาตัวเขาเองอย่างไร
2. เขาคิดว่าผู้อื่นมองเขาอย่างไร
3. ดูว่าเขามีปฏิกิริยาต่อตัวเขาเองต่อไปอย่างไร

เฟรนด์เซน (Franssen. 1961 : 472) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นผลรวมของทัศนคติ ความนึกคิด ความรู้สึกและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความสามารถและคุณลักษณะของตนเอง

เคนเดอร์ (Kendler. 1963 : 459-461) ได้ให้ความหมายว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง จะเกิดขึ้นตามลำดับตั้งแต่เล็กจนโต การประเมินค่าเกี่ยวกับตนเองจะเปลี่ยนไปตามวุฒิภาวะบุคคลจะค้นพบมิติใหม่ ๆ ในการตัดสินใจตนเอง

ไวลีย์ (Wyllie. 1968 : 741) ได้แบ่งมโนภาพแห่งตนออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. มโนภาพแห่งตนตามอัตภาพ (Actual-Self-Concept) คือ ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ของตนว่า ตนเป็นคนอย่างไร เช่น "ฉันเป็นคนดี" เป็นต้น มี 2 ชนิด คือ

1.1 มโนภาพแห่งตนตามอัตภาพที่ตนรับรู้จากสังคม (Social-Self-Concept) คือ ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าคนอื่น ๆ ในสังคมรู้ว่าตนเป็นคนอย่างไร

1.2 มโนภาพแห่งตนตามอัตภาพที่ตนรับรู้จากตนเอง (Private-Self-Concept) คือ ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเป็นอย่างไร

2. มโนภาพแห่งตนตามปณิธาน (Ideal-Self-Concept) คือ ทศณคติ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับตนว่า อยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร เช่น "ฉันอยากเป็นคนสวยที่สุด" เป็นต้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 มโนภาพแห่งตนตามปณิธานของตนเอง (Own-Ideal-Self-Concept) คือ ทศณคติ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนว่า ตนอยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร

2.2 มโนภาพแห่งตนตามปณิธานของสังคม (Concept of Other's Ideal for one) คือ ทศณคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนว่า อุดมคติของคนอื่น ๆ ในสังคมนั้นตั้งไว้กับตนอย่างไร

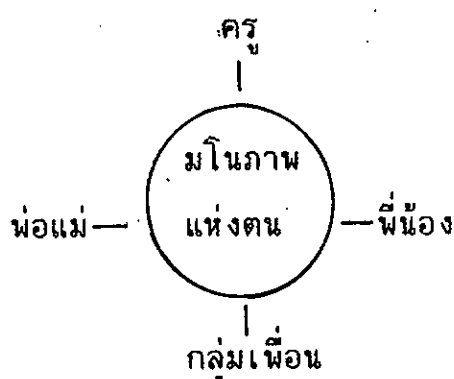
วรรณดี ยังกง (2513 : 15) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนว่าเป็นความรู้สึก ความเชื่อ และทศณคติที่บุคคลมีต่อตัวเขาเองว่า ตนเองนั้นมีลักษณะรวม ๆ เป็นอย่างไร ซึ่งคล้ายคลึงกับ พรรณี ชุทัย (2522 : 256) ได้กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทศณคติ (attitudes) ความรู้สึก (feeling) และการรับรู้ (perceptions) ของแต่ละบุคคลมีต่อตัวของเขาเอง และ ปัญญา หิรัญวัศมี (2523 : 60) ได้กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นความรู้สึกนึกคิดของคนที่ได้ประเมินคุณค่าตนเองว่า ตนเองมีความพร้อม มีบุคลิภาพอย่างไร

จากความหมายของมโนภาพแห่งตนของนักจิตวิทยาหลายท่าน สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการประเมินตนเองให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึก ทศณคติต่อตนทั้งในด้านที่เป็นจริงและไม่เป็นจริง ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

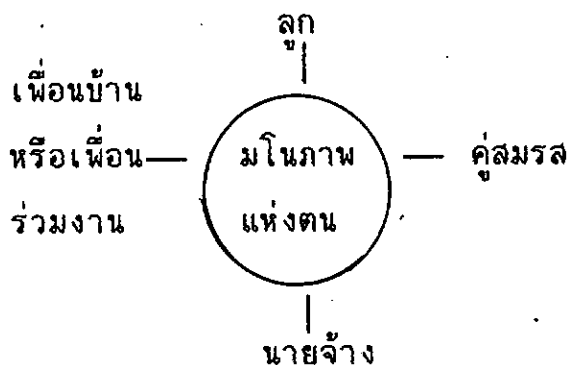
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ

เฮอร์ลอค (Hurlock, 1974 : 126) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ ไว้ว่า ในวัยเด็ก ผู้ที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพ-

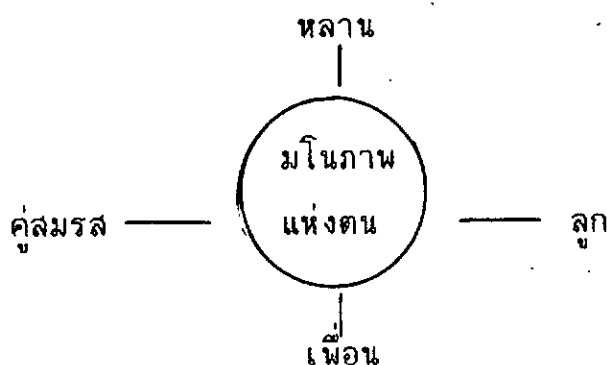
แห้งตนของเด็ก คือ บิดา มารดา พี่น้อง เพื่อน และครู ในวัยผู้ใหญ่
 องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห้งตน คือ คู่สมรส เพื่อน เพื่อนบ้าน ลูก และ
 นายจ้าง ในวัยชรา องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห้งตน คือ เพื่อน คู่สมรส
 ลูก หลาน และเหลน สามารถเขียนโครงสร้างขององค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อ
 มโนภาพแห้งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ ดังภาพต่อไปนี้

วัยเด็ก

วัยผู้ใหญ่

วัยชรา

ภาพประกอบ 2 แสดงองค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห้งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนทุกวัย ทั้งนี้เป็นเพราะบุคคลได้มีโอกาสปะทะสังสรรค์ และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นเพื่อนมาก เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนตลอดชีวิต

องค์ประกอบเหล่านี้ทำให้บุคคลแต่ละคนมองตนเองแตกต่างกันออกไป บางคนมองตนเองตามสภาพความเป็นจริง ส่วนบางคนก็มองเห็นว่าตนมีความสามารถดีเด่นหรือต่ำต้อยกว่าผู้อื่น การมองตนเองของบุคคลหรือการมีมโนภาพแห่งตนอย่างไรวินิจฉัยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายประการ คือ

1. ประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคลซึ่งไม่เหมือนกัน
2. การอบรมเลี้ยงดู บุคคลแต่ละคนเติบโตมาจากครอบครัวที่มีวิธีการเลี้ยงดูแตกต่างกัน

3. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสังคมนั้น บุคคลได้สะสมลักษณะต่าง ๆ มาจนเกิดเป็นความคิดที่มีต่อตนเองนั้น บางครั้งก็มองตนเองอย่างละเอียดถี่ถ้วน มองถูกต้องตามความจริง (Real Self) แต่บางครั้งก็มองตนเองดีเกินความจริงไปมาก ซึ่งเรียกตนเองในอุดมคติ (Ideal Self) ความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อตนเองอาจแตกต่างกันออกไป ดังนี้ คือ

3.1 มีความรู้สึกว่าตนเองดีเด่นกว่าผู้อื่น มักพบมากในเด็กที่ถูกตามใจ และได้รับทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนต้องการ ลักษณะการมองตนเช่นนี้ อาจเป็นผลเสียทำให้เด็กเกิดความประมาท และอาจขาดความอดทนเมื่อพบกับความผิดหวังที่เกิดขึ้น

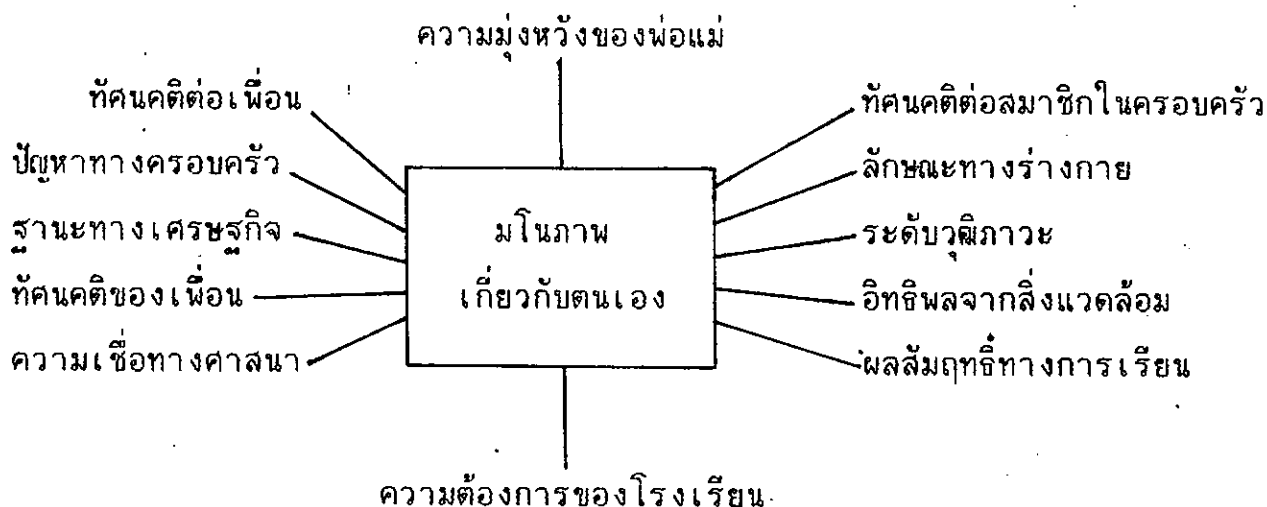
3.2 มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นผู้ต่ำต้อยกว่าผู้อื่น เป็นการมองตรงกันข้ามกับประเภทแรก มักพบมากในเด็กที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง ขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ผลเสียที่ได้รับ คือ ขาดความไว้วางใจบุคคลที่เขาเกี่ยวข้อง เป็นคนหวาดระแวง ขาดความสุข และทำลายบุคลิกภาพของตนเองไปมาก

3.3 มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนที่มีความค่า มักพบมากในเด็กที่ได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่ เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ เด็กจะรู้สึกตนเอง ภูมิใจในตนเอง เพราะผู้ใหญ่มองตนอย่างยกย่องและเห็นว่าตนมีค่า ลักษณะการมองตนดังกล่าว

ช่วยให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความสุขในสังคม

3.4 มีความรู้สึกเกลียดชังตนเอง มักพบในเด็กที่ถูกพ่อแม่เขียนติ ทำ
ทารุณต่าง ๆ หรือเด็กที่มีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงที่ขาดความรับผิดชอบในตัวเด็ก ขาดการ
อบรมเลี้ยงดูที่อบอุ่น ทำให้เติบโตไปพร้อมกับความอาสาดพยาบาท(สุรางค์ จันทน์เอม.
2519 : 41-43)

/ นอกจากนี้ยังพบว่ามโนภาพแห่งตนขั้นแรกจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ภายใน
ครอบครัว มโนภาพขั้นต่อไปจะเกิดจากการที่บุคคลมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่าง ๆ
นอกบ้าน มโนภาพแห่งตนในขั้นแรกนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกสถานการณ์ที่ทำให้เกิด
มโนภาพแห่งตนในขั้นต่อไป ๆ ไปการผสมผสานระหว่างมโนภาพแห่งตนกับตนเองในด้าน
ต่าง ๆ จะเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความกลมกลืนระหว่างมโนภาพ-
แห่งตนในขั้นแรกและมโนภาพแห่งตนในขั้นต่อไปเหล่านั้น ความกลมกลืนดังกล่าว จะมี
อิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กเป็นอย่างมาก (เอนกกุล กริแสง. 2521 : 95-97)
นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพ
ได้ดังนี้ (เอนกกุล กริแสง. 2521 : 168-170)

ภาพประกอบ 3 แสดงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนกับความก้าวร้าว

วิมล สุวรรณมณี (2527 : 60-62) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปในโรงเรียนระดับ-อาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 474 คน แยกเป็นนักเรียนที่มีประวัติในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่ม 234 คน และนักเรียนที่ไม่มีประวัติในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่ม 240 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 16-20 ปี โดยใช้แบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตนในด้านดังต่อไปนี้ คือ รูปร่างลักษณะและบุคลิกภาพ ความวิตกกังวล สถิติปัญหาและสถานการณ์ในโรงเรียน ความสุขความพอใจ ความรู้สึกในความเป็นชาย และทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมของตน ปรากฏว่า มโนภาพแห่งตนของนักเรียน 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มนักเรียนที่ไม่มีประวัติในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้คะแนนมโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีประวัติในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ตรงกับผลการวิจัยของ ดิทชี (Dietche, 1959 : 1437) ที่ได้ศึกษามโนภาพแห่งตนระหว่างเด็กที่มีปัญหาความประพฤติดกับเด็กที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติ กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชายมีอายุระหว่าง 15-16 ปี จำนวน 100 คน โดยใช้แบบวัดมโนภาพแห่งตนของเทนเนสซี (The Tennessee Department of Mental Health Self-Concept Scale) วัดมโนภาพแห่งตน ผลการวิจัยได้ว่า เด็กชายที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติจะมีคะแนนมโนภาพแห่งตนไปในด้านที่ดีกว่าเด็กชายที่มีปัญหาด้านความประพฤติ ส่วนงานวิจัยของ ประเทิน มหาพันธ์ (2521 : 233-234) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความรู้สึกต่อตนเองระหว่างเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่ถูกศาลคดีเด็กและเยาวชนตัดสินให้เข้ารับการอบรมอยู่ ณ สถานฝึกอบรมเยาวชน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 401 คน กับเยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 55 คน ทั้ง 2 กลุ่มมีอายุระหว่าง 14-20 ปี ผลการวิจัยได้ว่า ความรู้สึกต่อตนเองของกลุ่มเยาวชน 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่เยาวชน

ผู้กระทำผิดกฎหมายมีความรู้สึกไม่ดีต่อตน ส่วนเยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมายมีความรู้สึกที่ดีต่อตน

นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของคูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1959 : 87-92) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับความกังวลใจ กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 102 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนไปในด้านที่ดีจะมีความกังวลใจน้อยกว่านักเรียนที่มีคะแนนมโนภาพแห่งตน ไปในด้านไม่ดี และนักเรียนที่มีคะแนนมโนภาพแห่งตนในด้านที่ดีจะเป็นที่นิยมของคนทั่วไป และมีมโนภาพแห่งตนที่ถูกต้องและเห็นได้ชัด

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมา ได้สรุปเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและด้านรวมแตกต่างกันโดยนักเรียนปกติทั่วไปมีคะแนนมโนภาพแห่งตนในแต่ละด้านและด้านรวมมากกว่าด้านนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ความหมายของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

สมบัติ วัจนสาริกกุล (2524 : 7-8) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา ให้ความหมายสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาในระดับวิทยาลัยไว้ว่า สภาพแวดล้อมของสถาบัน หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ในสถาบันที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา ได้แบ่งศึกษาสภาพแวดล้อมของสถาบันเป็น 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร วิธีสอน การวัดผล ตำราและเอกสารประกอบการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน

2. การจัดกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในสถาบัน เพื่อให้การศึกษาที่สมบูรณ์แบบแก่นักศึกษา เช่น กิจกรรมการปกครอง ชุมนุมทางวิชาการ กิจกรรมรื่นเริงและกีฬา กิจกรรมส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

3. การบริหารงาน หมายถึง แนวนโยบายการดำเนินการบริหารสถาบัน กฎข้อบังคับ และระเบียบวินัยที่มีผลบังคับกับนักเรียน

4. การให้บริการนักศึกษา หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในสถาบัน เช่น บริการแนะแนว บริการอาหารกลางวัน บริการสุขภาพ บริการประชาสัมพันธ์ บริการห้องสมุด

5. สังคมกลุ่มเพื่อน หมายถึง การคบเพื่อนของนักศึกษาภายในสถาบัน การรวมกลุ่มความสัมพันธ์และความร่วมมือในกลุ่มเพื่อน กิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการกลุ่มที่จัดทำในสถาบัน

6. อาคารสถานที่ หมายถึง อาคารสถานที่ภายในสถาบัน เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องน้ำ โรงอาหาร ที่นั่งพักผ่อน และสถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความสะอาดของอาคารและบริเวณ และสิ่งแวดล้อมภายนอกสถาบัน เช่น กลิ่นเหม็น เสียงรบกวน แหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น

7. การจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหมายของนักศึกษา หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นต่อคุณค่าวิชาความรู้ที่นักศึกษามุ่งหวังจะได้รับจากสถาบัน

อรรถาธิบาย รัชมธูร์ (2526 : 6-7) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามความรู้สึกของครูอาจารย์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา ให้ความหมายสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไว้ว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักเรียนและครู เป็นต้นว่า ระบบการศึกษา ระบบการปกครอง กิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน ได้แบ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนออกเป็น 7 ด้าน คือ

1. การเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร วิธีสอน การวัดผล ตำราและเอกสารประกอบการสอน

2. การบริหารงาน หมายถึง แนวนโยบายการดำเนินการบริหารโรงเรียน กฎข้อบังคับ และระเบียบวินัยที่มีผลบังคับใช้กับนักเรียนและครู เป็นต้น

3. การให้บริการนักเรียน หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เช่น บริการแนะแนว บริการอาหารกลางวัน บริการสุขภาพ บริการห้องสมุด บริการรถรับส่ง เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาที่สมบูรณ์แก่นักเรียน เช่น กิจกรรมการปกครอง ชุมนุมทางวิชาการ กิจกรรมรื่นเริง และกีฬา กิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

5. สังคมกลุ่มเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ในหมู่นักเรียนและครู การคบเพื่อนของนักเรียนภายในโรงเรียน การรวมกลุ่มความสัมพันธ์และความร่วมมือในกลุ่มเพื่อน กิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาการกลุ่มที่จัดขึ้นในโรงเรียน

6. อาคารสถานที่ หมายถึง ลักษณะของสถานที่ภายในโรงเรียน เช่น ตึกเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ โรงอาหาร ที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมทั้งการจัดตกแต่งบริเวณความสะอาดของอาคารและบริเวณ การบำรุงรักษาและสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน เช่น กลิ่นเหม็น เสียงรบกวน แหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น

7. จริยธรรม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับความประพฤติของครู และนักเรียนที่อยู่ในศีลธรรมอันดี มีการปฏิบัติไปในทางสร้างสรรค์ และทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างผาสุก

ชีรวพันธ์ นิจนตร (2526 : 28-29) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยแบ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง อาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และอาณาบริเวณที่มีอยู่ รวมไปถึงลักษณะการจัด การตกแต่ง และการใช้พื้นที่ หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

2. สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม คือการปฏิสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ภายในโรงเรียนซึ่งหมายถึงบรรยากาศในโรงเรียน

3. สภาพแวดล้อมทางจิต หมายถึง ลักษณะการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นว่าสอดคล้องกับความคิดและความต้องการของเขาหรือไม่เพียงไร เช่น การรับรู้เกี่ยวกับความสมเหตุสมผลระหว่างการทำของเขา กับผลที่ได้รับ

จากความหมายของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้นและจากการที่ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้นำมาเป็นกลุ่มวิจัย นำมาสรุปให้ความหมายสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และ พัฒนาการทุกด้านของเขา โดยแยกศึกษาออกเป็น 7 ด้าน (รายละเอียด ดูที่คำนิยาม-ศัพท์เฉพาะ หน้า 9 -10) ดังนี้

1. ครู
2. การเรียนการสอน
3. การให้บริการ
4. กิจกรรมนักเรียน
5. อาคารสถานที่
6. สังคมกลุ่มเพื่อน
7. การปกครอง

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ละเมียด ลีอักษร (2519 : 23-24) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ที่ให้ผลทางการศึกษาว่า โรงเรียนเป็นสิ่งแวดลอมที่สำคัญที่สุด โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กได้พบสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง เช่น ได้มีการสมาคมติดต่อกับครูและเพื่อนนักเรียน ในวัยต่าง ๆ ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครู ได้เล่นและทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ได้อ่านหนังสือในห้องสมุด ได้ดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ และได้ฟังวิทยุที่ครูจัดขึ้นเพื่อประกอบการสอน ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษากทั้งสิ้น ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ และครูมีส่วนในการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนโดยมุ่งผลทางการศึกษา เช่น

1. ฝึกอบรมให้เด็กรู้จักดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น โดยการรู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี
2. ส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้นโดยการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาขึ้นทั้งในและนอกหลักสูตร
3. ส่งเสริมให้เด็กศึกษาด้วยตนเอง เช่น ให้รู้จักศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดของโรงเรียน หรือมุมห้องสมุดในโรงเรียน
4. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตอบหรือซักถามปัญหาต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ และกระตือรือร้น สนใจ ทั้งนี้ครูจะต้องแสดงความสนใจ ไม่แสดงความเบื่อหน่ายหรือตำหนิตีติเตียนให้เด็กหมดความมานะพยายาม
5. ให้กำลังใจแก่เด็ก ให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน เช่น จัดหมู่เด็กเรียนเก่งเด็กเรียนอ่อนในการเรียนวิชาทักษะ เพื่อช่วยให้เด็กแต่ละคนประสบผลสำเร็จในการเรียนตามความถนัดและความสามารถของตน
6. ศึกษาให้เข้าใจเด็กแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมหรือแก้ไขตามความเหมาะสม
7. ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองแก่เด็กเพื่อให้เด็กรักและไว้วางใจในครู

เชื่อถือและกระทำตาม

8. ให้โอกาสเด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน จัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่ม รู้จักแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจและใช้เหตุผลด้วยตนเอง เป็นต้น

9. จัดสิ่งแวดล้อมที่ให้ประโยชน์ในแง่การศึกษา เช่น จัดห้องสมุดของโรงเรียน หรือมุมห้องสมุดของห้องเรียน และส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมเพื่อให้โอกาสศึกษาค้นคว้า เช่น อภิปราย หรือรายงาน เป็นต้น

10. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อรับทราบปัญหาของเด็ก ร่วมกันและร่วมมือกันเข้าแก้ไข โดยการพบปะผู้ปกครองเป็นครั้งคราว

ส่วนวิรัช วรรณรัตน์ (2523 : 21-23) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กว่า โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอันดับสองรองลงมาจากบ้าน วัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาคือ ประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ให้เด็กอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมีดังนี้

1. พฤติกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นการแสดงออกซึ่งกิจกรรมการบริหารของผู้บริหารและครูใหญ่เป็นสำคัญ ว่าได้ปฏิบัติต่อครูและนักเรียนอย่างไรพฤติกรรมเหล่านี้หากให้ความสนใจและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้นได้

2. พฤติกรรมของครู ครูประจำชั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด พฤติกรรมของครูเป็นแบบอย่างที่นักเรียนมักเอาเป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ ครูที่ดีจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้นได้

3. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนักเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่ง เช่น การจัดบริเวณโรงเรียนไม่สวยงาม ไม่มีระเบียบก็จะไม่ช่วยให้เด็กเปลี่ยนบุคลิกภาพให้เป็นที่พึงปรารถนาได้ หากจัดสภาพแวดล้อมให้โรงเรียนน่าอยู่ สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และให้มีสภาพเหมือนกับบ้านของนักเรียน ก็จะมีส่วนช่วย

ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่เจริญงอกงามต่อไป โดยต้องให้นักเรียนมีส่วนในการจัดสภาพแวดล้อม

4. กระบวนการเรียนการสอน ในการสอนวิชาต่าง ๆ ทุกวิชานั้น ในขั้นตอนของการสอนแต่ละชั่วโมง หากได้มีการวางแผนล่วงหน้าไว้ก่อนว่าเป้าหมายต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กในเรื่องใดได้บ้างที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหานั้น ๆ แล้วก็ดำเนินการสอน กำหนดขั้นตอนและกิจกรรมให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้มากที่สุด

5. แบบแผนพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน ตามปกตินักเรียนที่เข้าใหม่ในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนไม่เกิน 1 ใน 4 ของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด และนักเรียนเข้าใหม่จะพยายามเลียนแบบพฤติกรรม บุคลิกภาพของนักเรียนเก่า ถ้าแบบแผนพฤติกรรม บุคลิกภาพของนักเรียนเก่าโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ก็จะสามารถดึงดูดให้นักเรียนใหม่ปฏิบัติตามด้วย โรงเรียนจึงควรพยายามให้แบบแผนพฤติกรรม และบุคลิกภาพของนักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์น่าพอใจอยู่เสมอ จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพไปในทางที่พึงปรารถนาได้ง่ายขึ้น

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้านกับความก้าวร้าว นั้น ยังมีผู้ทำการวิจัยน้อย ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับความก้าวร้าว

✓ ชีรวัดน์ นิจนตร (2526 : 141) ได้ศึกษาความรู้สึกแออัดต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,122 คน โดยศึกษาส่วนประกอบสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 3 ด้าน มีดังนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางสังคม คือ ปฏิสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ภายในโรงเรียนซึ่งหมายถึง บรรยากาศในโรงเรียน และ

สภาพแวดล้อมทางจิตใจ หมายถึง ลักษณะการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่รู้สึกแออัด คือ ไม่สามารถหาช่องทางหรือทางออกที่ตนพอใจ โดยมีกลุ่มนักเรียนที่รู้สึกแออัดมากจะมีคะแนนความก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่รู้สึกแออัดน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับนักเรียนสามารถหาช่องทางหรือมีทางเลือกที่ตนพอใจในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพียงใด ส่วนของ มอลแฟร์ (Maulfair, 1974 : 4717-A) ได้ศึกษาทัศนคติต่อโรงเรียนในกลุ่มเยาวชนเกรที่ไม่เคยหนีโรงเรียน กลุ่มเยาวชนทั่วไปที่เคยหนีโรงเรียนและไม่เคยหนีโรงเรียน ผลปรากฏว่า เยาวชนทั่วไปที่ไม่เคยหนีโรงเรียนมีทัศนคติต่อโรงเรียนเป็นไปทางบวก ส่วนเยาวชนทั่วไปที่เคยหนีโรงเรียนและเยาวชนเกรที่ไม่เคยหนีโรงเรียนมีทัศนคติเป็นไปทางด้านลบ นอกจากนั้น ผลการศึกษายังได้ว่า เยาวชนทั่วไปที่ไม่เคยหนีโรงเรียนมีความรู้สึกชอบโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีความจำเป็นต่อตน พยายามกระทำความดีอยู่ตลอดเวลา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี สำหรับเยาวชนทั่วไปที่เคยหนีโรงเรียนและเยาวชนเกรที่ไม่เคยหนีโรงเรียนจะมีความรู้สึกไม่ชอบโรงเรียน ทั้ง ๆ ที่ตระหนักดีว่าโรงเรียนมีความจำเป็นต่อตน ไม่กระทำความดี ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ ธอร์นเบอร์ก (Thornburg, 1975 : 181-185) ได้ทำการวิจัยทัศนคติต่อโรงเรียนกับกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาออกจากโรงเรียนกลางคัน พบว่า มีนักเรียน 50 เปอร์เซ็นต์ ของกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน แต่อีก 24 เปอร์เซ็นต์ แสดงทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนอย่างรุนแรง ซึ่งแสดงออกหลายลักษณะ เช่น เห็นว่าหลักสูตรการเรียนการสอนไม่มีประโยชน์ เบื่อการเรียน ครูผู้สอนเน้นเรื่องคะแนนมากเกินไป มีการลำเอียง และกฎข้อบังคับของโรงเรียนเข้มงวดเกินไป

จากผลงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่านักเรียนที่แสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมก้าวร้าวจะมีการรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันกับนักเรียนปกติทั่วไป

การวิจัยนี้จึงได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป มีการรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้านและด้านรวมแตกต่างกัน

การศึกษาผลของการอยู่ร่วมกันอย่างแออัดนั้น ได้มีนักวิทยาศาสตร์หลายคน ทดลองศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ในสภาพปกติที่อยู่อิสระ เปรียบเทียบกับสภาพที่อยู่อย่างหนาแน่นและเมื่อถูกจับขังกรงไว้ เช่น การทดลองกับหนู พบว่า สำหรับหนูป่าที่มีชีวิตอย่างอิสระนั้นจะมีต่อมมอดเรณัลโตกว่าหนูบ้าน แต่เมื่อถูกจับมาขังกรงและเลี้ยงให้สืบพันธุ์ในกรง จะพบว่า หนูรุ่นหลังๆจะมีต่อมมอดเรณัลเล็กกว่าเดิมและชีวิตการต่อสู้ก็ดุเดือดน้อยกว่าเดิม ผลการทดลองยังรายงานอีกว่า ถ้าฉีดแอมแปตามีนเพียงเล็กน้อยให้หนูซึ่งอยู่แออัดในกรง หนูจะมีอันตรายถึงชีวิต แต่ถ้าฉีดให้หนูที่มีชีวิตอิสระจะสลับอย่างเดียวกันได้มากกว่าถึง 4 เท่า สำหรับพฤติกรรมของหนูจำนวนมากในกรงซึ่งปรากฏว่า แต่ละวันหนูจะทำแต่งงานประเภทพื้นฐานเท่านั้น เช่น กินอาหารและเลี้ยงลูก ไม่มีการเล่นหัวโตๆ อนึ่งโดยปกติแล้ว ถ้าหนูเลี้ยงลูกในที่บางแห่งซึ่งคิดว่าไม่ปลอดภัย หนูจะคาบลูกไปซ่อนไว้ที่อื่น แต่กรณีที่อยู่กันมากๆ ในกรงซึ่งไม่สามารถคาบลูกไปอยู่ที่อื่นได้ หนูจะเลี้ยงลูกผิด ๆ แล้วก็ตายกว่า 80 % ก่อนที่จะโตถึงวัยรุ่น นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้สังเกต พบว่า หนูตัวผู้ซึ่งถูกขังด้วยกันมากๆ จะเกะกะบังคับร่วมเพศกับหนูตัวอื่นๆ แม้แต่ตัวผู้ด้วยกันและจะคร่ำครวญขนาดกัดกินลูกของตนเอง ส่วนนักวิทยาศาสตร์อีกคนหนึ่งชื่อ วอชเบิร์น ได้ศึกษาเรื่องความประพฤติดต่อกับสิ่งแวดล้อมของลิง พบว่าลิงที่อยู่ใกล้บ้านคน ซึ่งมีที่ไปมาแคบขาดน้ำและอาหารนั้น มีอารมณ์หงุดหงิด ไม่ปกติและเจ็บไข้มาก ตรงกันข้ามกับลิงที่อยู่ในป่าห่างจากบ้านคนมีที่อยู่กว้างขวาง ร่างกายจะแข็งแรง มีการวิวาทกันเป็นครั้งคราวเฉพาะเพื่อให้คณะอยู่รอดเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีบาดแผลน้อยกว่าและเจ็บไข้น้อยกว่ามาก (ชิรวอลล์ นิจเนตร. 2526 : 32-33 ; อ้างอิงมาจาก .ฝน แสงสิงแก้ว. 2521 ค : 125-126)

สำหรับการศึกษาขนาดของกลุ่มที่มีผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมต่อมนุษย์นั้น มีผลงานวิจัยของอิท และไวซี (Ittelson and others. 1974 : 151-152 ; citing Hutland Vaizey. 1966) ศึกษาอิทธิพลของขนาดกลุ่มที่มีพฤติกรรมของ

เด็กสามประเภทคือเด็กปกติ เด็กที่ป่วยเป็นโรคจิตอย่างแรง (autistic children) และเด็กสมองพิการ โดยสังเกตขณะที่อยู่ในห้องเล่น การวิจัยพบว่า เมื่อขนาดกลุ่มโตขึ้นเด็กสมองพิการจะก้าวร้าวมากขึ้น เด็กปกติจะลดการปฏิสัมพันธ์น้อยลง ส่วนเด็กที่ป่วยเป็นโรคจิตจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ตรงริมห้อง และเมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ที่สุด เด็กปกติจะมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น ส่วนเด็กโรคจิตจะก้าวร้าวเล็กน้อยและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่าเดิม การวิจัยของ เมอร์เรย์ (Stockdale, 1978 : 205; citing Murray, 1974) ได้ศึกษากับเด็กชาวสก็อต พบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มแออัดค่อนข้างจะก้าวร้าวและหุนหันพลันแล่น นอกจากนั้นผลงานวิจัย กริฟฟิต และไวท์ (Griffit and Veitch, 1971) ได้พบว่า เมื่อจัดห้องให้มีขนาดคงที่แล้วเพิ่มจำนวนคนมากขึ้น กลุ่มคนดังกล่าวจะมีพฤติกรรมในลักษณะต่อต้านสังคม

งานวิจัยเหล่านี้สามารถบอกให้ทราบว่า ขนาดของกลุ่มและความหนาแน่นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเมื่อขนาดของกลุ่มใหญ่ขึ้นแต่มีขนาดพื้นที่ที่อยู่อาศัยคงที่ พฤติกรรมที่แสดงออกมามีลักษณะต่อต้านสังคม ซึ่งลักษณะพฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นลักษณะของพฤติกรรมก้าวร้าว จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันซึ่งจะมีกลุ่มของนักเรียนแตกต่างกันมีมิโนภาพแห่งตนและรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้านและด้านรวมแตกต่างกันหรือไม่ แต่เนื่องจากยังไม่พบผลงานวิจัยในด้านนี้โดยตรง จึงได้นำผลงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงมาเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานครั้งนี้ว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีมิโนภาพแห่งตนและรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้านและด้านรวมแตกต่างกันและแตกต่างจากนักเรียนปกติทั่วไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อม ของโรงเรียน

อะลัมซาฮี (Alumshahi, 1986 : 2861-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (The Relationship Between Self-Concept and Attitude Toward School Environment of Selected Groups of Sixth Grade Students) โดยศึกษาองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและองค์ประกอบทั่ว ๆ ไปในโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนและแบบสอบถามทัศนคติต่อโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า มโนภาพแห่งตนและทัศนคติต่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทุกด้าน โดยคะแนนทัศนคติต่อโรงเรียนจะเพิ่มมากขึ้นถ้าคะแนนมโนภาพแห่งตนเพิ่มขึ้น และคะแนนทัศนคติต่อโรงเรียนจะลดลงถ้าคะแนนมโนภาพแห่งตนลดลง

ส่วนผลงานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ผู้วิจัยยังไม่พบผลงานวิจัยที่ศึกษากับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรง แต่พบผลงานวิจัยของ ประเทิน มหาพันธ์ ที่ศึกษากับเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่ง ประเทิน มหาพันธ์ (2521 : 195) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกต่อตนและทัศนคติต่อโรงเรียนของกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่ถูกศาลคดีเด็กและเยาวชนตัดสินให้เข้ารับการอบรมอยู่ ณ สถานฝึกและอบรมเยาวชน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 401 คน มีอายุระหว่าง 14-20 ปี ดำเนินการวิจัยโดยใช้การสัมภาษณ์สอบถามความรู้สึกต่อตน และทัศนคติต่อโรงเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ความรู้สึกต่อตนและทัศนคติต่อโรงเรียนของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลการ

วิจัยของนักจิตวิทยาคนอื่นที่พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยเด็กมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ (Eron and Heusman, 1983 : 21-23) ซึ่งกล่าวได้ว่า เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายส่วนหนึ่งพัฒนาพฤติกรรมมาจากพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยเด็ก

จากผลงานวิจัยที่ได้ นำมาสรุปตั้งสมมติฐานดังต่อไปนี้ว่า มโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ได้รวบรวมมา ได้นำมาตั้งเป็นสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป จะมีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและด้านรวม แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน จะมีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และด้านรวม แตกต่างกัน
3. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และด้านรวม
4. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม แตกต่างกัน
5. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม แตกต่างกัน
6. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม
7. มโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 427 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 40,312 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เพื่อหานักเรียนตามลักษณะพฤติกรรมที่แบ่งไว้ ได้นักเรียนขนาดโรงเรียนละ 50 คน กลุ่มละ 150 คน รวมทั้งหมด 300 คน มีลำดับขั้นตอนการหากลุ่มนักเรียนดังนี้

1. แบ่งโรงเรียนออกเป็นสามขนาด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจากการสำรวจมีโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 96 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 124 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 207 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียนในโรงเรียนแต่ละขนาดเฉลี่ยได้ดังนี้ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ มี 6-7 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดกลางมี 3-4 ห้องเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กมี 1-2 ห้องเรียน (กรุงเทพมหานคร, สำนักงานการศึกษา, 2531 : 3-38)

2. สุ่มโรงเรียนจากโรงเรียนขนาดดังกล่าวด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งจำนวนโรงเรียนแต่ละขนาดมีวิธีหาโดยได้นำแบบสอบถาม

วัดพฤติกรรมก้าวร้าวไปให้นักเรียนจำนวน 65 คน ที่ไม่ได้นำมาเป็นกลุ่มวิจัย จำนวน 2 ห้องเรียน ประเมินตนเองได้ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวตามเกณฑ์คะแนนที่กำหนด จำนวน 10 คน เฉลี่ยนักเรียน 1 ห้องเรียน จะมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว 5 คน ซึ่งต้องใช้นักเรียนในโรงเรียนแต่ละขนาดอย่างน้อย 14 ห้องเรียน ได้โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 5 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 13 โรงเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน รวมห้องเรียน 38 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 8 โรงเรียน รวมห้องเรียน 25 ห้องเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 16 โรงเรียน รวมห้องเรียน 31 ห้องเรียน การสุ่มโรงเรียนนั้นขั้นแรกใช้การสุ่มเลือกเขตก่อน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย จากนั้นสุ่มโรงเรียนตามขนาดโรงเรียนจากเขตที่สุ่มได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ได้โรงเรียนที่นำมาวิจัยครั้งนี้ 29 โรงเรียน (ภาคผนวก ค.)

3. สุ่มกลุ่มนักเรียนแต่ละห้องเรียนจากโรงเรียนที่ได้จากข้อ 2 โดยใช้วิธีเจาะจง (Purposive Random Sampling) ให้ครูประจำชั้นแต่ละห้องเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ประมาณ 5 คน และนักเรียนปกติทั่วไปประมาณ 5 คน รวมใช้นักเรียนห้องเรียนละ 10 คน จะได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณ 940 คน ที่นำมาคัดเลือกโดยการประเมินตนเองจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว

4. นำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว แบบสอบถามนิทานแห่งตน และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้กลุ่มตัวอย่างในข้อที่ 3 ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ แล้วตรวจให้คะแนน แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวเพียงฉบับเดียวก่อน เพื่อหากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนปกติทั่วไป โดยถือเกณฑ์คะแนนที่กำหนดเป็นเกณฑ์ตัดสิน ส่วนการให้ครูประจำชั้นคัดเลือกนักเรียนก่อนตามข้อที่ 3 ก็เพื่อช่วยให้สะดวกและรวดเร็วขึ้นต่อการหากลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ซึ่งครูประจำชั้นจะใกล้ชิดและรู้จักนักเรียนของตนเองได้ดี

5. สุ่มกลุ่มนักเรียนที่ได้จากข้อที่ 4 ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนนักเรียนทั้งหมด 300 คน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	พฤติกรรมก้าวร้าว	ปกติทั่วไป	รวม
โรงเรียนขนาดเล็ก	50	50	100
โรงเรียนขนาดกลาง	50	50	100
โรงเรียนขนาดใหญ่	50	50	100
รวม	150	150	300

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน
2. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว
3. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

1. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน (The Piers-Harris Children's Self-Concept Scale)

ของเอเล็น วี. เพียร์ส และ เดล บี แฮร์ริส (Ellen V. Piers & Dale B. Harris) สร้างขึ้นโดยอาศัยทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของ Jersild เป็นพื้นฐานแปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงโดย จุไรรัตน์ เปรมิขเสีธร (2513 : 29-32) แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนชุดนี้ ใช้สำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 8 ปี ถึงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นแบบสอบถามประกอบด้วยข้อความ 80 ข้อ แต่ละข้อความเป็นประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองทั้งทางด้านดีและไม่ดี แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 2 ประการ คือ ใช่ หรือ ไม่ใช่ กำหนดให้ผู้เลือกคำตอบให้ตรงกับการรับรู้ตนของเขาเอง เลือกเพียงคำตอบเดียว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อความบางข้อที่เป็นคำถามที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวมาเป็นคำถามที่อยู่ในสภาพแวดล้อมโรงเรียน เพราะผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนตอบตามการรับรู้ของตนที่เป็นมโนภาพแห่งตนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ต่อจากนั้นก็ได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความชัดเจนของข้อความคำถามที่ผู้วิจัยแก้ไข ได้รับการปรับปรุงและแก้ไขให้สมบูรณ์ชัดเจนขึ้น

เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบข้อใดที่แสดงว่านักเรียนมีมโนภาพแห่งตนในด้านดีข้อนั้นได้ 1 คะแนน แต่ถ้าแสดงไปในด้านไม่ดีให้ 0 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
องค์ประกอบที่ 1 พฤติกรรม		
1. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันประพฤติตนเรียบร้อย		
2. ฉันทำสิ่งที่ไม่ดีหลายอย่าง		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
องค์ประกอบที่ 2 สภาพทางสติปัญญาและสภาวะภายในโรงเรียน 1. ฉันมักลืมสิ่งที่เรียนมาแล้ว 2. ฉันเรียนหนังสือได้ดี		
องค์ประกอบที่ 3 รูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ 1. ฉันมีผิวพรรณดี 2. ฉันเป็นคนแข็งแรง		
องค์ประกอบที่ 4 ลักษณะความวิตกกังวล 1. ฉันหวาดกลัวบ่อย ๆ 2. ฉันรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง		
องค์ประกอบที่ 5 ความเป็นคนน่านิยม 1. ฉันมีเพื่อนมาก 2. ผู้คนมักคอยหาเรื่องราวฉัน		
องค์ประกอบที่ 6 ความสุขและความพอใจ 1. ฉันเป็นคนมีความสุข 2. ครุ่นหวังในตัวฉันมากเกินไป		
องค์ประกอบที่ 7 ลักษณะรวม 1. ฉันทำสิ่งที่ไม่ดีหลายอย่าง 2. ฉันเป็นคนมีความสุข		

เหตุผลในการเลือกใช้แบบสอบถามชุดนี้

1. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน ชุดนี้ใช้สำหรับเด็ก ตั้งแต่อายุ 8 ปี ถึงวัยรุ่นตอนปลายเนื้อหาที่ใช้ในแบบสอบถาม เมื่อได้แก้ไขปรับปรุงบางข้อก็เป็น ประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่อยู่ในขอบเขตที่ต้องการ และ เหมาะสมกับระดับของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีอายุอยู่ในช่วง 10-12 ปี

2. การใช้การตรวจให้คะแนน และการแปลผล ของแบบสอบถามมโนภาพ- แห่งตนวางเกณฑ์ไว้นั่นเอง

3. ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน ผู้วิจัย ได้นำไปให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 65 คน ที่ไม่ได้นำมาเป็นกลุ่มวิจัย ตอบคำถาม พบว่ามีความเชื่อมั่นโดยวิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) สูตร K-R 21 ได้ค่าเท่ากับ .82 เหตุผลที่ใช้สูตร K-R 21 คำนวณก็เพราะข้อตกลงที่จะใช้สูตร K-R 21 ได้เมื่อข้อทดสอบทุกข้อมีระดับความ ยากเท่ากัน แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนชุดนี้ข้อคำถามแต่ละข้อมีความยากเท่ากัน จึงสามารถนำสูตร K-R 21 มาใช้คำนวณได้ และแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน เพียร์ส และ แฮร์ริส (Piers & Harris) ผู้สร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนชุดนี้ ก็ได้ใช้สูตร K-R 21 คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

4. ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน เพียร์ส และ แฮร์ริส (Piers & Harris, 1964 : 6) ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้าง (Construct Validity) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กปัญญาอ่อนที่อยู่ใน วัยรุ่นมีอายุเฉลี่ย 16.8 ปี I.Q. เฉลี่ย 70 จำนวน 88 คน เปรียบเทียบกับกลุ่ม ปกติ พบว่าเด็กปัญญาอ่อนมีคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามชุดนี้ต่ำกว่ากลุ่มปกติ

2. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว

สร้างขึ้นโดยสมพร สุกัญญ์ (2530 : 251-258) ซึ่งแบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ส่วน คือ พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย และทางวาจา โดยพิจารณาตามเกณฑ์ 3 อย่าง คือ เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พึงพอใจหรือเจ็บปวดทางกาย และ/หรือ ทางใจ ตลอดจนพฤติกรรมที่ทำให้สิ่งของเสียหาย และเป็นพฤติกรรมที่ไม่ผิดกฎหมาย (รายละเอียดพฤติกรรมคู่มือคณวศ ค.) แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ประกอบด้วยข้อความจำนวน 55 ข้อ โดยวัดพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย 26 ข้อ วัดพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา 29 ข้อ สร้างเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ตัวเลือก คือ "ทำเป็นประจำ" "ทำบ่อย ๆ" "ทำค่อนข้างบ่อย" "นาน ๆ ครั้ง" และ "ไม่เคยทำเลย" แทนระดับความก้าวร้าวจากสูงลงไปหาต่ำสุด โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความที่เป็นสถานการณ์ในแต่ละข้อ แล้วเลือกตอบว่าข้อความแต่ละข้อนั้นเกิดขึ้นในระดับใด

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเลือกตอบ	ทำเป็นประจำ ให้	4	คะแนน
	ทำบ่อย ๆ ให้	3	คะแนน
	ทำค่อนข้างบ่อย ให้	2	คะแนน
	นาน ๆ ครั้ง ให้	1	คะแนน
	ไม่เคยทำเลย ให้	0	คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
1. ฉันมักทำเสียงดังในห้องเรียน					
2. ฉันมักจะโต้เถียงเพื่อเอาชนะคนที่มาขัดแย้งฉัน					

หลักเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้ง หรือกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกครั้งให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ทำเป็นประจำ"

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 6-8 ครั้งใน 10 ครั้งให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ทำบ่อย ๆ"

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-4 ครั้งใน 10 ครั้งให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ทำค่อนข้างบ่อย"

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้งใน 10 ครั้งให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "นาน ๆ ครั้ง"

ถ้าข้อความใดเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ไม่เคยทำเลย"

เกณฑ์คะแนนที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมของนักเรียน

ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งพฤติกรรมของนักเรียนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง นักเรียนที่มีความก้าวร้าวสูง และนักเรียนปกติทั่วไป หมายถึง นักเรียนที่มีความก้าวร้าวต่ำ ส่วนในการตัดสินพฤติกรรมของนักเรียนนั้น ได้จากการให้นักเรียนทำการประเมินตนเองจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวที่ สมพร สุกัญญ์ สร้างขึ้นและถือเอาระดับคะแนนที่ผู้สร้างได้หาค่าคะแนนไว้เป็นเกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป

เกณฑ์คะแนนที่ผู้สร้างแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวได้หาค่าคะแนนไว้ได้จากการนำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวไปให้กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ซึ่งครูประเมิน และแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ก้าวร้าวสูง กลาง และต่ำ แล้วให้นักเรียนประเมินตนเองจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มก้าวร้าวสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 132.25 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 28.40

กลุ่มก้าวร้าวกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 101.75 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 18.44

กลุ่มก้าวร้าวต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70.95 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 21.64

เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างด้วยค่าเอฟ (F-test) ได้ค่าเอฟ เท่ากับ 35.18 ($P < .05$) และคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มสูงมีค่าสูงสุด คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มต่ำ มีค่าต่ำสุด (สมพร สุกัญญ์. 2530:180)

ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียน มากำหนดเป็นเกณฑ์คะแนน โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. นำค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมในกลุ่มนักเรียนก้าวร้าวสูง เท่ากับ 132.25 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 28.40 หาเกณฑ์คะแนนได้เท่ากับ $132.25 + 28.40$ ซึ่งจะอยู่ในช่วง 160.65 - 103.84 คะแนน ผู้วิจัยถือเอา 104 คะแนน เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำและนำมาใช้กำหนดเป็นเกณฑ์ตัดสินนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
2. นำค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมในกลุ่มนักเรียนก้าวร้าวต่ำ เท่ากับ 70.95 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 21.65 หาเกณฑ์คะแนนได้เท่ากับ $70.95 + 21.65$ อยู่ในช่วง 92.59 - 49.31 คะแนน ผู้วิจัยถือเอา 93 คะแนน เป็นเกณฑ์ขั้นสูงและนำมาใช้กำหนดเป็นเกณฑ์ตัดสินนักเรียนปกติทั่วไป

เหตุผลในการเลือกใช้แบบสอบถามชุดนี้

1. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแบ่งพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไปได้ และเป็นแบบสอบถามที่สามารถใช้ได้กับระดับของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาครั้งนี้

2. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวได้มีการวิเคราะห์รายข้อซึ่งใช้วิธีทดสอบรายข้อด้วยค่า t (t -test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ ได้ค่าที่รายข้อ มีพิสัยระหว่าง 1.89 - 7.24

3. ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามได้หาค่าความเชื่อมั่นไว้ 2 วิธี

3.1 ใช้วิธีแบบสอบซ้ำ (test-retest) โดยเว้นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .63

3.2 ใช้วิธีแบบแบ่งครึ่ง (Split-Half) โดยแบ่งข้อสอบออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อคู่-ข้อคี่ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95

4. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้สร้างแบบสอบถามได้นำแบบสอบถามชุดนี้หาความเที่ยงตรงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

4.1.1 วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยการนำค่าของคะแนนการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบ คำนำนักตัวประกอบอยู่ในองค์ประกอบพฤติกรรมก้าวร้าวได้ค่าำนักตัวประกอบ นิสัยระหว่าง .40 - .86

4.1.2 ใช้เทคนิค Known group คือ ครูประเมินผลแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ก้าวร้าวสูง กลาง และต่ำ แล้วให้นักเรียนประเมินตนเองจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ทดสอบความแตกต่างของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ด้วยค่าเอฟ (F-test) ได้ค่าเอฟ เท่ากับ 35.18 ($P < .05$) และคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มสูงมีค่าสูงสุด คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มต่ำมีค่าต่ำสุด

4.1.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง .26-.67 มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

4.2 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent validity) ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

4.2.1 ทดสอบความแตกต่างของนักเรียนกลุ่มก้าวร้าวสูง กลาง และต่ำ ที่ครูจำแนกเอาไว้โดยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการประเมินจากเพื่อน 5 คน ที่สุ่มมาจากบัญชีเรียกชื่อ คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนแต่ละคน คือ ค่าเฉลี่ยจากการประเมินพฤติกรรมก้าวร้าวของเพื่อน 5 คน จากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวฉบับเดียวกัน ได้ค่าเอฟ เท่ากับ 39.39 ($P < .05$)

4.2.2 หาความสอดคล้องระหว่างการประเมินตนเองของนักเรียน การประเมินของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ r_{xy} ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองกับการประเมินของครูเท่ากับ .67 (สมพร ลัทธนิษฐ์. 2530 : 62-64)

3. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ 7 ด้านด้วยกัน สร้างข้อคำถาม ด้านละ 15-20 ข้อ ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) โดยเลือกเพียง 1 คำตอบ จาก 5 คำตอบที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ด้านครู ข้อ (0) ครูเข้มงวดกวดขันกับ นักเรียนมากเกินไป (00) ครูใจดีมีเมตตาต่อ- นักเรียน					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. ด้านการเรียนการสอน ข้อ (0) สภาพภายในห้องเรียน ไม่มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย (00) นักเรียนเรียนหนังสือ ด้วยความสุขมากกว่า รู้สึกทุกข์ใจ					
3. ด้านการให้บริการนักเรียน ข้อ (0) โรงเรียนได้พยายาม จัดสิ่งที่เป็นอันตราย ต่อนักเรียนโดยการ ดูแลรักษาสภาพของ อาคารเรียนให้ดียิ่ง เสมอ (00) น้ำดื่มสำหรับนักเรียน ไม่สะอาดพอ					
4. ด้านกิจกรรมนักเรียน ข้อ (0) โรงเรียนส่งเสริมและ สนับสนุนกิจกรรมด้าน กีฬา					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
(00) การจัดกิจกรรมทำให้ เสียเวลาเรียนโดย ใช่เหตุ 5. ด้านอาคารสถานที่ ข้อ (0) โรงเรียนมีบริเวณให้ นักเรียนเล่นและ พักผ่อน (00) ห้องน้ำห้องส้วมของ นักเรียนสกปรกมี กลิ่นเหม็น 6. ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ข้อ (0) นักเรียนถูกเพื่อนกลั่น- แกล้งรังแกเสมอๆ (00) เพื่อนๆแบ่งเป็นพรรค เป็นพวกไม่สามัคคีกัน 7. ด้านการปกครอง ข้อ (0) กฎข้อบังคับของ โรงเรียนนักเรียน สามารถปฏิบัติได้ดี (00) การอบรมความประพฤติ ทุกๆเข้าเป็นสิ่งที่ น่าเบื่อ					

เกณฑ์การให้คะแนน

ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามมาตรของลิเคอร์ต (Likert) โดยกำหนดน้ำหนักของข้อความแบบ Arbitrary Weighting ซึ่งแบ่งเป็นห้าระดับ ดังนี้

ในข้อความที่มีลักษณะนิมาน กำหนดให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	กำหนดให้	5 คะแนน
เห็นด้วย	กำหนดให้	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	กำหนดให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	กำหนดให้	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	กำหนดให้	1 คะแนน

ในข้อความที่มีลักษณะนิเสธ กำหนดให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	กำหนดให้	1 คะแนน
เห็นด้วย	กำหนดให้	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	กำหนดให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	กำหนดให้	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	กำหนดให้	5 คะแนน

วิธีสร้าง

1. ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและตัวอย่างแบบทดสอบ เป็นต้นว่า แบบสำรวจสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย ของสมหวัง นิธิยานูวัฒน์ และอรรรณ คุณพันธ์ (2522) สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา ของสมบัติ วัจนสาริกากุล (2524) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของอรุณญา รุกขมธูร์ (2526) และทัศนคติต่อโรงเรียนในนักเรียนมัธยมศึกษา ของสุภาพร เลาสลิตย์ (2526) เพื่อนำมากำหนดความหมาย สร้างข้อคำถาม

และขอบเขตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

2. หาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนด้วยการสร้างแบบสอบถามปลายเปิดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ได้นำมาเป็นกลุ่มวิจัย จำนวน 92 คน ตอบแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบว่านักเรียนรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ อะไรบ้าง เป็นแนวทางในการสร้างข้อความคำถามและขอบเขตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และ 2 มากำหนดความหมายของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และกำหนดขอบเขตสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่จะศึกษา แบ่งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนออกเป็น 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ คือ ด้านครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านการปกครอง

4. สร้างข้อความคำถามแต่ละด้าน ด้านละ 15 - 20 ข้อ ให้มีข้อความเชิงนิมิต และข้อความเชิงนิเสธ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและทางการศึกษา จำนวน 6 ท่าน ดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยถือเกณฑ์ จำนวน 4 ท่านเป็นเกณฑ์ตัดสิน ได้นำข้อความที่ได้รับการชี้แนะที่ไม่ผ่านการตัดสินมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ข้อความถูกต้องตามนิยามคั่นท์และเหมาะสมกับเด็กนักเรียน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและทางการศึกษา ภาคจิตวิทยา

1. รศ. ดวงเดือน ศาสตรภัทร
2. ผศ. ประจักษ์ คำจิณ
3. อาจารย์สมเกียรติ ทินยทัศน์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1. นายบุญเหลือ พูลทอง รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา
2. นางปราณี ชูแผน ผู้อำนวยการกองวิชาการ
3. นายมงคล อิศรมโนรส หัวหน้าฝ่ายทดสอบและประเมินผล

5. ได้นำแบบสอบถามที่ได้ไปให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน ตอบแบบสอบถาม เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของแบบสอบถามกับคะแนนแต่ละข้อ โดยถือว่าคะแนนรวมที่ได้เป็นคะแนนที่แทนที่โครงสร้างรวมคุณลักษณะที่ต้องการวัดข้อคำถามใดที่มีความสัมพันธ์กันสูง ก็ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดสิ่งที่เป็นโครงสร้างของคุณลักษณะนั้น และข้อคำถามใดที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนรวมต่ำ แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดสิ่งที่เป็นโครงสร้างคุณลักษณะนั้น ข้อคำถามนั้นจะถูกตัดไปคัดเลือกข้อคำถามที่ได้ ให้ครอบคลุมขอบเขตที่ต้องการศึกษาในแต่ละด้าน ได้ข้อคำถามจำนวน 67 ข้อ จากจำนวน 117 ข้อ (ภาคผนวก ข. ตาราง 25)

6. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อคำถามแต่ละข้อที่คัดเลือกจากข้อที่ 5 ซึ่งแยกแต่ละด้านไว้ รวมเป็นฉบับเดียวกันไม่แยกด้าน เพื่อให้สะดวกสำหรับการดำเนินการทำวิจัย มีข้อคำถามของแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านครู (ข้อ 1, 2, 9, 17, 25, 33, 42, 44, 45, และ 51) ด้านการเรียนการสอน (ข้อ 3, 10, 11, 18, 26, 34, 52, 58, 65, และ 66) ด้านการให้บริการนักเรียน (ข้อ 4, 12, 19, 20, 27, 28, 35, 36, 46, และ 59) ด้านกิจกรรมนักเรียน (ข้อ 5, 13, 21, 29, 37, 47, 53, 57, 60, และ 67) ด้านอาคารสถานที่ (ข้อ 6, 14, 22, 30, 32, 38, 39, 48, 54, และ 61) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน (ข้อ 7, 15, 23, 40, 41, 49, 50, 55, 62, และ 64) และด้านการปกครอง (ข้อ 8, 16, 24, 31, 43, 56, และ 63) ได้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีกกลุ่มหนึ่ง จำนวน 60 คน ตอบแบบสอบถาม นำคะแนนที่ได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น = .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา เพื่อให้ทางสำนักการศึกษา ทำหนังสือถึงผู้บริหารของโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มโรงเรียนตัวอย่าง ตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้ว ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลกับนักเรียน

ในโรงเรียนนั้น

2. การดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนในแต่ละโรงเรียน นำกลุ่มนักเรียนที่ครูประจำชั้นคัดเลือกในแต่ละชั้น ซึ่งกำหนดกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไป กลุ่มละประมาณ 5 คน รวมนักเรียนห้องเรียนละ 10 คน มาคละรวมกันในห้องเรียนอีกห้องหนึ่งต่างหาก สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก แต่สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จะได้กลุ่มนักเรียนจำนวนมากให้ใช้สถานที่ที่กว้างเพียงพอแทนห้องเรียน เช่น โรงอาหาร ซึ่งมีโต๊ะและม้านั่งพร้อม การนำนักเรียนมารวมคละกัน จะไม่บอกให้นักเรียนรู้ตัวว่านักเรียนแต่ละคนถูกจัดอยู่ในกลุ่มนักเรียนลักษณะพฤติกรรมแบบใด เพื่อข้อมูลที่เก็บได้มีความถูกต้องมากขึ้นเมื่อได้กลุ่มนักเรียนเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้กลุ่มนักเรียนตอบโดยไม่มีการจำกัดเวลา

3. นำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวที่นักเรียนตอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อคัดเลือกนักเรียนออกเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป โดยถือเกณฑ์คะแนนที่กำหนดไว้ตัดสินคัดเลือกนักเรียน ส่วนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามคนใดได้คะแนนไม่ถูกจัดเข้าลักษณะพฤติกรรมแบบใดก็คัดเลือกออกไปไม่ใช้ ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามอีก 2 ฉบับ ของนักเรียนที่ได้คัดเลือกเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป ตรวจสอบความสมบูรณ์ และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดของแต่ละฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS - X

1. แยกคะแนนตามกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษา
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของคะแนนตามกลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอิสระ
3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - Way Anova) และทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้ Studentized q - Statistic แบบ New man-Keuls Method
4. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้วิธีการของ Pearson Product Moment และค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติจะมีเครื่องหมาย * บอกไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{Ferguson. 1976 : 47})$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงมาตรฐาน ใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}} \quad (\text{Ferguson. 1876 : 64})$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติใช้หาคุณภาพของแบบสอบถาม

2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในภาพแห่งตน โดยวิธี
 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตร KR-21

$$r_{kk} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\bar{X}(n - \bar{X})}{nS^2} \right] \quad (\text{Guilford. 1965 : 460})$$

เมื่อ r_{kk} แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม
 S^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถาม

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 โดยวิธีหาลัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตร (Cronbach)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{s^2_1}{s^2_u} \right\} \quad \begin{array}{l} \text{(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.} \\ \text{2528 : 170-171)} \end{array}$$

เมื่อ α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
s^2_1	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
s^2_u	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2.3 หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีหาลัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้สูตร

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\left[N \sum X^2 - (\sum X)^2 \right] \left[N \sum Y^2 - (\sum Y)^2 \right]}}$$

(Ferguson. 1976 : 107)

เมื่อ r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณของคะแนน X กับคะแนน Y
$\sum X, \sum Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X และคะแนน Y ตามลำดับ
$\sum X^2, \sum Y^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคน

ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้ตารางสำเร็จค่าวิกฤตของ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ระดับ .05

$$df = N - 2$$

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้
การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - Way Anova) โดยมีแบบแผนการ
วิเคราะห์ดังตาราง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 104)

Source of Variation	SS	df	MS	F
Row	SSR	$r-1$	$\frac{SSR}{df_R}$	$F_R = \frac{MS_R}{MS_E}$
Column	SSC	$c-1$	$\frac{SSC}{df_C}$	$F_C = \frac{MS_C}{MS_E}$
Interaction	SS(RC)	$(r-1)(c-1)$	$\frac{SS(RC)}{df_{(RC)}}$	$F_{(RC)} = \frac{MS_{(RC)}}{MS_E}$
Error	SSE	$rc(n-1)$	$\frac{SSE}{df_E}$	
Total	SST	$rcn-1$		

ถ้าพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร Studentized q-Statistic แบบ Newman - Keuls Method

$$q = \frac{T_j - T_i}{\frac{MS_w}{n}} \quad (\text{วิเชียร เกตุสิงห์. 2526 : 86})$$

$$df = N - K$$

เมื่อ q แทน ค่าสถิติ q
 T_j แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มมาก
 T_i แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มน้อย
 MS_w แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากัน

3.2 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้สูตร

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

(Ferguson. 1976 : 107)

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	ΣXY	แทน	ผลรวมของผลคูณของคะแนน X กับ Y
	$\Sigma X, \Sigma Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X และคะแนน Y ตามลำดับ
	$\Sigma X^2, \Sigma Y^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการแปลผล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผลและความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้ตรงกัน จึงได้กำหนดสัญลักษณ์ และอักษรย่อดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F - distribution
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง (Mean Squares)
SS	แทน	ผลรวมยกกำลังสอง (Sum of Squares)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
q	แทน	ค่าวิกฤตของ Studentized Range ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่าง ๆ
A	แทน	ลักษณะพฤติกรรม
A_1	แทน	นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
A_2	แทน	นักเรียนปกติทั่วไป
B	แทน	ขนาดของโรงเรียน
B_1	แทน	โรงเรียนขนาดเล็ก
B_2	แทน	โรงเรียนขนาดกลาง
B_3	แทน	โรงเรียนขนาดใหญ่
A x B	แทน	ปฏิสัมพันธ์
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้าได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. เปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและด้านรวม ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่
2. เปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้านและด้านรวมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. เปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และด้านรวม ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

- สมมติฐาน :
1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป มีมโนภาพแห่งตน แต่ละด้าน และด้านรวม แตกต่างกัน
 2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และด้านรวม แตกต่างกัน
 3. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน และด้านรวม

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยของมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม

(A) และขนาดของโรงเรียน (B)

ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม (คะแนนรวม)	ขนาดของโรงเรียน (B)										
	เล็ก (B ₁)			กลาง (B ₂)			ใหญ่ (B ₃)			รวม (B)	
	A ₁	A ₂	รวม(A)	A ₁	A ₂	รวม(A)	A ₁	A ₂	รวม(A)	A ₁	A ₂
ด้านพฤติกรรม (18)	9.88	15.56	12.72	10.42	14.00	12.21	10.90	13.58	12.24	10.40	14.38
ด้านสภาพทางสติปัญญา และสถานภาพใน โรงเรียน (18)	7.80	11.56	9.68	10.16	11.42	10.79	9.32	9.64	9.48	9.09	10.87
ด้านรูปร่างลักษณะและ คุณลักษณะ (12)	5.80	6.46	6.13	6.86	6.72	6.79	6.50	5.94	6.22	6.39	6.37
ด้านลักษณะความวิตก กังวล (12)	6.06	8.14	7.10	6.78	8.08	7.43	7.56	7.98	7.77	6.80	8.07
ด้านความเป็นคนน่า นิยม (12)	6.24	8.78	7.51	7.24	7.86	7.55	7.24	7.98	7.61	6.91	8.21
ด้านความสุสและความ พอใจ (9)	6.10	7.22	6.66	5.70	6.68	6.19	6.12	6.44	6.28	5.97	6.78
ด้านรวม (80)	42.74	57.78	50.26	47.08	54.72	50.90	47.36	51.08	49.22	45.73	54.53

จากตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยของข้อมูลด้านมโนภาพแห่งตนซึ่งนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ตามสมมติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนโนภาพแห่งตนแต่ละด้านและ
ด้านรวมจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนและขนาดของโรงเรียน

มโนภาพแห่งตน	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
พฤติกรรม	A	1	1188.03	1188.03	139.78**
	B	2	16.38	8.19	0.96
	A x B	2	118.50	59.25	6.97**
	ความคลาดเคลื่อน	294	2498.46	8.50	
	รวม	299	3821.37	2.78	
สภาพทางสติปัญญา และสถานภาพใน โรงเรียน	A	1	237.63	237.63	17.04**
	B	2	99.61	49.80	3.57*
	A x B	2	58.06	79.03	5.67**
	ความคลาดเคลื่อน	294	4099.62	13.94	
	รวม	299	4594.92	15.37	
รูปร่างลักษณะ และคุณลักษณะ	A	1	0.01	0.01	0.002
	B	2	25.62	12.81	2.61
	A x B	2	19.21	9.60	1.62
	ความคลาดเคลื่อน	294	1741.84	5.93	
	รวม	299	1786.68	5.98	

ตาราง 4 (ต่อ)

มโนภาพแห่งตน	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ลักษณะความวิตกกังวล	A	1	120.33	120.33	29.07 ^{**}
	B	2	22.45	11.22	2.71
	A x B	2	34.49	17.24	4.16 [*]
	ความคลาดเคลื่อน	294	1218.40	4.14	
	รวม	299	1395.67	4.67	
ความเป็นคนน่านิยม	A	1	126.75	126.75	31.34 ^{**}
	B	2	0.51	0.25	0.06
	A x B	2	57.84	28.92	7.15 ^{**}
	ความคลาดเคลื่อน	294	1188.94	4.04	
	รวม	299	1374.04	4.60	
ความสุขและความพอใจ	A	1	48.80	48.80	21.74 ^{**}
	B	2	12.45	6.22	2.77
	A x B	2	9.13	4.56	2.03
	ความคลาดเคลื่อน	294	660.06	2.25	
	รวม	299	730.44	2.44	

ตาราง 4 (ต่อ)

มโนภาพแห่งตน	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
รวมทุกด้าน	A	1	5808.00	5808.00	66.77**
	B	2	143.79	71.89	0.89
	A x B	2	1652.24	826.12	9.50**
	ความคลาดเคลื่อน	294	25575.16	86.99	
	รวม	299	33179.19	110.87	

$F_{.01} (1, 294) = 6.63$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$F_{.05} (1, 294) = 3.84$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$F_{.01} (2, 294) = 4.61$

$F_{.05} (2, 294) = 3.00$

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน ด้านลักษณะความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม และด้านความสุขและความพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 มีเพียงด้านเดียว คือ

ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ที่ไม่พบความแตกต่างไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละกลุ่ม คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A_1) กับนักเรียนปกติทั่วไป (A_2) ในโรงเรียนลักษณะรวม(B) จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่านักเรียนปกติทั่วไปจะมีมีโนภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปมีมีโนภาพแห่งตนในแต่ละด้านย่อย ชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีคะแนนมีโนภาพแห่งตนด้านรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพทางสติปัญญาและสภาพภายในโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้านอื่น ๆ คือ ด้านพฤติกรรม ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ด้านลักษณะความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม และด้านความสุขและความพอใจ ไม่พบความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สำหรับด้านที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดของโรงเรียน โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนนิมิตภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญา และสถานภาพในโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	ใหญ่ เล็ก กลาง			
	$\bar{X}$	9.48	9.68	10.79
ใหญ่	9.48	-	.20	1.31*
เล็ก	9.68	-	-	1.11
กลาง	10.79	-	-	-

		r = 2	r = 3
	$q_{.95} (r, 294)$	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95} (r, 294)$	1.03	1.24
	$q_{.99} (r, 294)$	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99} (r, 294)$	1.36	1.54

จากตาราง 5 นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ชัดเจนกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่

3. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน ($A \times B$) เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรม ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพ
ในโรงเรียน และด้านความเป็นคนน่านิยม มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 และด้านลักษณะความวิตกกังวลมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ส่วนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ
และด้านความสุขและความพอใจ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งไม่ไปเป็นตามสมมติฐาน

สำหรับด้านที่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปวิเคราะห์
ทดสอบผลที่เกิดขึ้นของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อดูว่าอิทธิพลที่เกิดผลร่วมกันนั้นมีส่วนย่อย
เป็นอย่างไร ดังแสดงในตาราง 6, 8, 11, 13 และ 16

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรม
กับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ลักษณะพฤติกรรม (A)	1	1188.03	1188.03	139.78**
1.1 B ที่ A ₁	2	26.04	13.02	1.531
1.2 B ที่ A ₂	2	108.84	54.42	6.402**
2. ขนาดโรงเรียน (B)	2	16.38	8.19	0.96
2.1 A ที่ B ₁	1	806.56	806.56	94.89**
2.2 A ที่ B ₂	1	320.41	320.41	37.695**
2.3 A ที่ B ₃	1	179.56	179.56	21.12**
3. ปฏิสัมพันธ์	2	118.50	59.25	6.97**
4. ความคลาดเคลื่อน	294	2498.46	8.50	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A_1) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนปกติทั่วไป (A_2) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดโรงเรียน โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนภาพแห่งตน ด้านพฤติกรรมของ
กลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	ใหญ่ กลาง เล็ก			
	$\bar{X}$	13.58	14.00	15.56
ใหญ่	13.58	-	0.42	1.98**
กลาง	14.00	-	-	1.56**
เล็ก	15.56	-	-	-

r = 2 r = 3

	$q_{.95}$	(r, 294)	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95}$	(r, 294)	1.14	1.36
	$q_{.99}$	(r, 294)	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99}$	(r, 294)	1.50	1.68

จากตาราง 7 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ กับขนาดกลางไม่พบความแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (B_1) ขนาดกลาง (B_2) และขนาดใหญ่ (B_3) มีมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบ (คะแนนเฉลี่ยดู-ตาราง 3) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กนักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 15.56) มีมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 9.88) โรงเรียนขนาดกลางนักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 14.00) มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะพฤติกรรมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 10.42) และโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 13.58) มีมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 10.90) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรม กับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านสติปัญญาและสถานภาพ ในโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ลักษณะพฤติกรรม (A)	1	237.63	237.63	17.04 ^{**}
1.1 B ที่ A ₁	2	143.09	71.55	5.13 [*]
1.2 B ที่ A ₂	2	114.57	57.29	4.11 [*]
2. ขนาดโรงเรียน (B)	2	99.61	49.80	3.57 [*]
2.1 A ที่ B ₁	1	353.44	353.44	25.35 ^{**}
2.2 A ที่ B ₂	1	39.69	39.69	3.05
2.3 A ที่ B ₃	1	2.56	2.56	0.18
3. ปฏิสัมพันธ์	2	158.06	79.03	5.67 ^{**}
4. ความคลาดเคลื่อน	294	4099.62	13.94	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A₁) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนมโนภาพแห่งตน ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนปกติทั่วไป (A₂) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ขนาดต่างกัน (B) มีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดของโรงเรียน โดยวิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 9 และ 10

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนนิมิตภาพแห่งตน ด้านสภาพทางสติปัญญา และสภาพในโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	เล็ก ใหญ่ กลาง			
	$\bar{X}$	7.80	9.32	10.16
เล็ก	7.80	-	1.52 [*]	2.36 ^{**}
ใหญ่	9.32	-	-	0.84
กลาง	10.16	-	-	-

			r = 2	r = 3
	$q_{.95}$	(r, 294)	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95}$	(r, 294)	1.46	1.75
	$q_{.99}$	(r, 294)	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99}$	(r, 294)	1.92	2.18

จากตาราง 9 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีนิมิตภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสภาพในโรงเรียน ชัดเจนกว่านักเรียน

ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีมีโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน ชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนโนภาพแห่งตน ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	ใหญ่ กลาง เล็ก			
	$\bar{X}$	9.64	11.42	11.56
ใหญ่	9.64	-	1.78 [*]	1.92 [*]
กลาง	11.42	-	-	0.14
เล็ก	11.56	-	-	-

			r = 2	r = 3
	$q_{.95}$	(r, 294)	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95}$	(r, 294)	1.46	1.75
	$q_{.99}$	(r, 294)	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99}$	(r, 294)	1.92	2.18

จากตาราง 10 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีมโนภาพแห่งตน ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลางไม่พบความแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (B_1) มีมโนภาพแห่งตน ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง (B_2) และขนาดใหญ่ (B_3) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบกัน (คะแนนเฉลี่ยตาราง 3) พบว่า นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 11.56) มีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 7.80) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ลักษณะพฤติกรรม (A)	1	120.33	120.33	29.06 ^{**}
1.1 B ที่ A ₁	2	56.28	28.14	6.79 ^{**}
1.2 B ที่ A ₂	2	0.65	0.32	0.08
2. ขนาดโรงเรียน (B)	2	22.45	11.22	2.71
2.1 A ที่ B ₁	1	108.16	108.16	26.12 ^{**}
2.2 A ที่ B ₂	1	42.25	42.25	10.20 ^{**}
2.3 A ที่ B ₃	1	4.41	4.41	1.06
3. ปฏิสัมพันธ์	2	34.49	17.24	4.16 [*]
4. ความคลาดเคลื่อน	294	1218.40	4.14	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A₁) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนปกติทั่วไป (A₂) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลไม่แตกต่างกัน

สำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่พบความแตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดโรงเรียน โดยวิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนนิมิตภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	เล็ก กลาง ใหญ่			
	$\bar{X}$	6.06	6.78	7.56
เล็ก	6.06	-	0.72	1.50**
กลาง	6.78	-	-	0.78
ใหญ่	7.56	-	-	-

			$r = 2$	$r = 3$
	$q_{.95}$	$(r, 294)$	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95}$	$(r, 294)$	0.80	0.95
	$q_{.99}$	$(r, 294)$	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99}$	$(r, 294)$	1.05	1.19

จากตาราง 12 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนิมิตภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียน

อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล ไม่แตกต่างกันจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่

2. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (B_1) ขนาดกลาง (B_2) มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ (B_3) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลไม่แตกต่างกัน

สำหรับโรงเรียนที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบกัน (คะแนนเฉลี่ยดูตาราง 3) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 8.14) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 6.06) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนปกติทั่วไปมีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และโรงเรียนขนาดกลางนักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 8.08) มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 6.78) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ลักษณะพฤติกรรม (A)	1	126.75	126.75	31.34 ^{**}
1.1 B ที่ A ₁	2	33.33	16.67	4.13 [*]
1.2 B ที่ A ₂	2	25.01	12.51	3.09 [*]
2. ขนาดโรงเรียน (B)	2	0.51	0.25	0.06
2.1 A ที่ B ₁	1	161.29	161.29	39.88 ^{**}
2.2 A ที่ B ₂	1	9.61	9.61	2.38
2.3 A ที่ B ₃	1	13.69	13.69	3.39 [*]
3. ปฏิสัมพันธ์	2	57.84	28.92	7.15 ^{**}
4. ความคลาดเคลื่อน	294	1188.94	4.04	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A₁) และนักเรียนปกติทั่วไป (A₂) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดของโรงเรียน โดยวิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 14 และ 15

ตาราง 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคน
 น่านิยม ของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก
 กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	เล็ก กลาง ใหญ่			
	$\bar{X}$	6.24	7.24	7.24
เล็ก	6.24	-	1.00 [*]	1.00 [*]
กลาง	7.24	-	-	0.00
ใหญ่	7.24	-	-	-

		$r = 2$	$r = 3$
	$q_{.95} (r, 294)$	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95} (r, 294)$	0.78	0.92
	$q_{.99} (r, 294)$	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99} (r, 294)$	1.02	1.15

จากตาราง 14 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และ
 ขนาดใหญ่ มีมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรม-
 ก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบ
 ความแตกต่างของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับ
 ขนาดกลาง

ตาราง 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนนิมิตภาพแห่งตนด้านความเป็นคน
 น่ายินชม ของกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และ
 ใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	กลาง ใหญ่ เล็ก			
	$\bar{X}$	7.86	7.98	8.78
กลาง	7.86	-	0.12	0.92 ^a
ใหญ่	7.98	-	-	0.80 ^a
เล็ก	8.78	-	-	-

		r = 2	r = 3
	$q_{.95} (r, 294)$	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95} (r, 294)$	0.78	0.92
	$q_{.99} (r, 294)$	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99} (r, 294)$	1.02	1.15

จากตาราง 15 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมโนภาพแห่งตน
 ด้านความเป็นคนน่ายินชมชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง
 และขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05. แต่นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียน
 ขนาดใหญ่ มีมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่ายินชมไม่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนอยู่
 ในโรงเรียนขนาดกลาง

2. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (B_1) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ (B_2) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง

สำหรับโรงเรียนที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบกัน (คะแนนเฉลี่ยดูตาราง 3) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 8.78) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 6.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 7.98) มีมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 7.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรม กับขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านรวม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ลักษณะพฤติกรรม (A)	1	5808.00	5808.00	66.77**
1.1 B ที่ A_1	2	670.97	335.49	3.86*
1.2 B ที่ A_2	2	1125.05	562.53	6.47**

ตาราง 16 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
2. ขนาดโรงเรียน (B)	2	143.79	71.89	0.83
2.1 A ที่ B ₁	1	5655.04	5655.04	65.01**
2.2 A ที่ B ₂	1	1459.24	1459.24	16.77**
2.3 A ที่ B ₃	1	345.96	345.96	3.98*
3. ปฏิสัมพันธ์	2	1652.24	826.12	9.50**
4. ความคลาดเคลื่อน	294	25575.16	86.99	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A_1) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนนิมิตภาพแห่งตนด้านรวม แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนปกติทั่วไป (A_2) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) มีคะแนนนิมิตภาพแห่งตนด้านรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพบความแตกต่างอย่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดโรงเรียน โดยวิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 17 และ 18

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนโนภาพแห่งตน ด้านรวมของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	เล็ก กลาง ใหญ่			
	$\bar{X}$	42.74	47.08	47.36
เล็ก	42.74	-	4.34 ^a	4.62 ^a
กลาง	47.08	-	-	0.28
ใหญ่	47.36	-	-	-

$r = 2 \qquad r = 3$

	$q_{.95}$	$(r, 294)$	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95}$	$(r, 294)$	3.66	4.37
	$q_{.99}$	$(r, 294)$	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99}$	$(r, 294)$	4.80	5.44

จากตาราง 17 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีโนภาพแห่งตน ด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลางไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนในภาพแห่งตน ด้านรวมของกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	ใหญ่ กลาง เล็ก			
	$\bar{X}$	51.08	54.72	57.78
ใหญ่	51.08	-	3.64	6.70**
กลาง	54.72	-	-	3.06
เล็ก	57.78	-	-	-

		$r = 2$	$r = 3$
	$q_{.95} (r, 294)$	2.77	3.31
MS_w/n	$q_{.95} (r, 294)$	3.66	4.37
	$q_{.99} (r, 294)$	3.64	4.12
MS_w/n	$q_{.99} (r, 294)$	4.80	5.44

จากตาราง 18 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมโนภาพแห่งตนด้านรวม ชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมไม่แตกต่างกันจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่

2. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (B_1) และขนาดกลาง (B_2) มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ (B_3)

มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับโรงเรียนที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำคะแนนเฉลี่ย
 ของนักเรียนแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบ (คะแนนเฉลี่ยตาราง 3) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก
 นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 57.78) มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียน
 ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 42.74) โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนปกติทั่วไป
 (คะแนนเฉลี่ย = 54.72) มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 (คะแนนเฉลี่ย = 47.08) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และโรงเรียนขนาดใหญ่
 นักเรียนปกติทั่วไป (คะแนนเฉลี่ย = 51.08) มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียน
 ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (คะแนนเฉลี่ย = 47.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 การสรุปผลการวิจัยมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม (A)
 และขนาดของโรงเรียน (B) โดยใช้วิธีหาแบบ Two-Way Anova

มโนภาพแห่งตน	A		B		A x B											
					A					B						
					A ₁			A ₂		B ₁		B ₂		B ₃		
	A ₁	A ₂	B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	A ₁	A ₂	A ₁	A ₂	A ₁
1. ด้านพฤติกรรม	A ₂ > A ₁		-		-			B ₁ > B ₂ และ B ₃		A ₂ > A ₁		A ₂ > A ₁		A ₂ > A ₁		
2. ด้านสภาพทางสติปัญญา และสถานการณ์ใน- โรงเรียน	A ₂ > A ₁		B ₂ > B ₃		B ₂ และ B ₃ > B ₁			B ₁ และ B ₂ > B ₃		A ₂ > A ₁		-		-		
3. ด้านรูปร่างลักษณะ และคุณลักษณะ	-		-		-			-		-		-		-		

ตาราง 19 ต่อ

มโนภาพแห่งตน	A	B	A x B													
			A						B							
			A ₁			A ₂			B ₁		B ₂		B ₃			
			A ₁	A ₂	B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	A ₁	A ₂	A ₁
4. ด้านลักษณะความวิตกกังวล	A ₂ > A ₁	-	B ₃ > B ₁	-	A ₂ > A ₁	A ₂ > A ₁	-									
5. ด้านความเป็นคนน่านิยม	A ₂ > A ₁	-	B ₂ และ B ₃ > B ₁	B ₁ > B ₂ และ B ₃	A ₂ > A ₁	-	A ₂ > A ₁									
6. ด้านความสุขและความพอใจ	A ₂ > A ₁	-	-	-	-	-	-									
7. ด้านรวม	A ₂ > A ₁	-	B ₂ และ B ₃ > B ₁	B ₁ > B ₃	A ₂ > A ₁	A ₂ > A ₁	A ₂ > A ₁									

จากตาราง 19 แสดงผลสรุปการวิจัยมโนภาพแห่งตนแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม (A) คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A₁) และนักเรียนปกติทั่วไป (A₂) ที่เรียนอยู่ในขนาดของโรงเรียน (B) ต่างกัน คือ ขนาดเล็ก (B₁) ขนาดกลาง (B₂) และขนาดใหญ่ (B₃) ที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ซึ่งเครื่องหมายมากกว่า (>) หมายถึง การมีมโนภาพแห่งตนในด้านนั้นชัดเจนกว่า ส่วนคู่อื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงไม่พบความแตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้านและด้านรวม ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ดังนี้

สมมติฐาน : 4. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไปรับรู้

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้าน และด้านรวมแตกต่างกัน

5. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ รัฐบาลสถานแวดล้อมของโรงเรียน แต่ละด้าน และด้านรวม แตกต่างกัน
6. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียนเมื่อตัวแปรตาม คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน

จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม (A) และขนาดของโรงเรียน (B)

ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม	ขนาดของโรงเรียน (B)										
	เล็ก (B ₁)			กลาง (B ₂)			ใหญ่ (B ₃)			รวม (B)	
	A ₁	A ₂	รวม(A)	A ₁	A ₂	รวม(A)	A ₁	A ₂	รวม(A)	A ₁	A ₂
ด้านครู	35.98	38.62	37.30	32.78	36.62	34.70	32.88	36.10	34.49	33.88	37.11
ด้านการเรียน- การสอน	34.86	37.82	36.34	32.86	35.90	34.38	34.14	36.48	35.31	33.95	36.73
ด้านการให้บริการ นักเรียน	36.18	39.24	37.71	34.38	37.56	35.97	35.60	37.34	36.47	35.39	38.05
ด้านกิจกรรมนักเรียน	37.28	39.54	38.41	35.44	37.74	36.59	35.28	38.44	36.86	36.00	38.57
ด้านอาคารสถานที่	35.62	36.96	36.29	32.88	35.84	34.36	34.30	36.68	35.49	34.27	36.49
ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน	32.12	35.80	33.96	29.42	32.60	31.01	29.10	33.64	31.37	30.21	34.01
ด้านการปกครอง	23.88	26.56	25.22	21.90	25.48	23.69	23.00	24.76	23.88	22.93	25.60
ด้านรวม	234.92	253.48	244.20	219.00	240.62	229.81	223.54	242.72	233.13	225.82	245.61

จากตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยของข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน

ซึ่งนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามสมมติฐานข้อที่ 4, 5 และ 6

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
ตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม จำแนกตามลักษณะพฤติกรรมของ
นักเรียนและขนาดของโรงเรียน

สภาพแวดล้อม ของโรงเรียน	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านครู	A	1	784.08	784.08	30.87 ^{**}
	B	2	490.01	245.00	9.65 ^{**}
	A x B	2	18.01	9.00	0.35
	ความคลาดเคลื่อน	294	7466.90	25.40	
	รวม	299	8759.00	29.29	
ด้านการเรียนการสอน	A	1	579.63	579.63	24.39 ^{**}
	B	2	192.25	96.12	4.04 [*]
	A x B	2	7.34	3.67	0.15
	ความคลาดเคลื่อน	294	6988.42	23.77	
	รวม	299	7767.64	25.98	
ด้านการให้บริการ นักเรียน	A	1	530.67	530.67	17.93 ^{**}
	B	2	160.51	80.25	2.71
	A x B	2	31.92	15.96	0.54
	ความคลาดเคลื่อน	294	8699.82	29.59	
	รวม	299	9422.92	31.52	

ตาราง 21(ต่อ)

สภาพแวดล้อม ของโรงเรียน	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
งานกิจกรรมนักเรียน	A	1	496.65	496.65	16.67**
	B	2	192.93	96.46	3.24*
	A x B	2	12.93	6.46	0.22
	ความคลาดเคลื่อน	294	8758.84	29.79	
	รวม	299	9461.35	31.64	
ด้านอาคารสถานที่	A	1	371.85	371.85	12.21**
	B	2	188.06	94.03	3.09*
	A x B	2	33.69	16.84	0.55
	ความคลาดเคลื่อน	294	8951.08	30.45	
	รวม	299	9544.68	31.92	
ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน	A	1	1083.00	1083.00	30.43**
	B	2	518.01	259.00	7.28**
	A x B	2	23.66	11.83	0.33
	ความคลาดเคลื่อน	294	10463.48	35.59	
	รวม	299	12088.15	40.43	

ตาราง 21(ต่อ)

สถานแวดล้อม ของโรงเรียน	แหล่ง ความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการปกครอง	A	1	536.00	536.00	34.38 ^{**}
	B	2	139.09	69.54	4.46 [*]
	A x B	2	41.41	20.70	1.33
	ความคลาดเคลื่อน	294	4583.70	15.59	
	รวม	299	5300.20	17.73	
รวมทุกด้าน	A	1	29363.41	29363.41	44.44 ^{**}
	B	2	11354.65	5677.32	8.59 ^{**}
	A x B	2	130.85	65.42	0.10
	ความคลาดเคลื่อน	294	194252.44	660.72	
	รวม	299	235101.35	786.29	

$$F_{.01} (1, 294) = 6.63$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$F_{.05} (1, 294) = 3.84$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$F_{.01} (2, 294) = 4.61$$

$$F_{.05} (2, 294) = 3.00$$

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า

1. นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม (A) ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไป มีคะแนนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นรายด้านพบว่า มีคะแนนรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละกลุ่ม คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A_1) กับนักเรียนปกติทั่วไป (A_2) ในโรงเรียนลักษณะรวม (B) จากตาราง 20 จะเห็นว่านักเรียนปกติทั่วไปรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน ดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน (B) คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีคะแนนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคะแนนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านครู และด้านสังคมกลุ่มเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ และด้านการปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 แต่ด้านการให้บริการนักเรียนไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สำหรับด้านที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้นำไปตรวจสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างระหว่างขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังแสดงผลในตาราง 22

ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนในด้านที่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ขนาดของโรงเรียน	$\bar{X}$	กลาง	ใหญ่	เล็ก
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านครู</u>				
กลาง	34.70	-	0.21	2.60 ^{**}
ใหญ่	34.49	-	-	2.81 ^{**}
เล็ก	37.30	-	-	-
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านการเรียนการสอน</u>				
กลาง	34.38	-	0.93	1.96 [*]
ใหญ่	35.31	-	-	1.03
เล็ก	36.34	-	-	-
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านกิจกรรมนักเรียน</u>				
กลาง	36.59	-	0.27	1.82 [*]
ใหญ่	36.86	-	-	1.55 [*]
เล็ก	38.41	-	-	-

ตาราง 22 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	$\bar{x}$	กลาง	ใหญ่	เล็ก
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียน</u>				
<u>ด้านอาคารสถานที่</u>				
กลาง	34.36	-	1.13	1.93 [*]
ใหญ่	35.49	-	-	0.80
เล็ก	36.29	-	-	-
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียน</u>				
<u>ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน</u>				
กลาง	31.01	-	0.36	2.95 ^{**}
ใหญ่	31.37	-	-	2.59 ^{**}
เล็ก	33.96	-	-	-
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียน</u>				
<u>ด้านการปกครอง</u>				
กลาง	23.69	-	0.19	1.53 [*]
ใหญ่	23.88	-	-	1.34 [*]
เล็ก	25.22	-	-	-
<u>สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวม</u>				
กลาง	229.81	-	3.32 ^{**}	14.39 ^{**}
ใหญ่	233.13	-	-	11.07 ^{**}
เล็ก	244.20	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านครู ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านรวม ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านการปกครอง ที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่ ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวม ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งคี่อื่น ๆ ในแต่ละด้าน ไม่พบความแตกต่างกัน

3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6

ตาราง 23 การสรุปผลการวิจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน จำแนกตามพฤติกรรม (A) และขนาดของโรงเรียน (B) โดยใช้วิธีหาแบบ Two-Way Anova

สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียน	A	B	A x B													
			A						B							
			A ₁			A ₂			B ₁		B ₂		B ₃			
			A ₁	A ₂		B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	A ₁	A ₂	A ₁	A ₂	A ₁
1. ด้านครู																
2. ด้านการเรียนการสอน	A ₂ > A ₁	B ₁ > B ₂				-			-			-			-	
3. ด้านการให้บริการ นักเรียน	A ₂ > A ₁	-				-			-			-			-	

ตาราง 23 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียน	A	B	A x B														
			A						B								
			A ₁			A ₂			B ₁		B ₂		B ₃				
	A ₁	A ₂		B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	B ₁	B ₂	B ₃	A ₁	A ₂	A ₁	A ₂	A ₁
4. ด้านกิจกรรมนักเรียน	A ₂ > A ₁	B ₁ > B ₂ และ B ₃	-			-			-		-		-				
5. ด้านอาคารสถานที่	A ₂ > A ₁	B ₁ > B ₂	-			-			-		-		-				
6. ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน	A ₂ > A ₁	B ₁ > B ₂ และ B ₃	-			-			-		-		-				
7. ด้านการปกครอง	A ₂ > A ₁	B ₁ > B ₂ และ B ₃	-			-			-		-		-				
8. ด้านรวม	A ₂ > A ₁	B ₁ > B ₂ และ B ₃ B ₃ > B ₂	-			-			-		-		-				

จากตาราง 23 แสดงผลสรุปการวิจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน จำแนกตามลักษณะพฤติกรรม (A) คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (A₁) และนักเรียนปกติทั่วไป (A₂) ที่เรียนอยู่ในขนาดของโรงเรียน (B) ต่างกัน คือ ขนาดเล็ก (B₁) ขนาดกลาง (B₂) และขนาดใหญ่ (B₃) ที่สอดคล้องตามสมมติฐาน ซึ่งเครื่องหมายมากกว่า (>) หมายถึง การรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนในค่านั้นดีกว่า ส่วนในคู่อื่น ๆ ไม่ได้กล่าวถึงไม่พบความแตกต่างกัน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน ซึ่งตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ว่า "มโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก"

ตาราง 24 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
ตามการรับรู้ของนักเรียน จำแนกตามส่วนย่อยแต่ละด้าน และด้านรวม

สภาพแวดล้อมของ โรงเรียนตามการ รับรู้ของนักเรียน	มโนภาพแห่งตน						
	พฤติกรรม	สภาพทางสติ ปัญญาและ สภาพภายใน โรงเรียน	รูปร่างลักษณะ และคุณลักษณะ	ลักษณะความ วิตกกังวล	ความเป็น คนน่านิยม	ความสุขและ ความพอใจ	ด้านรวม
ครู	.36**	.10*	-.07	.11*	.22**	.23**	.25**
การเรียนการสอน	.38**	.15*	-.02	.14*	.30**	.30**	.30**
บริการนักเรียน	.30**	.14*	-.01	.17**	.30**	.27**	.26**
กิจกรรมนักเรียน	.35**	.17**	.01	.18**	.30**	.28**	.30**
อาคารสถานที่	.26**	.02	-.04	.17**	.24**	.27**	.23**
สังคมกลุ่มเพื่อน	.32**	.09*	-.01	.12*	.18**	.19**	.23**
การปกครอง	.43**	.18**	-.03	.13*	.25**	.26**	.31**
ด้านรวม	.45**	.16*	-.04	.19**	.33**	.34**	.35**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 24 ปรากฏว่ามโนภาพแห่งตนด้านรวมและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน
ทางบวกกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ-

ที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 ยกเว้นมโนภาพแห่งตนด้าน
รูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านใดเลย
ส่วนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน
กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันคือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลางและใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) จากกลุ่มประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน
2. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว
3. แบบสอบถามการรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS - X

1. แยกคะแนนตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของคะแนนตามกลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอิสระ
3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way Anova) และการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้ Studentized t -Statistics แบบ New man - Keuls Method
4. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร โดยใช้วิธีของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน

ด้านลักษณะความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม และด้านความสุขและความพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนปกติทั่วไปมีมโนภาพแห่งตนด้านรวมและแต่ละด้านชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ยกเว้นมโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่ไม่พบความแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน ส่วนมโนภาพแห่งตนด้านอื่น ๆ คือ ด้านพฤติกรรม ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ด้านลักษณะความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม และด้านความสุขและความพอใจ ไม่พบความแตกต่างกัน

3. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรม ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน และด้านความเป็นคนน่านิยม มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านลักษณะความวิตกกังวล มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรตามด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะและด้านความสุขและความพอใจไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปฏิสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญพบว่า

3.1 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ไม่พบความแตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน

ไม่พบความแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบมิโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีมิโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีมิโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า

3.2.1 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีมิโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ แต่ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลางไม่พบความแตกต่างกัน

3.2.2 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีมิโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง ไม่พบความแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบมิโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมิโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่พบความแตกต่างกัน

3.3 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล น้อยกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในคู่อื่น ๆ นั้นไม่พบความแตกต่างกัน ส่วนนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน ไม่พบความแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวลระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล น้อยกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ขนาดใหญ่ไม่พบความแตกต่างกัน

3.4 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า

3.4.1 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลาง ไม่พบความแตกต่างกัน

3.4.2 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยม ชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนด้านความเป็นคนน่านิยม ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมโนภาพ-

แห่งตนด้านความเป็นคนนำนิยม ชัดเจนว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่พบความแตกต่างกัน

3.5 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีมโนภาพแห่งตนด้านรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า

3.5.1 นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง มีมโนภาพแห่งตนด้านรวม ชัดเจนว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลาง ไม่พบความแตกต่างกัน

3.5.2 นักเรียนนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมโนภาพแห่งตนด้านรวม ชัดเจนว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนด้านรวม ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีมโนภาพแห่งตนด้านรวม ชัดเจนว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในโรงเรียนขนาดใหญ่นักเรียนปกติทั่วไปมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนปกติทั่วไป รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวม และแต่ละด้าน ดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

5. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านครู และด้านสังคมกลุ่มเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ และด้านการปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบริการ-นักเรียน ไม่พบความแตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านครู ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการปกครอง และด้านรวม ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กยังรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านอาคารสถานที่ ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวม ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ภายในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในคู่อื่น ๆ แต่ละด้านไม่พบความแตกต่างกัน

6. ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม

7. มโนภาพแห่งตนด้านรวมและแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมและแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ยกเว้นมโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมและแต่ละด้านย่อย ส่วนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านอาคาร-สถานที่

อภิปรายผล

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป มีมิโนภาพแห่งตน
ด้านรวม และแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
ข้อที่ 1 โดยพบว่านักเรียนปกติทั่วไป มีมิโนภาพแห่งตนด้านรวมและแต่ละด้าน
(ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ไม่พบความแตกต่างกัน) ชัดเจนกว่านักเรียนที่มี
พฤติกรรมก้าวร้าว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของดิทชี (Dietche, 1959 :
1437) ที่พบว่าเด็กที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติจะมีมิโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่าเด็กที่มี
ปัญหาด้านความประพฤติ นอกนั้นยังสอดคล้องกับของ วิมล สุวรรณมณี (2527 :
60-62) ที่ศึกษากับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป ที่มีอายุ
ระหว่าง 16-20 ปี ในโรงเรียนระดับอาชีวศึกษา พบว่านักเรียนปกติทั่วไป มี
มิโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และของ ประเทิน มหาพันธ์
(2521 : 233-234) ที่ได้ศึกษากับกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายกับที่ไม่ได้กระทำ
ผิดกฎหมาย พบว่า เยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย มีความรู้สึกต่อตนเองดีกว่าเยาวชน
ที่กระทำผิดกฎหมาย แสดงให้เห็นว่า มิโนภาพแห่งตนมีผลต่อการมีพฤติกรรมก้าวร้าว
กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น การที่ได้ผลการ
วิจัยเป็นเช่นนี้ก็อาจเป็นเพราะว่า ในสังคมของโรงเรียนนั้น นักเรียนที่มีลักษณะ
พฤติกรรมแตกต่างกัน คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไปส่วนใหญ่
จะได้รับการปฏิสัมพันธ์กับครู อาจารย์แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเด็กนักเรียนที่มี
พฤติกรรมก้าวร้าวมักจะขาดการดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้อย่างจริงจัง ครู อาจารย์
เมื่อควบคุมนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ได้ผลก็มักจะไม่หาวิธีการอื่น ๆ ช่วยเหลือ มักปล่อยปละ
ละเลยไม่ช่วยเหลือ หรืออาจใช้วิธีการบังคับ ซึ่งมีผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ ชินพันธ์
(2523 : 39) พบว่า รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูที่เป็นแบบ
ประชาธิปไตยจะทำให้นักเรียนมีมิโนภาพแห่งตนชัดเจนมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความ-
สัมพันธ์กับครูในรูปแบบปล่อยปละละเลยหรือแบบเข้มงวดกดขี่ ส่วนอีกสาเหตุหนึ่ง

อาจจะเป็นเพราะว่า ภูมิหลังของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป มีความแตกต่างกัน ในนักเรียนปกติทั่วไปส่วนใหญ่นี้กล่าวได้ว่า นักเรียนจะได้รับความรัก ความอบอุ่นจากทางครอบครัวของตนดี คือ พ่อแม่ให้ความรักความเอาใจใส่ดูแล ส่วนในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมักจะเป็นนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีปัญหา เช่น ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ทำให้การพัฒนามโนภาพแห่งตน ของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีปัญหา มองตนเองไปในด้านที่ไม่ดีแล้วส่งผลให้มีการ พัฒนามโนภาพแห่งตนไม่ดีต่อ ๆ ไป แม้ว่าจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้ก็เพราะว่า มโนภาพแห่งตนขั้นแรกนั้นจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ต่อจากนั้นก็จะมี ผลต่อการเกิดมโนภาพแห่งตนในขั้นต่อ ๆ ไป การผสมผสานระหว่างมโนภาพแห่งตน ในด้านต่าง ๆ จะเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยเพียงใด ย่อมขึ้นกับความกลมกลืนระหว่าง มโนภาพแห่งตนในขั้นแรกและมโนภาพแห่งตนในขั้นต่อ ๆ ไป เหล่านี้ (เอนกกุล กริแสง. 2521 : 95-97)

ส่วนมโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะที่ไม่พบความแตกต่างใน ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปนั้น เมื่อพิจารณาตัวแปรอื่น คือ ขนาดของโรงเรียน และพิจารณาการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและ ขนาดของโรงเรียนเมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ พบว่า ไม่มีความแตกต่างและไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าพัฒนาการ ทางกายของนักเรียนทั้งสองกลุ่มช้ากว่าเกณฑ์ปกติทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์เด็ก ปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดอื่นที่อยู่ในวัยเดียวกัน คือ วัยเด็กตอนปลายซึ่งมี อายุระหว่าง 10-12 ปี ส่วนสาเหตุนี้ อาจจะเนื่องมาจากที่ว่าเด็กนักเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเป็นเด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเป็นส่วนมาก ทำให้การ ได้รับอาหารการกินไม่บริบูรณ์ ขาดอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย ส่งผลต่อการพัฒนาการ ทางกายช้ากว่าเกณฑ์ปกติทั่วไปของวัยเด็กตอนปลาย ซึ่งตามปกติเด็กจะมีความสนใจ รูปร่างตนเองรักสวยรักงาม เอาใจใส่กับการแต่งกายมีการเปลี่ยนแปลงทางกายและ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งส่วนสูงและน้ำหนัก (สุรางค์ จันทนเอ็ม. 2527 : 45-47)

สำหรับโมภาพแห่งตนในด้านที่พบว่านักเรียนปกติทั่วไปมีโมภาพแห่งตนด้านนั้นชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อศึกษาตัวแปรขนาดของโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ จากการที่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรม และขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตามคือ โมภาพแห่งตนด้านรวมและด้านย่อยแต่ละด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน ด้านลักษณะความวิตกกังวล และด้านความเป็นคนน่านิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น 2 ด้าน คือ ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ และด้านความสุขและความพอใจ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน ตามผลวิจัยที่ส่วนใหญ่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 3 สามารถนำมาอธิบายโมภาพแห่งตนแต่ละด้านตามขนาดของโรงเรียนที่นักเรียนปกติทั่วไป และนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเรียนอยู่ ได้ดังต่อไปนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก

นักเรียนปกติทั่วไป มีโมภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และเมื่อพิจารณามโนภาพแห่งตนแต่ละด้านย่อยที่นักเรียนปกติทั่วไปมีโมภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่ามีเพียง 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน ด้านลักษณะความวิตกกังวล และด้านความเป็นคนน่านิยม การพบผลการวิจัยที่แตกต่างกันนี้สามารถอธิบายได้ว่า มโนภาพแห่งตนด้านรวมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนและหากพิจารณามโนภาพแห่งตนด้านย่อย ก็พบว่ามโนภาพแห่งตนรายย่อย 4 ด้าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องส่งเสริมให้มโนภาพแห่งตนด้านรวมมีอิทธิพลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวในโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนขนาดกลาง

นักเรียนปกติทั่วไป มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และเมื่อพิจารณาโนภาพแห่งตนรายด้านย่อยที่นักเรียนปกติทั่วไปมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่ามีเพียง 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม และด้านลักษณะความวิตกกังวล ฉะนั้นสามารถอธิบายได้ว่ามโนภาพแห่งตนด้านรวมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมก้าวร้าว และหากพิจารณาโนภาพแห่งตนรายด้านย่อย ก็พบว่ามีเพียง 2 ด้าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องส่งเสริมให้มโนภาพแห่งตนด้านรวมมีอิทธิพลทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในโรงเรียนขนาดกลาง

โรงเรียนขนาดใหญ่

นักเรียนปกติทั่วไป มีมโนภาพแห่งตนด้านรวมชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และเมื่อพิจารณาโนภาพแห่งตนรายด้านย่อยที่นักเรียนปกติทั่วไปมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่ามีเพียง 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม และด้านความเป็นคนน่านิยม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ามโนภาพแห่งตนด้านรวมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และหากพิจารณาโนภาพแห่งตนรายด้านย่อย ก็พบว่ามีเพียง 2 ด้าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องส่งเสริมให้มโนภาพแห่งตนด้านรวมมีอิทธิพลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวในโรงเรียนขนาดใหญ่

สาเหตุที่ได้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนตามสภาพทั่วไปแล้ว จะได้รับการมีปฏิสัมพันธ์กับครูอาจารย์ไปในทางที่อบอุ่นมีบรรยากาศส่วนใหญ่ดีกว่า เป็นที่ยอมรับของสังคมในโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ตลอดจนการปรับตัวที่ดีกว่า จึงเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนปกติทั่วไป มีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนั้นพบว่า นักเรียนปกติทั่วไปกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อเรียน

อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีมิโนภาพ-
 แห่งตนรายด้านย่อยบางด้านแตกต่างกัน และบางด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจ
 จะเป็นเพราะว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นมักจะมีสุขภาพจิตที่เล็อมกว่านักเรียน-
 ปกติทั่วไป จึงทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรับรู้สักรวต่อผลทางลบเร็วกว่า
 นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน
 ผลที่ติดตามต่อมาคือ จะเกิดความรู้สึกแอ้อดมากกว่า (ดวงเดือน พันธุมนาวัน และ
 คนอื่น ๆ 2528 : 31 ; อ้างอิงมาจาก Choi. et.al 1978) และนักเรียนที่รู้สึก
 แอ้อดมากจะมีความก้าวร้าวเกิดขึ้นมาก (ชินวัฒน์ นิจนตร. 2526:186) จึงสามารถ
 นำมาอธิบายได้ว่าผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนปกติทั่วไปมีมิโนภาพแห่งตนแตกต่างกัน
 ในบางด้านกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จึงน่าจะเกิดจากการที่นักเรียนมีความรู้สึก
 แอ้อดที่แตกต่างกันส่งผลให้มิโนภาพแห่งตนในบางด้านแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีมิโนภาพแห่งตนด้านรวม
 ไม่แตกต่างกัน และมิโนภาพแห่งตนรายด้านย่อยเพียงด้านเดียว คือ มิโนภาพแห่งตน
 ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติ ส่วนมิโนภาพแห่งตนรายด้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า ด้านพฤติกรรม ด้านรูปร่างลักษณะ
 และคุณลักษณะ ด้านลักษณะความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม และด้านความสุข
 และความพอใจ ไม่พบความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 สำหรับ
 มิโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนที่เป็นไปตามสมมติฐานนั้น
 ได้พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีมิโนภาพแห่งตนด้านนี้ชัดเจนกว่า
 นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนสาเหตุนี้เมื่อพิจารณาการมีปฏิสัมพันธ์กัน
 เมื่อตัวแปร คือ มิโนภาพแห่งตนด้านนี้ จะพบว่า ในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีมิโนภาพแห่งตนด้านนี้ชัดเจน
 กว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ใน
 โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีมิโนภาพแห่งตนด้านนี้ชัดเจนกว่านักเรียนที่เรียน
 อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จะเห็นได้ว่าในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่

ในโรงเรียนขนาดกลางกับที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีมโนภาพแห่งตนด้านนี้ ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีมโนภาพแห่งตน ด้านนี้ชัดเจนกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ (คะแนนเฉลี่ยจากตาราง 3 และผลสรุปจากตาราง 19) ดังนั้นเมื่อศึกษาในลักษณะรวมไม่แยกพฤติกรรม จึงทำให้นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญา และสถานการณ์ในโรงเรียนได้คะแนนมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และสำหรับมโนภาพแห่งตนรายด้านคือด้านพฤติกรรม ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ด้านลักษณะความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม ด้านความสุขและความพอใจ และด้านรวม ที่ไม่พบความแตกต่างกันนั้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ไม่ได้ส่งผลทำให้เกิดมโนภาพแห่งตนด้านเหล่านั้นแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีคะแนนมโนภาพแห่งตนในด้านเหล่านี้สูง แต่มีคะแนนมโนภาพแห่งตนต่ำเมื่อเรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ถึงแม้ผลที่ได้นี้จะดูเหมือนว่าขนาดของโรงเรียนจะเป็นตัวแปรสำคัญต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวก็ตาม แต่จากผลการวิจัยของ ชีรวีณ์ นิจนตร (2526 : 190) พบว่า ขนาดของโรงเรียนนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง ยังมีตัวแปรอื่นที่สำคัญ คือ ความรู้สึกแออัดที่นักเรียนเกิดขึ้น และสภาพบรรยากาศในโรงเรียน ส่วนกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปส่วนใหญ่จะได้ผลตรงกันข้าม คือ นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านเหล่านี้ต่ำกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นเมื่อศึกษานักเรียนโดยไม่แยกกลุ่มตามลักษณะพฤติกรรมทำให้คะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ส่วนการศึกษาแยกตามตัวแปรลักษณะพฤติกรรม คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และนักเรียนปกติทั่วไปตามขนาดของโรงเรียนที่เรียนเมื่อพิจารณาจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียนตามตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านรวม และแต่ละด้านย่อย ตามที่ได้ตามสมมติฐานข้อที่ 3 นั้น ทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และ

นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีมโนภาพแห่งตนในด้านเหล่านั้นแตกต่างกัน โดยแยกอธิบายได้ดังต่อไปนี้

นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนด้านความเป็นคนนำนิยม และด้านรวม ชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีมโนภาพแห่งตนด้านลักษณะความวิตกกังวล น้อยกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

นักเรียนปกติทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีมโนภาพแห่งตนแต่ละด้านที่กล่าวในนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ชัดเจนกว่านักเรียนปกติทั่วไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับผลที่ได้ในนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

กล่าวโดยสรุปจะได้ว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น หากได้เรียนในโรงเรียนขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ จะทำให้มีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนนักเรียนปกติทั่วไปนั้น จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยแล้ว แม้จะพบว่าความแตกต่างกันเมื่อเรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน แต่คะแนนส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มเดียวกันและมีคะแนนเฉลี่ยของมโนภาพแห่งตนในทุก ๆ ด้านสูงกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ดังนั้นการที่นักเรียนปกติทั่วไป เข้าเรียนในโรงเรียนขนาดใดก็คงไม่ส่งผลทำให้มีมโนภาพแห่งตนไปในทางที่ไม่ดี ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กับนักเรียนปกติทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่า นักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีคะแนนมโนภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ใน

โรงเรียนขนาดใหญ่กว่าขนาดเล็ก

ส่วนสาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยทั่วไปแล้วในโรงเรียนแต่ละขนาด จะมีความแตกต่างกัน เช่น ด้านนักเรียน ครู อาจารย์ ด้านอาคารสถานที่ ตลอดจนบรรยากาศภายในโรงเรียน ความแตกต่างเหล่านี้ จะเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน เช่น นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากเพื่อน ๆ หรือครูอาจารย์ เหมือนในโรงเรียนขนาดเล็กกว่า ซึ่งครูอาจารย์และเพื่อน ๆ จะใกล้ชิดรู้จักกันหมด ครูอาจารย์รับรู้ตลอดเวลาเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะจะมีนักเรียนคนอื่นมารายงานให้ทราบ หรือครูอาจารย์อาจพบเห็นด้วยตัวเอง จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กว่ามีสุขภาพจิตที่ดีกว่าและสามารถปรับตัวได้ดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกว่า ซึ่งมีผลงานวิจัยของ ไพจิตร ผักเจริญผล (2523 : 54) ที่พบว่า นักเรียนที่สามารถปรับตัวได้ดีมักมองตนเองไปในทางบวกมีความรู้ลึกตนเองมีคุณค่ามีความสามารถ ส่วนนักเรียนที่ปรับตัวได้ไม่ดี จะมองตนเองไปในทางลบ ตนเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความสามารถ และไม่เป็นที่ต้องการของสังคม จากผลการวิจัยนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า จึงน่าจะมมีโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ขนาดเล็กกว่า

3. นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านการปกครอง พบว่ารับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 โดยพบว่านักเรียนปกติทั่วไปรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมและแต่ละด้าน ดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับของมอลแฟร์

(Maulfair, 1974 : 4717-A) และธอร์นเบอร์ก (Thornburg, 1974 : 181-185) ที่พบว่าในนักเรียนที่มีปัญหา จะมีทัศนคติต่อโรงเรียนเป็นไปในทางลบมากกว่านักเรียนปกติทั่วไป แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมและแต่ละด้าน มีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว การแก้ไขปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีขึ้น จึงน่าจะส่งผลให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้นักเรียนปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ในโรงเรียน อาจช่วยลดทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยลงกว่าเดิม

4. จากการศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่นักเรียน เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน คือ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ได้ผลการวิจัยว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ารับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพียง 6 ด้าน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือด้านครู ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านการปกครอง ยกเว้นด้านการให้บริการนักเรียนไม่พบความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 โดยพบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านครู ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการปกครอง และด้านรวม ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ นอกจากนั้นยังพบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่ ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวม และแต่ละด้าน ดีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า คือ ขนาดกลางและขนาดใหญ่ แต่ไม่พบความแตกต่างในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านการให้บริการนักเรียน ส่วนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน

ขนาดใหญ่ นั้น รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมเพียงด้านเดียว ตีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง

การที่ได้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะทำให้ นักเรียนมองสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไปในด้านที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งมีผลงานวิจัยของ

วิลาค บุญทองขาว (2527 : 80) พบว่า การรับรู้บรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนซึ่งเลือกศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านพฤติกรรมครู ด้านเนื้อหาที่ใช้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน รับรู้ในด้านเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นการที่ได้ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จึงน่าจะมาจากความรู้สึกแออัดและการรับรู้บรรยากาศภายในโรงเรียนของนักเรียนที่แตกต่างกัน ส่วนในรายละเอียดสาเหตุอื่นนั้น ควรจะศึกษาหาข้อมูลต่อไปว่ามีสาเหตุอื่น ๆ สาเหตุใดบ้างที่ส่งผลทำให้นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตีกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ขนาดใหญ่กว่า ในงานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาขนาดของโรงเรียนที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปเรียนอยู่ ซึ่งมีผลการวิจัยที่พบในข้อที่ 5 ว่านักเรียนทั้งสองกลุ่ม รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

5. ผลการวิจัยปรากฏว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านรวมและแต่ละด้าน คือ ด้านครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านการปกครอง แสดงว่า ตัวแปรลักษณะพฤติกรรม และขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลของตัวมันเอง โดยไม่ขึ้นแก่กันและกัน ที่ส่งผลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 และไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอิทและไวซี (Ittelson and others, 1974 : 151-

152 citing Hutt and Vaizey. 1966.) เมอร์เรย์ (Stockdale, 1978 : 205 citing Murray. 1974) และของกริฟฟิตและไวท์ (Giffit and Veitch. 1971) ที่พบว่า ขนาดของกลุ่มส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นนักเรียนที่มีพฤติกรรมแตกต่างกันคือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน จึงน่าจะรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกัน เพราะสภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่งผลต่อการมีพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียน (ทวีป อภิลิธิ. 2520 : 6) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนจากผลการวิจัยข้อที่ 6 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ทำให้มีข้อพิจารณาว่าเมื่อตัวแปรมโนภาพแห่งตนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะ-พฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน แต่ไม่พบในตัวแปรสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อแยกกลุ่มนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r อยู่ระหว่าง -.17 ถึง .24) ส่วนในกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ (r อยู่ระหว่าง .08 ถึง .45) สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จึงเป็นไปได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ที่ได้ ทำให้ผลการมีปฏิสัมพันธ์ได้ผลที่ไม่ไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ในตัวแปรมโนภาพแห่งตนในด้านที่พบว่ามโนภาพแห่งตนสูงว่าที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีคะแนนมโนภาพแห่งตนสูงกว่าที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า ซึ่งได้ผลส่วนใหญ่ตรงกันกับกลุ่มนักเรียนรวมที่รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในกลุ่มนักเรียนปกติทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนในแต่ละด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงและมีทิศทางบวก มากกว่าในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว สำหรับผลการวิจัยที่ได้ว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ รับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงาน-

วิจัยของ ประเทิน มหาพันธ์ (2521 : 233) ที่ได้ศึกษาทัศนคติต่อโรงเรียนกับกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายเปรียบเทียบกับกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย ได้ผลการวิจัยว่า เยาวชนทั้งสองกลุ่ม มีทัศนคติต่อโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และผลงานวิจัยของ ชีรวัดน์ นิจนตร (2526 : 187-190) พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในสภาพแออัดที่แตกต่างกันหรือความหนาแน่นระดับเดียวกัน ไม่ได้เกี่ยวข้องที่ทำให้นักเรียนมองสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไปในด้านที่ดีหรือไม่ดี ส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ ความรู้สึกแออัดที่นักเรียนเกิดขึ้น และสภาพบรรยากาศภายในโรงเรียน นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ลักษณะพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล เพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น (ชีรวัดน์ นิจนตร. 2526:187; อ้างอิงมาจาก Saegert and others. 1975:160) ซึ่งควรศึกษาในรายละเอียดต่อไป

6. จากการวิจัยพบว่า มโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยของมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนพบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 7 ยกเว้นมโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนด้านใดเลย ส่วนมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ จากผลความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ถ้านักเรียนรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไปในทางที่ดีจะทำให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อะลัมซาฮี (Alumshahi. 1986 : 2861-A) ที่พบว่า มโนภาพแห่งตนและทัศนคติต่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยคะแนนทัศนคติต่อโรงเรียนจะเพิ่มมากขึ้นถ้าคะแนนมโนภาพแห่งตนเพิ่มขึ้น และคะแนนทัศนคติต่อโรงเรียนจะลดลงถ้าคะแนนมโนภาพแห่งตนลดลง และของ ประเทิน มหาพันธ์ (2521 : 195) ที่ได้ศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

เข้ารับการอบรมอยู่ที่สถานฝึกอบรมเยาวชน พบว่าความรู้สึกต่อตนเองและทัศนคติต่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนมโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน และมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนด้านอาคารสถานที่ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไปในทางที่ดีหรือไม่ดีนั้น ไม่ได้มีส่วนทำให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนในด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะชัดเจนขึ้นกว่าเดิมเลย อาจจะเป็นผลเนื่องจากที่ว่า นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร นั้นฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองมีฐานะอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ทำให้การได้รับอาหารของนักเรียนไม่บริบูรณ์ มีพัฒนาการทางกายช้ากว่าเกณฑ์ปกติทั่วไปจึงส่งผลทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้มโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนด้านอาคารสถานที่ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ด้านอาคารสถานที่ไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะที่ดีหรือไม่ดี ไม่ส่งผลทำให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองในด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียนชัดเจนขึ้นกว่าเดิมเลย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนด้านอาคารสถานที่ เป็นลักษณะการจัดตกแต่งสถานที่ อาคารเรียน อาณาบริเวณของโรงเรียน เป็นต้น จึงไม่มีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการมีมโนภาพแห่งตนด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ทำให้ผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์กัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งน่าจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ ได้กำหนดแนวทางในการช่วยป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยมีข้อเสนอจากผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นการใช้รูปแบบประชาธิปไตยจะให้ผลที่ดีต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนมากกว่าการใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์และปล่อยปละละเลยหรือเข้มงวดกวดขันกับนักเรียน
2. ด้านการเรียนการสอน ถ้าหากนำรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ เป็นต้นว่า กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หรือ การนำแม่แบบที่ดี เช่น เรื่องราวที่เกี่ยวกับการปฏิตนในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่เป็นลักษณะทางบวกให้นักเรียน ได้เรียนรู้เป็นแบบอย่าง อาจจัดเป็นเรื่องราวในรูปฉายสไลด์ วีดีโอ หรือ ภาพยนตร์ จะส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนยิ่งขึ้น
3. จัดกิจกรรมนักเรียนให้มากเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เป็นต้นว่า กิจกรรมการปกครอง กิจกรรมสหธนาคารและการกีฬา กิจกรรมส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนในการกำหนดกฎข้อบังคับหรือข้อตกลงร่วมกัน และไม่ควรใช้วิธีการปกครองแบบเข้มงวดหรือบังคับนักเรียนมากเกินไป
5. ในการจัดกิจกรรมพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ควรคำนึงถึงว่าจะเน้นมโนภาพแห่งตนรายด้านใดบ้าง จึงควรดูผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนที่-

เรียนอยู่ในโรงเรียนแต่ละขนาด เพราะผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กควรได้รับการพัฒนาในภาพแห่งตนรายด้านมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่าเมื่อต้องการศึกษาเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างทางด้านกายภาพ เช่น ด้านอาณาบริเวณของโรงเรียน อาคารสถานที่การตกแต่ง ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน ในกลุ่มนักเรียน ควรศึกษาตัวแปร คือ ความรู้สึกแออัดของนักเรียนควบคู่ไปด้วย จะทำให้การอธิบายผลมโนภาพแห่งตนด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวได้ชัดยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าตัวแปรทั้งสองเป็นตัวแปรทางจิตนิเวศที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลในรายละเอียดของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษารอบคลุมถึงการที่พ่อแม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย โดยการนำการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมก้าวร้าว และบทบาทผู้นำของครอบครัว เช่น พ่อเป็นผู้นำครอบครัว หรือแม่เป็นผู้นำครอบครัว มาศึกษาเพื่อดูแบบการมีปฏิสัมพันธ์กันโดยมีตัวแปรทางด้านสังคมในโรงเรียน เป็นตัวแปรตาม คือ การรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะทำให้ทราบว่าอิทธิพลจากสังคมภายในครอบครัว และอิทธิพลจากสังคมภายในโรงเรียน ส่งผลต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา. รายงานสถิติจำนวนนักเรียน ห้องเรียน ครู และภารโรง ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มิถุนายน, 2531.
- กิตินงษ์ เทียนตระกูล ผลของการสอนทักษะกีฬาที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- จุไรรัตน์ เปรมขเจียร การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.
- ชีรวณ์ นิจนตร สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- ทวีป อภิลิทธิ "การจัดและตกแต่งบริเวณโรงเรียน" ประชาศึกษา 29 (1) : 6 สิงหาคม 2520.
- จํารง ทศานุชลี และคนอื่น ๆ "พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กวัยเรียน" จิตวิทยาคลินิก 16 (2) : 9-15 ธันวาคม 2528. .
- ปัญญา หิรัญรัศมิ คัพทวิชาการศึกษา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิยมวิทยา, 2523.
- ประเทิน มหาชนธ์ การศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา

- ประเทือง แดงงาม การศึกษามโนภาพแห่งตน และความคาดหวังแห่งตนของผู้ใหญ่
ที่เรียนสำเร็จหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในเขตการศึกษา 3
 ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2520. อัดสำเนา.
- พรรณี ชุทัย จิตวิทยาการเรียนการสอน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์วรวิ
 การพิมพ์, 2522.
- พรรณทิพย์ เกษะนันท์ "อ้อมโนภาพกับการเรียนรู้" ในประมวลบทความทางจิตวิทยา
การศึกษา หน้า 55- 59 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวง-
 ศึกษาธิการ 2517.
- ไพจิตร ผักเจริญผล ความสัมพันธ์ระหว่างอ้อมโนทัศน์ การปรับตัวและสติปัญญาของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพฯ :
 ศึกษาพรจำกัด, 2528.
- ละอียด ลิ้มอักษร "สิ่งแวดล้อมที่ให้ผลทางการศึกษา" ประชาศึกษา 27 : 23-
 28 กุมภาพันธ์ 2519.
- วรรณวดี/ ยังคง ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับตน (Self-Concept) และทัศนคติ
ต่อการสอนของนักเรียนฝึกสอนก่อนการฝึกสอนและหลังการฝึกสอน ปรินญานิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ:วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513. อัดสำเนา.
- วิจิตร จิระกุล และสุษัญญา จิระกุล "การวางแผนผังโรงเรียน" ประชาบาล
 8 : 11 กุมภาพันธ์ 2519.
- วิมล สุวรรณมณี การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนอาชีวศึกษา ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่ม และนักเรียนอาชีวศึกษา
ทั่วไป ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

วิรัช วรรณรัตน์ "สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาคุณภาพของเด็ก" วารสารครู 5 :

21-23 กรกฎาคม 2523.

วิลาศ บุญทองขาว บรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะ
ของนักเรียน ครู และผู้บริหาร เขตการศึกษา 4 ปริญญาโท กศ.ม.

กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สมบัติ วัจนสาริกากุล สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามทัศนะของ
นักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

สมพร สุกตัญญู ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของโรงเรียน
ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ:แผนกจิตวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. ถ่ายเอกสาร.

สมศักดิ์ ชินพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับ
ความรู้สึกรับผิดชอบ และมโนภาพแห่งตน ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์,ดร. และอรอนพ คุณพันธ์ การสร้างแบบสำรวจสภาพแวดล้อม
มหาวิทยาลัยไทย กรุงเทพฯ:ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

สุภาพร เลาสลิตย์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับทัศนคติต่อโรงเรียนของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ประจวบคีรีขันธ์ ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

สุภาวดี มิตรสมหวัง ปัญหาสังคม กรุงเทพฯ:ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2523.

สุรางค์ / จันทน์เอม จิตวิทยาสังคม กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต, 2519.

_____ จิตวิทยาพัฒนาการ (ฉบับปรับปรุงใหม่) กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต,
2527.

อรัญญา รักขมธูร์ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนในเครือคาทอลิกและสภาคริสตจักร
แห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินซ์นิพนธ์ กค.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

เอนก กริแสง จิตวิทยาที่เกี่ยวกับการศึกษา พิชญ์โลก: เอกสารประกอบการสอน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก, 2521.

อำไผ่ ศิริพิพัฒน์ "ความนึกคิดเกี่ยวกับตน" วารสารครุศาสตร์ 56 : 91-101
สิงหาคม 2515.

Alumshahi, Afsar. The Relationship Between Self-Concept And
Attitude toward school Environment of Selected Group
of Sixth Grade student. Dissertation Abstracts
International. 46 : 2861-A ; 1986.

Baker, John W. and Holzworth, Annette, "Social Histories
of Successful and Unsuccessful Children," Child
Development. 32 : 131-149 ; March, 1961.

Bandura, A and Walters, Richard H. Adolescent Aggression.
New York, The Ranold Press, Company, 1959.

Berkowitz, Leonard. Advapces in Experimental Social Psychology.
vol, New York, Academic Press, 1964.

- Buss, A.H. The Psychology of Aggression. New York : Wiley 1961.
- Coopersmith, S. "A Method for Determining Types of Self Esteem," Journal of Educational Psychology. 50 : 87-92 ; 1959.
- Deitche, John Howard. "The Performance of Delinquent and Non-Delinquent Boys on the Tennessee Department of Mental Health Self-Concept Scale," Dissertation Abstract. 20 (4) : 1437 ; October, 1959
- Dinkmeyer, / Donc. Child Development : The Emerging Self. New Delhi. Prentice-Hall of India Private Limited, 1965.
- Drever, James. A Dictionary of Psychology. Harmondsworth, Middlesex, Penguin Book, 1952.
- Edwards, Allen L. Techniques of Attitude Scale Construction. New York, Appleton-Century-Crofts, Inc., 1957.
- Eron, Leonard D. and Huesman, L "Rowell Stability of Aggressive Behavior," Presented at Bienial Meeting of the Society for Research in Child Development. (Debroit, MI) : 21-23 ; April, 1983.
- Ferguson, / G.A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 4th ed., Tokyo, McGraw-Hill International Book, 1976.

- Frandsen, N. Educational Psychology. New York, McGraw-Hill Book Company, 1961.
- Goldstein, Jeffrey H. Aggression and Crimes of Violence. New York, Oxford University Press, 1975.
- Glanz, Edward C. and Walston. An introduction to Personal Adjustment. Boston, Allyn Bacon, 1958.
- Griffitt, W. and R. Veitch. "Hot and Crowded : Influences of pupstation density and temperature on interpersonal affective behavior" Journal of Personality and Social Psychology. 17 : 92-98 ; 1971.
- Guilford, J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York, McGraw-Hill Book Company, 1965.
- Hall, Calvin and Lindzey, Gardner. Theory of Personality. New York, John Wiley and Sons, 1957.
-
- Theories of Personality.
: Primary Source and Research. New York, John Wiley and Sons, 1965.
- Hanseon, James C., Richard W. Warnes and Elsie M. Smith. Group Counseling : Theory and Process. Chicago, Rand McNally College Publishing Company, 1976.
- Hilgard and Atkinson R.C. Introduction to Psychology. Harcourt : Brace and World, 1967.

- Holm, Olle. "A Scale for Measure Mode and Severity in Herming" Journal of Social Psychology. 122 : 143-144 ; September, 1984.
- Hurlock, Elizabeth Bergner. Child Development. 4th ed., New York, McGraw-Hill Book, 1974.
- Ittelson, W.H. and Others. An Introduction to Environmental Psychology. New York, Holt, Rinchart and Winston, 1974.
- Jersild, Arther T. The Psychology of Adolescence New York, McMillan Co., 1963.
- _____ In Search of Self. New York, Teacher College : Columbia University, 1966.
- Kendler, Howard H. Basic Psychology. 2nd ed., New York, Appleton-Century-Crofts, 1963.
- Maulfair Virginic Eloise. "A Study of Selected Personality Characteristics of Non-runaway, Delinquent Non-runaway and Runaway Youths in Missoula, Montana" Dissertation abstracts. 35 : 4717 - A ; 1974.
- McDavid, John W. and Herbert Havari. Social Psychology. New York, Harper and Row, 1968.
- New Comb, Theodore M. Social Psychology. New York, Dryden, 1950.

- Purkey, William W. Self-concept and School Achievement.
Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, 1970.
- Raimy, V.C. "Self-Reference in Counseling Interviews,"
Journal Counseling Psychology. 12:153-156; June, 1948.
- Ruch, Floyd L. and Phillip G. Zimbardo. Psychology and Life. New Jersey, Scott Foresman,
- Sears, R.R. : Maccoby, Eleanor E. and Levin, Harry.
Patterns of Child Rearing. Evanston Illinois : Row,
Peterson and Company, 1957.
- Stockdale, Janet El. "Crowding : determinants and effects"
in Leonard Berkowitz (ed.) Advances in Experimental
Social Psychology. Vol. 11 P. 198-247; Academic Press.
1978.
- Thornburg Hershel D., Contemporary adolescence : readings.
2nd ed. Monterey, Calif., Brooks/Colepub. Co. 1975.
- Wylie, Ruth C. Handbook of Personality Theory and Research.
Chicago, Rand McNally and Company, 1968.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

- แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน
- แบบสอบถามการปฏิบัติตัวของนักเรียนต่อผู้อื่น
- แบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
- แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำแนกรายข้อในแต่ละด้าน

แบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความรู้สึกและความคิดเห็นบางประการของนักเรียน แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน

การตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในข้อความที่นักเรียนเห็นว่า เป็นจริงที่สุด

หลักเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถาม

กาเครื่องหมาย / ในช่อง "ใช่" เมื่อข้อความนั้นเป็นจริง สำหรับนักเรียน
กาเครื่องหมาย / ในช่อง "ไม่ใช่" เมื่อข้อความนั้นไม่เป็นจริง สำหรับ
นักเรียน

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
ตัวอย่าง (๐) ฉันเป็นคนสะอาด		

เมื่อนักเรียนอ่านข้อความนี้แล้ว คิดว่าเป็นจริง ให้กาเครื่องหมาย / ในช่องว่าง "ใช่"
ดังนี้

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
(๐) ฉันเป็นคนสะอาด	/	

แต่ถ้านักเรียนคิดว่า ไม่เป็นจริง ตามนั้น คือ นักเรียนเป็นคนไม่สะอาด ให้กา
เครื่องหมาย / ในช่องว่าง "ไม่ใช่" ดังนี้

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
(๐) ฉันเป็นคนสะอาด		/

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. เพื่อนร่วมชั้นเห็นฉันเป็นตัวตลก		
2. ฉันเป็นคนมีความสุข		
3. ฉันผูกมิตรกับคนอื่น ๆ ได้ยาก		
4. ฉันรู้สึกเศร้าบ่อย ๆ		
5. ฉันเป็นคนเก่ง		
6. ฉันเป็นคนขี้อาย		
7. ฉันรู้สึกประหม่าเมื่อครูเรียกให้ตอบคำถาม		
8. ฉันยุ่งยากรำคาญใจเรื่องรูปร่างหน้าตาของฉัน		
9. เมื่อฉันโตขึ้น ฉันจะเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่ง		
10. ฉันรู้สึกวิตกกังวลก่อนมีการสอบ		
11. ไม่ค่อยมีคนนิยมฉัน		
12. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันประหมัดตนเรียบร้อย		
13. ตามปกติเมื่อเกิดอะไรผิดพลาดขึ้น มักเป็นความผิด ของฉันเสมอ		
14. ฉันก่อเรื่องเดือดร้อนให้กับโรงเรียน		
15. ฉันเป็นคนแข็งแรง		
16. ฉันมีความคิดดี		
17. ฉันเป็นนักเรียนคนหนึ่งในชั้นเรียนที่ครูรัก		
18. ฉันมักทำอะไรตามใจฉัน		
19. ฉันมีความสามารถในการใช้มือได้ดี		
20. ฉันมักยอมแพ้ง่าย ๆ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม		
21. ฉันเรียนหนังสือได้ดี		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
22. ฉันทำสิ่งที่ไม่ดีหลายอย่าง		
23. ฉันวาดเขียนได้ดี		
24. ฉันเล่นดนตรีได้ดี		
25. ในช่วงเวลาเรียนฉันไม่อยากให้ครูเข้าสอน		
26. ฉันทำงานเกี่ยวกับการเรียนเสร็จช้า		
27. ฉันเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งในระดับเรียน		
28. ฉันประหม่า หงุดหงิด และตื่นเต้นง่าย		
29. ฉันมีนิสัยทาสย		
30. ฉันรายงานหน้าชั้นได้ดี		
31. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันเป็นคนช่างฝัน		
32. ฉันชอบคอยหาเรื่องราวเพื่อน ๆ ของฉัน		
33. เพื่อน ๆ ชอบความคิดเห็นของฉัน		
34. ฉันมักมีความยุ่งยากใจบ่อย ๆ		
35. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันเป็นเด็กที่เชื่อฟัง		
36. ฉันเป็นคนโศกดี		
37. ฉันกลัวใจเรื่องโน้นเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา		
38. ครูมุ่งหวังในตัวของฉันมากเกินไป		
39. ตามปกติฉันชอบทำตัว อย่างที่ฉันเป็นอยู่		
40. ฉันรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง		
41. ฉันมีผิวพรรณดี		
42. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันมักอาสาทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
43. ฉันไม่อยากเหมือนใคร		
44. ฉันนอนหลับสนิทตลอดกลางคืน		
45. ฉันเกลียดโรงเรียน		
46. ฉันมักถูกเลือกเป็นคนสุดท้ายเวลามีการเลือกคนเล่นเกมส์ต่างๆ		
47. ฉันเจ็บป่วยอยู่เสมอ		
48. ฉันมักทำตัวไม่ดี ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือเห็นอกเห็นใจผู้อื่น		
49. เพื่อนร่วมชั้นเห็นฉันเป็นคนมีความคิดดี		
50. ฉันไม่มีความสุข		
51. ฉันมีเพื่อนมาก		
52. ฉันเป็นคนรื่นเริง		
53. ฉันไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรเลยเป็นส่วนมาก		
54. ฉันเป็นคนหน้าตาดี		
55. ฉันอยากทำอะไรอยู่เรื่อย ๆ		
56. ฉันมักมีเรื่องต่อสัททะเลาะวิวาทอยู่เสมอ		
57. ฉันเป็นที่นิยมในหมู่เด็กชาย		
58. ผู้คนมักคอยหาเรื่องว่าฉัน		
59. โรงเรียนผิดหวังในตัวฉัน		
60. ฉันมีหน้าตาขึ้นบาน		
61. ฉันพยายามจะทำอะไร ดูเหมือนว่ามันจะผิดไปหมด		
62. ครูคอยหาเรื่องว่าฉัน		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
63. ฉันเป็นผู้นำในการเล่นเกมส์และกีฬาต่าง ๆ _____		
64. ฉันเป็นคนงุ่มง่าม _____		
65. ในการกีฬาและการเล่น ฉันชอบเป็นคนคุมมากกว่า เป็นคนเล่น _____		
66. ฉันมักลืมสิ่งที่เรียนมาแล้ว _____		
67. ฉันเป็นคนเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย _____		
68. ฉันอารมณ์เสียง่าย _____		
69. ฉันเป็นที่นิยมในหมู่เด็กหญิง _____		
70. ฉันอ่านหนังสือเก่ง _____		
71. ฉันชอบทำงานคนเดียวมากกว่าจะทำด้วยกัน หลาย ๆ คน _____		
72. ฉันชอบเพื่อน ๆ ของฉัน _____		
73. ฉันมีรูปร่างดี _____		
74. ฉันหวาดกลัวบ่อย ๆ _____		
75. ฉันมักทำของตกหล่นหรือแตกหักเสมอ _____		
76. ฉันเป็นคนที่ไม่ไว้วางใจได้ _____		
77. ฉันเป็นคนที่ไม่เหมือนคนอื่น ๆ _____		
78. ฉันคิดถึงแต่สิ่งที่ไม่ดี _____		
79. ฉันร้องไห้ง่าย _____		
80. ฉันเป็นคนดี _____		

แบบสอบถามการปฏิบัติตัวของนักเรียนต่อผู้อื่น*

แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ "การปฏิบัติตัวของนักเรียนต่อผู้อื่น" ข้อเท็จจริงที่ได้จากคำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง คำตอบแต่ละข้อของนักเรียน จะไม่มีข้อใดถูก ข้อใดผิด เพราะคำตอบของแต่ละคนที่ตอบตามสภาพความเป็นจริงอาจจะแตกต่างกันได้ จึงใคร่ขอร้องให้นักเรียนตอบตามสภาพความเป็นจริงทุกข้อ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 55 ข้อ แต่ละข้อจะเป็นสถานการณ์ระหว่างนักเรียนกับผู้อื่นแต่ละสถานการณ์จะแสดงถึงวิธีการปฏิบัติตัวของนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน
2. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนระลึกเหตุการณ์ระหว่างตัวนักเรียนกับผู้อื่นทั้งในอดีตและปัจจุบันว่านักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุดข้อละ 1 คำตอบ ขอให้ตอบทุกข้อ

ตัวอย่าง

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
(0) ถ้าเพื่อนมาแหย่ ฉันจะโกรธและขู่อาฆาตเขา					
(00) ฉันมักจะพูดถึงความไม่ดีของเพื่อนเลมอ					

* แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวของ สมพร สุกัญญ์

หลักเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามมีดังนี้

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้ง หรือกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกครั้ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ทำเป็นประจำ"

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 6-8 ครั้ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ทำบ่อยๆ"

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-5 ครั้ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ทำค่อนข้างบ่อย"

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "นาน ๆ ครั้ง"

ถ้าข้อความใดเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ไม่เคยทำเลย"

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)
เป็นคำขวัญ

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ในครั้ง ทำบ่อย ๆ	ไม่แน่ใจ ทำค่อนข้างบ่อย	ในครั้ง นาน ๆ	ไม่แน่ใจ ทำเลย
- ฉันเคยปฏิเสธคำสั่งของครูหรือเพื่อน เมื่อครูหรือเพื่อนสั่งให้ฉันทำในสิ่งที่ฉันไม่ยอมทำตาม - เมื่อฉันเห็นเพื่อนจัดโต๊ะหรือทำงานให้ครูบ่อย ๆ ฉันจะบอกเพื่อนในกลุ่มว่าเพื่อนคนนั้นประจบครู - ฉันมักจะโต้เถียงเพื่อเอาชนะคนที่มาขัดแย้งกัน - เมื่อเพื่อนตกเตือนเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ฉันรู้สึกไม่พอใจและจะบอกเพื่อนว่าอย่ายุ่งเรื่องส่วนตัวของฉันได้ไหม - บางครั้งถ้าฉันไม่พอใจใครฉันจะพูดประชดเขาเพื่อให้เขาารู้ตัว - ฉันมักจะทำเสียงดังในห้องเรียน - บางครั้งฉันพูดโอ้อวดถึงความดีความสามารถของฉันให้เพื่อนฟัง - เวลาใครห้ามไม่ให้ฉันทำสิ่งไม่ดี แต่เขายังทำสิ่งนั้น ฉันจะพูดย้อนกลับไปว่าทำไมเขาถึงทำได้					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
9. ฉันมักจะพูดโกหกผู้ใหญ่ในบางครั้ง เมื่อฉันทำผิด					
10. ถ้าใครตำหนิเมื่อฉันทำผิดพลาด ฉันจะเยาะเย้ยให้เขาได้รับความ อับอายถ้าเขาทำผิดพลาดบ้าง					
11. ฉันมักจะพูดยั่วเย้าให้เพื่อนโกรธ เพราะสนุกดี					
12. ถ้าใครทำข้าวของ ของฉันเสียหาย หรือมาแกล้งให้ฉันโกรธ ฉันจะใช้ คำพูดที่ไม่ดีกับเขา					
13. ถ้าฉันรู้ว่าใครเป็นคนขโมยของฉัน ไป ฉันจะสาปแช่งคนขโมย					
14. บางครั้งฉันจะพูดทำทนายให้เพื่อน แข่งขันในเรื่องต่างๆ (เพราะ เขาเคยทำทนายฉันก่อน)					
15. บางครั้งฉันจะสาบานเพื่อให้เพื่อน เชื่อคำพูดของฉันถ้าฉันเห็นว่าเพื่อน ไม่เชื่อ					
16. ถ้าใครบอกว่าฉันทำผิดแต่ฉันไม่ผิด ฉันจะโต้เถียงทันที					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
17. ถ้าเพื่อนหรือคนอื่นพูดถึงความดีความเก่งของเขา ฉันมักจะบอกว่าเป็นเพื่อนพูดไม่จริง 18. ถ้าฉันมีคู่แข่งในเรื่องการเรียนหรือเรื่องอื่น ๆ ฉันมักจะพูดว่าเพื่อน หรือคนอื่น ๆ ลืมนั่นไม่ได้ 19. ถ้าเพื่อนของฉันทำสิ่งไม่ดี ฉันจะบอกเขาตรง ๆ ว่าสิ่งนั้นไม่ดี 20. ถ้าใครทำสิ่งต่าง ๆ เกินหน้าฉัน ฉันจะพูดกระทบให้เขารู้ว่าฉันไม่ชอบเขา 21. ถ้าฉันไม่ชอบเพื่อนคนไหน ฉันจะพูดลบประมาทให้เขาเจ็บใจในบางครั้ง 22. บางครั้งในขณะที่เพื่อนพูดยังไม่ทันจบ ฉันจะพูดในบางสิ่งที่ฉันอยากพูดขึ้นมา 23. ฉันมักจะล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อนหรือตั้งชื่อแปลก ๆ ให้เพื่อนเพื่อให้เกิดความขบขัน					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
24. ถ้าใครไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับฉัน ฉันจะถามเหตุผลทันทีว่าทำไมจึงผิดสัญญา					
25. ถ้าใครทำให้ฉันอับอายหรือโกรธแค้น ฉันจะเปิดเผยความลับของคนนั้น					
26. ถ้าครูลงโทษโดยที่ฉันไม่ผิด ฉันมักจะพูดกับเพื่อนว่าครูทำเกินเหตุ					
27. ฉันเคยขู่จะทำร้ายกับคนที่ทำให้ฉันได้รับความเดือดร้อนก่อน					
28. ฉันเคยทำตามอย่างกิริยาท่าทางของเพื่อนหรือคนอื่นเพื่อเข้ายั่วเล่น					
29. ถ้าฉันไม่พอใจใครฉันมักจะกระแทกของให้มีเสียงดัง					
30. ฉันจะไม่ยอมพูดกับใครในขณะที่ฉันกำลังโกรธ					
31. ถ้าใครยืนแกล้งขวางทาง ฉันจะผลักให้พ้นทางเดิน					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
32. ถ้าใครพูดจาดูหมิ่นหรือเยาะเย้ยให้ฉันอับอายฉันจะตบหน้าหรือต่อยปากทันที					
33. บางครั้งฉันจะใช้ไม้หรือมือตีคนที่มาแหย่ให้ฉันโกรธ					
34. ฉันเคยเตะต่อย หรือหยิกข่วนคนที่มาทำร้ายฉันก่อน					
35. ฉันเคยแกล้งเพื่อน (เช่น ผูกหางตึงผม หรือทำอย่างอื่นที่ทำให้เดือดร้อนรำคาญ) เพราะสนุกดี					
36. บางครั้งเมื่อฉันอยากได้อะไร หรืออยากดูอะไรของผู้อื่น ฉันจะรีบหยิบฉวยเอาไว้ก่อน					
37. ถ้าใครมาออกคำสั่งให้ฉันทำงานมากเกินไป ฉันจะไม่ทำเลย					
38. ฉันเคยลอกการบ้านของเพื่อนส่งครู เมื่อฉันทำไม่ทันหรือทำไม่ได้ในบางครั้ง					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
39. บางครั้งถ้าใครทำสิ่งของสิ่งของฉันเสียหาย ฉันจะทำให้ของของคนนั้นเสียหายบ้าง เป็นการตอบแทน					
40. ฉันเคยแอบหยิบของของผู้อื่นเมื่อไม่มีคนเห็น					
41. บางครั้งฉันเอาเท้าขวางทางเดินเพื่อให้เพื่อนที่ฉันไม่ชอบเดินผ่านไม่ได้					
42. ถ้าใครหัวเราะเยาะฉัน ฉันจะขว้างของใส่คนนั้น ถ้าฉันมีของอยู่ในมือ					
43. ถ้าใครห้ามมิให้ฉันทำสิ่งไหนฉันจะทำสิ่งนั้น เมื่อรู้สึกว่าเขาห้ามโดยไม่มีเหตุผล					
44. ฉันเคยต่อสู้กับผู้อื่นเมื่อถูกทำทายนหรือถูก ยั่วเย้า					
45. ฉันเคยลงโทษตัวเองเมื่อทำอะไรไม่ได้ดี หรือทำอะไรไม่ได้ตามที่คาดหวัง					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
46. ถ้าใครเอาสิ่งของของว่างไปฉัน ฉันจะทำลาย สิ่งนั้นเสีย					
47. ถ้าผู้ใหญ่ลงโทษ หรือดุด่าฉันโดยไม่มีเหตุผล ฉันจะแสดงความโกรธกับคนอื่น หรือสิ่งอื่นเสมอ	54.	บางครั้งฉันชอบพูดวิจารณ์คนอื่นที่ไม่ชอบ			
48. ในขณะที่ฉันกำลังอ่านหนังสือหรือทำงาน ถ้าใครมาทำลายสมาธิ ฉันจะเปิดวิทยุ หรือ ทำเสียงดังกลบเสียงคุณนั้น	55.	ฉันเคยเอาของพี่เพื่อนเกลียดหรือกลัวใส่ในโต๊ะเรียนของฉัน			
49. บางครั้งฉันจะรังแกเด็กที่เล็กกว่า ถ้าฉันรู้สึกไม่พอใจ					
50. ฉันเคยรังแกสัตว์ให้ได้รับความทุกข์ทรมานเพราะเห็นว่าสนุกดี					
51. ฉันเคยแอบเอาของเพื่อนไปซ่อน เพื่อให้เพื่อนหาจนอารมณ์เสีย					
52. ฉันมักทำลายข้าวของ ของโรงเรียนให้เสียหาย เช่น ขีดเขียนบนโต๊ะ ฝาผนังหรือที่อื่น					
53. เวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อน ฉันมักจะพูดคุยมกกว่าคนอื่นเสมอ					

(9-10) (6-8) (3-5) (1-2) (0)

วิธีที่นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่น	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อย ๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
54. บางครั้งฉันจะพูดวิจารณ์คนที่ฉัน ไม่ชอบให้เพื่อนฟัง 55. ฉันเคยเอาของที่เพื่อนเกลียด หรือ กลัวใส่ในโต๊ะของเพื่อน					

แบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ต้องการทราบการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูก หรือผิด คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน คำตอบของนักเรียนไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน และผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนทุกคนจะเป็นความลับ

การตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นว่า เป็นจริงที่สุด ข้อละ 1 คำตอบ ขอให้นักเรียนตอบทุกข้อ

ตัวอย่าง

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
(0) ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียน อย่างใกล้ชิด					

เมื่อนักเรียนอ่านข้อความนี้แล้ว พิจารณามีความรู้สึก ตรงกับช่องว่างใน
ช่องใด ก็กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างนั้น เช่นมีความรู้สึก ว่า "เห็นด้วย" กับ
ข้อความนี้ นักเรียนก็กาเครื่องหมายถูกลงในช่องว่าง "เห็นด้วย"

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
(0) ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียน อย่างใกล้ชิด		✓			

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ครูใจดีมีเมตตาต่อนักเรียน 2. ครูมีอารมณ์ขัน และเป็นคน ร่าเริง 3. การสอนของครูเป็นไปอย่าง เข้าใจง่าย 4. โรงเรียนมักจะไม่ดูแลเรื่อง ความสะอาดของห้องน้ำ นักเรียน 5. นักเรียนรู้สึกพอใจที่ได้ร่วม กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่นกลุ่มอาสาพัฒนาต่าง ๆ 6. ห้องเรียนมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับ จำนวนนักเรียน 7. เพื่อน ๆ เห็นแก่ตัว มากกว่า เห็นแก่ส่วนรวม 8. ครูดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎ ของโรงเรียนได้ทั่วถึงทุกคน 9. ครูใช้อารมณ์โมโหรุนแรงใน การตัดสินเรื่องราวต่าง ๆ					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
10. ครูชอบเอาคะแนนหรือเกรดมาขู่นักเรียนเสมอ 11. ครูที่สอนนักเรียนมักแต่งกายเรียบร้อย 12. อาหารกลางวันในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ 13. โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬา 14. อาคารเรียนสกปรกไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร 15. เพื่อน ๆ แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก ไม่สามัคคีกัน 16. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎข้อบังคับของโรงเรียน 17. ครูชอบนำนักเรียนไปเปรียบเทียบกับเพื่อนที่ดีกว่า 18. ครูไม่ค่อยตรวจงานที่นักเรียนทำส่ง					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
19. นำดื่มที่ทางโรงเรียนบริการ สำหรับนักเรียนไม่สะอาดพอ					
20. ห้องพยาบาลของโรงเรียนมี เพียงพอกับความจำเป็น					
21. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ เสียเวลาโดยใช่เหตุ					
22. โรงเรียนมีบริเวณให้นักเรียน ได้เล่นและพักผ่อน					
23. เพื่อน ๆ ในห้องเรียนมักจะมี เรื่องโต้เถียงทะเลาะกันเสมอ					
24. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับของโรงเรียนได้ดี					
25. ครูไม่ค่อยยกย่องชมเชย นักเรียนเมื่อทำความดี					
26. นักเรียนเรียนหนังสือด้วย ความสนุกมากกว่ารู้สึกทุกข์ใจ					
27. นักเรียนรู้สึกพอใจกับกิจกรรม แนะแนวของโรงเรียน					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
28. โรงเรียนได้พยายามขจัดสิ่งที่เป็นอันตรายแก่นักเรียนโดยดูแลสภาพของอาคารเรียนให้ดีอยู่เสมอ					
29. นักเรียนรู้สึกอึดอัดมากกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียน					
30. โรงเรียนมีบริเวณที่ตกแต่งอย่างสวยงามสะอาดร่มรื่น					
31. ครูคอยจ้องจับผิดนักเรียนตลอดเวลาแม้กระทั่งเวลาพัก					
32. อาคารอยู่ในสภาพทรุดโทรมไม่ได้รับการบำรุงรักษาเท่าที่ควร					
33. ครูเชื่อคำฟ้องของนักเรียนโดยไม่หาข้อเท็จจริง					
34. เพื่อนร่วมชั้นให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเรียนเป็นอย่างดี					
35. การพิจารณาคัดเลือกนักเรียนเพื่อรับทุนการศึกษาไม่ยุติธรรมพอ					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
36. โรงเรียนจัดบริการหนังสือพิมพ์ ให้นักเรียน ได้อ่านอย่าง เหมาะสม					
37. การจัดกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่ง พวกในหมู่ นักเรียน					
38. บริเวณโรงเรียนสกปรก รุงรัง					
39. ห้องส้วมของนักเรียนมี กลิ่นเหม็น					
40. เพื่อนของนักเรียนชอบทำผิด กฎระเบียบของโรงเรียน					
41. นักเรียนรู้สึกมีความสุขและสนุก สนานกับการได้ทำงานร่วมกับ เพื่อน					
42. ครูให้ความสนใจกับนักเรียน ทุกคนเท่ากัน					
43. นักเรียนรู้สึกว่าทำความผิด เล็กน้อย แต่ครูลงโทษนักเรียน รุนแรงเกินไป					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
44. ครูบางคนไม่ให้ความยุติธรรม กับนักเรียน					
45. ครูชอบลงโทษนักเรียนต่อหน้า นักเรียนคนอื่น ๆ จำนวนมาก					
46. โรงเรียนให้การดูแลและทำ การปฐมพยาบาลเมื่อเวลา นักเรียนเจ็บป่วยหรือได้รับ อุบัติเหตุ					
47. การจัดกิจกรรมภายใน โรงเรียน ทำให้เกิดความ วุ่นวาย					
48. โรงเรียนจัดระบบการเดิน ทางเท้าดี ทำให้มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย					
49. มีนักเรียนหลายคนที่ชอบสร้าง ปัญหาให้เกิดความวุ่นวายภายในโรงเรียน					
50. มีเพื่อนของนักเรียนหลายคน ที่ชอบทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
51. ครูถือตัว ไม่เป็นกันเองกับ นักเรียน					
52. ครูมักสอนโดยไม่คำนึงว่า นักเรียนจะเข้าใจบทเรียนที่ ครูสอนหรือไม่					
53. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็น การสร้างความลำบากใจให้ กับนักเรียน					
54. สิ่งแวดล้อมใกล้เคียงโรงเรียน เช่น กลิ่นเหม็น ฝุ่น คิว เสียงรบกวน เป็นปัญหาแก่ นักเรียน					
55. เมื่อโรงเรียนปิดเทอมนักเรียน มักคิดถึงเพื่อน ๆ และอยาก ให้โรงเรียนเปิดเร็ว ๆ					
56. ครูชอบบังคับนักเรียนให้ ประพฤติตัวในแบบอย่าง ที่ครูเองก็ทำไม่ได้					
57. กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียน จัดขึ้นนั้นน่าสนใจ					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
58. นักเรียนรู้สึกว่าการให้งานหรือ แบบฝึกหัด มากเกินไปไม่คำนึง ว่านักเรียนทำได้หรือไม่					
59. นักเรียนรู้สึกว่าการหือ่งสมุด ของโรงเรียนเป็นบริการที่ ไม่มีประโยชน์ต่อนักเรียน					
60. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นช่วย ให้นักเรียนผ่อนคลายความ ตึงเครียด					
61. สนามของโรงเรียนไม่ สามารถใช้ประโยชน์เพื่อ กิจกรรมกลางแจ้งได้					
62. นักเรียนเคยร่วมมือกับเพื่อน ๆ จัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ ชื่อเสียงของโรงเรียน					
63. โรงเรียนไม่เข้มงวดกับ นักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎข้อ บังคับของโรงเรียน					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
64. นักเรียนมักถูกเพื่อน ๆ แสดง กิริยาท่าทาง หรือใช้คำพูดดูถูก เหยียดหยามเสมอ ๆ 65. นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น อย่างเต็มที่ ขณะที่มีการเรียน การสอน 66. เพื่อนในห้องเรียนส่งเสียงคุย ในเวลาเรียนทำให้เรียน ไม่รู้เรื่อง 67. การแข่งขันกีฬาระหว่าง โรงเรียนเป็นสาเหตุให้ นักเรียนแต่ละโรงเรียน ทะเลาะวิวาทกัน					

แบบสอบถามโนภาพแห่งตน จำแนกรายข้อในแต่ละด้าน

1. ด้านพฤติกรรม (Behavior) ได้แก่ข้อที่ 4, 12, 13, 14, 22, 25, 31, 32, 34, 35, 48, 56, 59, 64, 67, 76, 78 และ 80
2. ด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน (Intellectual and School Status) ได้แก่ข้อที่ 5, 7, 9, 11, 12, 16, 17, 21, 26, 27, 30, 33, 42, 49, 53, 57, 66 และ 70
3. ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ (Appearance and Attributes) ได้แก่ข้อที่ 8, 15, 27, 29, 41, 49, 54, 55, 57, 60, 63 และ 73
4. ด้านลักษณะความวิตกกังวล (Anxiety) ได้แก่ข้อที่ 6, 7, 8, 10, 20, 28, 37, 40, 44, 55, 74 และ 79
5. ด้านความเป็นคนน่านิยม (Popularity) ได้แก่ข้อที่ 1, 3, 11, 33, 40, 46, 49, 51, 57, 58, 69 และ 77
6. ด้านความเป็นสุขและความพอใจ (Happiness and Satisfaction) ได้แก่ข้อที่ 2, 8, 36, 38, 39, 43, 50, 52 และ 59
7. ด้านรวม (Total number of the Scores) ได้แก่ข้อที่ 1-80

ภาคผนวก ข.

- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ
ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ตาราง 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ
ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
1	0.44	22	0.49
2	0.42	23	0.55
3	0.47	24	0.28
4	0.44	25	0.53
5	0.37	26	0.35
6	0.42	27	0.29
7	0.46	28	0.31
8	0.45	29	0.29
9	0.25	30	0.40
10	0.50	31	0.44
11	0.28	32	0.44
12	0.41	33	0.52
13	0.42	34	0.25
14	0.56	35	0.43
15	0.47	36	0.36
16	0.33	37	0.37
17	0.36	38	0.48
18	0.38	39	0.62
19	0.49	40	0.40

ตาราง (ต่อ)

ข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
20	0.39	41	0.31
21	0.33	42	0.26
43	0.33	55	0.31
44	0.36	56	0.37
45	0.30	57	0.52
46	0.35	58	0.44
47	0.38	59	0.26
48	0.34	60	0.39
49	0.51	61	0.29
50	0.55	62	0.54
51	0.32	63	0.36
52	0.30	64	0.50
53	0.35	65	0.44
54	0.44	66	0.27
		67	0.26

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคผนวก ค.

- รายชื่อโรงเรียนที่นำนักเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
- เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป
- พฤติกรรมก้าวร้าวจำแนกตามลักษณะการแสดงออก

โรงเรียนที่นำนักเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีรายชื่อดังต่อไปนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. วัดธาตุทอง	3. วัดท่าพระ
2. วัดนิมมานรดี	4. วัดเวฬุราชินี
	5. วัดยางสุทธาราม

โรงเรียนขนาดกลาง

1. วัดด้าวคหนอง	5. วัดธรรมมงคล
2. วัดมะพร้าวเตี้ย	6. วัดมกุฏกษัตริยาราม
3. วัดไชยนิมพลี	7. วัดโตนด
4. วัดวิเศษการ	8. วัดมะลิ

โรงเรียนขนาดเล็ก

1. วัดประดู่	9. วัดขุนจันทร์
2. วัดวิจิตรการนิมิตร	10. วัดกำแพง
3. วัดตีดวด	11. วัดเจ้าอาม
4. วัดใหม่พิเรนทร์	12. วัดศรีสุทธาราม
5. วัดมหาธาตุ	13. วัดบางเสาธง
6. วัดประยูรวงศ์	14. วัดดงมูลเหล็ก
7. วัดประดิษฐาราม	15. วัดอัมพวา
8. วัดใหม่ยาน้อย	16. วัดบางขุนนนท์

การคัดเลือกนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไป

ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากคุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ละห้อง
คัดเลือกกลุ่มนักเรียน 2 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 5 คน ตามลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าว
ที่แสดงออกตามความหมายดังนี้

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมที่ทำความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น
ทั้งทางด้านกาย และวาจา รวมถึงพฤติกรรมทำลายสิ่งของ อธิบายแยกแต่ละพฤติกรรม
ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย หมายถึง การแสดง การกระทำ ที่ทำให้ตน
และผู้อื่นเสียหายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
2. พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา หมายถึง การพูดให้คนอื่นเสียหายอับอาย
เสียใจ ไม่พอใจ หรือหวาดระแวง
3. พฤติกรรมทำลายสิ่งของ หมายถึง การทำให้สิ่งของเสียหาย หรือ
เลอะเทอะเปรอะเปื้อนไม่น่าดู

ดังมีรายละเอียด ลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าวที่แยกตามลักษณะการแสดงออก
ที่ผู้วิจัยแนบมา

การคัดเลือกกลุ่มนักเรียน 2 กลุ่ม มีหลักเกณฑ์ ต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวตามความหมายที่กล่าวมา
มีลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าวมากที่สุดในห้องเรียน จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวตามความหมายที่กล่าวมา
มีลักษณะพฤติกรรมก้าวร่ววน้อยที่สุดในห้องเรียน จำนวน 5 คน

รวมใช้นักเรียนแต่ละห้อง จำนวน 10 คน

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ คุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้ที่เกี่ยวข้อง
ทุกท่านที่ช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการไปด้วยดี

พฤติกรรมก้าวร้าวจำแนกตามลักษณะการแสดงออก

ลำดับที่	พฤติกรรมก้าวร้าว	
	ทางวาจา	ทางกาย
1.	พูดปฏิเสธ	แสดงกิริยาล้อเลียน
2.	นินทา	กระแทกของให้มีเสียงดัง
3.	<u>โต้เถียง</u>	<u>ไม่ยอมพูดกับใครขณะโกรธ</u>
4.	พูดย้อน	แก้งขวางทางเดิน
5.	พูดประชด	<u>ผลักผู้อื่นให้ล้มลง</u>
6.	ตะโกน	<u>ตบหน้า ต่อยปาก</u>
7.	คุยไม้	<u>ตีด้วยมือหรือไม้</u>
8.	พูดสวนคำ	<u>เตะต่อย หยิกข่วน</u>
9.	<u>เยาะเย้ย</u>	<u>แก้งให้อับอาย เตือดร้อน</u>
10.	โกหก	<u>แย่งชิง</u>
11.	พูดยั่วเย้า	<u>ไม่ทำตามคำสั่ง</u>
12.	<u>ด่า</u> <u>พูดหยาบคาย</u>	<u>โกหก หลอกลวงด้วยการตบตา</u>
13.	<u>สาปแช่ง</u>	ทำซ้ำวของให้เสียหายเพื่อประชด
14.	<u>พูดทำทาย</u>	ขโมย
15.	สาบาน	<u>ขว้างสิ่งของใส่ผู้อื่น</u>
16.	พูดแสดงความไม่เชื่อ	ทำตรงข้ามกับคำสั่ง
17.	<u>ลบประมาท</u>	<u>ต่อสู้</u>
18.	<u>ตำหนิ</u> <u>วิจารณ์</u>	<u>ลงโทษตัวเอง</u>

พฤติกรรมก้าวร้าว

ลำดับที่		
	ทางวาจา	ทางกาย
19.	พูดกระทบ	<u>ทำลายสิ่งของ</u>
20.	ตู่ตัก <u>ตู่หมิ่น</u>	<u>แสดงความโกรธผู้อื่นทดแทน</u>
21.	พูดสอดแทรกกลางคัน	เปิดวิทยุตั้ง หรือทำเสียงกลบเสียงตั้ง
22.	ล้อเลียน	รังแกเด็กที่เล็กกว่า
23.	ต่อว่าต่อขาน	หยอกเย้าให้เพื่อนอารมณ์เสีย
24.	เปิดเผยความลับผู้อื่น	รังแกสัตว์
25.	<u>พูดล้อเลียน</u>	ขีดเขียนโต๊ะเรียน เก้าอี้ ฝาผนัง
26.	<u>ขู่ อาฆาต</u>	
27.	พูดมาก	

หมายเหตุ ลักษณะพฤติกรรมที่ขีดเส้นใต้เป็นลักษณะพฤติกรรมก้าวร้าวที่สามารถมองเห็น และประเมินได้เด่นชัดมากกว่าพฤติกรรมอื่นๆ ในความแตกต่างของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนปกติทั่วไป

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสานิต รัตตัญญู

เกิดวันที่ 6 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2499

สถานที่เกิด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน โรงเรียนวัดกำแพง แขวงบางแกว

เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 โรงเรียนวัดกำแพง แขวงบางแกว

เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเวียงสระศึกษา อ. เวียงสระ

จ. สุราษฎร์ธานี

พ.ศ. 2520 ปกศ.สูง (คณิตศาสตร์) วิทยาลัยครูพระนคร

พ.ศ. 2526 กศบ. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2533 กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

การเปรียบเทียบนิภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้
 ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่ก้าวร้าวในโรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

सानิต รัตตัญญู

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

ธันวาคม 2533

การวิจัยครั้งนี้มีจุดหมายเพื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละด้าน และด้านรวม ในนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนปกติทั่วไปที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ และหาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร รวมทั้งหมด 300 คน เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว 150 คน และนักเรียนปกติทั่วไป 150 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ Two-Way Analysis of Variance, Studentized q -statistic and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient ผลการศึกษาปรากฏว่า

1. นักเรียนปกติทั่วไปมีมโนภาพแห่งตนชัดเจนกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีมโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบความแตกต่างในด้านสภาพทางสติปัญญาและสถานการณ์ในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 แต่พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน เมื่อตัวแปรตาม คือ มโนภาพแห่งตนด้านรูปร่างและคุณลักษณะ และด้านความสุขและความพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนปกติทั่วไปรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในทุก ๆ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 แต่ด้านการให้บริการนักเรียนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะพฤติกรรมและขนาดของโรงเรียน เมื่อตัวแปรตาม คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. มโนภาพแห่งตนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ✓

A COMPARATIVE STUDY OF SELF-CONCEPT AND SCHOOL ENVIRONMENTS
AS PERCEIVED BY AGGRESSIVE AND NON-AGGRESSIVE
CHILDREN IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE
BANGKOK METROPOLIS ADMINISTRATION

AN ABSTRACT

BY

SANIT RUTTUNYOO

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

December 1990

The purposed of this research were to compare the self-concept and the school environments as perceived by aggressive and non-aggressive students in every aspect and the total at the small, middle and big school, and to find the relationship between self-concept and school environments as perceived by students.

Three hundred samples were randomly selected by multi-stage sampling from aggressive and non-aggressive students of Prathom 6 in elementary schools under the Bangkok Metropolis Administration. In each group, Subjects were composed of 150 aggressive students and 150 non-aggressive students. The Self-Concept, the School Environments As Perceived and the Aggreessive Behavior test were administered to the two sample groups. The Two-Way Analysis of Variance, Studentized q-statistic and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient were used for the data analysis.

The findings were as followed :

1. Non-aggressive students had higher self-concept than aggressive students significantly difference at .01 lavel. But the appearance and attributes of self-concept showed no different at the same level.

2. No significant differences in self-concept among the students who learnt in the schools of different sizes at.05 level. But the intellectual and school status showed different at the same level.

3. Significant differences in interaction were found between the behavior and size of schools in self-concept at .01 and .05 level. But between the appearance and attributes, and the happiness and satisfaction showed no interaction at .05 level.

4. Non-aggressive students had higher school environments as perceived in every aspect than aggressive students significantly different at .01 level.

5. Significant differences in school environments as perceived by students who learnt in the schools of different sizes was found at .01 and .05 level. But the service aspect were given to the students showed no different at .05 level.

6. No significant differences in interaction were found between the behavior and size of schools when the dependent variable was school environments as perceived by students in every aspect at .05 level.

7. The self-concept and the school environments as perceived by students showed significantly positive relationship at .01 level.